

กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ปริญญานิพนธ์
ของ
จารุวรรณ นครจารุพงศ์

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ตุลาคม 2551

กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ปริญญานิพนธ์

ของ

จารุวรรณ นครจารุพงศ์

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

บทคัดย่อ
ของ
จารุวรรณ นครจารุพงศ์

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ตุลาคม 2551

จารุวรรณ นครจุฬพงศ์. (2551). *กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์*.ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ พงษ์ ศุภเศรษฐศิริ. ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม.

การศึกษาครั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์โดยใช้กิจกรรมศิลปะ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ อายุระหว่าง 10 – 12 ปี ซึ่งอยู่ที่บ้านเปี่ยมสุข จ.นครปฐม มุลินี ไฉม ชี เอ คัดเลือกโดยกรณีศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมเวลาในการทดลอง 10 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมศิลปะและแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง One group Pretest – Posttest Design การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ Nonparametric Statistics เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนโดยใช้ t - distribution

ผลการวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์หลังใช้กิจกรรมศิลปะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

A CASE STUDY OF ART ACTIVITIES EFFECT TO SELF – ESTEEM LEVEL OF
HIV INFECTED ORPHANS

AN ABSTRACT

BY

CHARUWAN NAKHONCHARUPONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in ART Education
at Srinakharinwirot University

October 2008

Charuwan Nakhoncharupong. (2008). *A Case Study of Art Activities Effect to Self – Esteem Level of HIV Infected Orphans*. Master thesis, M.ED. (Art Education). Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof. Prit Supasetsiri. Prof. Sriya Niyomtham.

This research is aimed to study the art activities effect to self – esteem level of HIV Infected Orphans.

The sample consists of children orphans affected by HIV/AIDS at Happy Home in Nakhonpathom YMCA Foundation. These student are in a multi – level class, age between 10 to 12 years old. Fifteen of them were selected by using direct case study method. The period 4 weeks; for 10 sessions, 3 sessions per week, 60 minutes per sessions. The instruments were the teaching plans using art activities are the test of self – esteem. This study is the research design was the one group pretest – posttest design method. The data were analyzed using the t - distribution

The results of this research show that : The self – esteem level of 15 HIV infected orphans exposed to art activities were statistically significantly increased at the level of 0.01

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้า
ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ของ
จารุวรรณ นครจารุพงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมศิริ อรุณทัย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ พงษ์ศักดิ์ ศุภเศรษฐศิริ รองศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม ที่กรุณาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งนี้ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สมศิริ อรุโณทัย ที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติม และผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เกริก ยืนพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาทิต ทิมบรรจง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ทั้งนี้ขอขอบคุณมูลนิธิ ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ สำหรับความอนุเคราะห์ในการวิจัย และขอบคุณบ้านเปี่ยมสุข จ.นครปฐม บ้านที่ให้เป็นที่ร่มเงาให้กับเด็ก ๆ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง คุณครูสมทรง อ่วมคง ผู้ที่เป็นทั้งแม่และครูของเด็ก ๆ ขอขอบคุณเด็ก ๆ ที่น่ารักและไร้เดียงสาจากบ้านเปี่ยมสุข ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมองเห็นสภาพปัญหาสังคมและเข้าใจ “จิตใจ” ของเด็ก ๆ มากขึ้น รวมทั้งได้ประจักษ์ว่า ไอลูนจากผู้ให้กำเนิดสำคัญสำหรับชีวิตของเด็กทุกคน และชีวิตของพวกเขาต่างอยู่ภายใต้การดูแลและการจัดการของผู้ใหญ่ จนเมื่อเขาเติบโต เขาจะดูแลและการจัดการชีวิตของตนเองเช่นเดียวกับที่ได้เรียนรู้มาในวัยเยาว์หรือไม่ คำว่า “เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาว” ยังคงเป็นสากลเสมอ

ขอขอบคุณศูนย์พัฒนาศักยภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับแบบทดสอบการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ขอขอบคุณคุณสุนทอง รักศรี พี่ ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาเอกศิลปศึกษา และสาขาวิชาเอกทัศนศิลป์ : ศิลปะสมัยใหม่ ที่ให้กำลังใจและคอยแนะนำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบริษัท แพลน ฟอรั คิดส์ จำกัด และผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้กล่าวมา ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณแม่ คุณพ่อ คุณตาและคุณยาย ผู้ซึ่งมีพระคุณมากที่สุดในชีวิต ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญด้วยดีเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

จารุวรรณ นครจารุพงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เด็กกำพร้าและเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์.....	7
สมาคม ไว เอ็ม ซี เอ.....	10
กิจกรรมศิลปะ.....	11
ความหมายของกิจกรรมศิลปะ.....	11
คุณค่าของกิจกรรมศิลปะ.....	11
พัฒนาพฤติกรรมเด็กด้วยกิจกรรมศิลปะ.....	14
การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	15
ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	15
ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	18
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	20
การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก.....	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	97
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	97
ขอบเขตของการวิจัย.....	97
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
การดำเนินการทดลอง.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
สรุปผลการวิจัย.....	98
การอภิปรายผลการทดลอง.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก.....	116
ภาคผนวก ข.....	122
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	135

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ตารางกิจกรรมศิลปะ.....	38
2	ตารางแสดงแบบแผนทดลองแบบกลุ่มเดียว สอบก่อน สอบหลัง (one group Pretest – Posttest Design).....	38
3	คะแนนค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ระหว่างก่อนและหลังใช้กิจกรรมศิลปะ.....	93
4	ตารางเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบ จากเอดส์ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะก่อนและหลังการทดลอง.....	94
5	ทัศนคติต่อการทำกิจกรรมศิลปะของเด็กกำพร้า ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์.....	95

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” (วาดภาพระบายสี).....	42
2	ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 6.....	44
3	ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 9.....	45
4	ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 13.....	46
5	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” (ปั้นดินน้ำมัน).....	48
6	ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 10.....	50
7	ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 1.....	50
8	ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 12.....	51
9	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก” (ภาพพิมพ์จากมือและเท้า).....	53
10	ภาพพิมพ์มือ “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 5.....	55
11	ภาพพิมพ์มือ “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 8.....	55
12	ส่วนหนึ่งของภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็ก ๆ ทั้ง 15 คน.....	56
13	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” (ระบายสีน้ำ).....	58
14	ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 7.....	60
15	ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 9.....	61
16	ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 11.....	61
17	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ” (เข็มกลัดติดเสื้อ).....	63
18	เข็มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 3.....	65
19	เข็มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 2.....	66
20	เข็มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 15.....	66

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

21	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” (แฟนท์เสื้อ).....	68
22	แฟนท์เสื้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 4.....	70
23	แฟนท์เสื้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 9.....	70
24	แฟนท์เสื้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 2.....	71
25	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” (ชุดสี).....	73
26	ชุดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 3.....	75
27	ชุดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 10.....	75
28	ชุดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 12.....	76
29	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” (ภาพจากเศษวัสดุ).....	78
30	ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 7.....	80
31	ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 11.....	81
32	ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 12.....	81
33	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” (ภาพปะติด).....	83
34	ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 3.....	85
35	ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 9.....	86
36	ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 13.....	86
37	การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง” (เทคนิคผสม).....	88
38	เทคนิคผสม “หนูรักในหลวง” ของเด็กทั้ง 15 คน.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กล่าวกันว่า “ครอบครัว” เป็นสถาบันที่เล็กที่สุดของสังคมแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้สร้างสมาชิกให้สังคมและประเทศชาติ ครอบครัวเป็นบ้านแรกที่หล่อหลอมลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของสมาชิกตั้งแต่เด็กจนเติบโตใหญ่ เพราะช่วงเยาว์วัย เด็กจะซึมซับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเข้าไว้ ดังนั้น พฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวมีผลกระทบโดยตรงต่อลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของเขาในอนาคต ครอบครัวที่อบอุ่น มีความรักความผูกพันกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของความรัก เมื่อเขาโตขึ้นจะรู้จักแบ่งปันความรักไปสู่เพื่อนไปสู่สังคมและในที่สุดก็ไปถึงสังคมใหญ่คือ ประเทศชาติและประชาชน แต่ในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวขาดความรักขาดความผูกพันซึ่งกันและกันแล้ว สมาชิกในครอบครัวนั้นคงไม่สามารถเผชิญสิ่งที่ตนไม่เคยมีและไม่เคยได้รับรู้ใครได้ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ 2537:115)

เด็กและเยาวชนจึงเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ เพราะอยู่ในวัยที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนา และจะต้องสืบทอดภารกิจการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการพัฒนาด้วยแนวทางที่เป็นระบบอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่หรือเด็กในกลุ่มภาวะยากลำบากก็ตาม ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับจะมีแนวทางการพัฒนาเด็กบรรจุอยู่ในแผน และสำหรับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 – 2539 มีแนวทาง เร่งดำเนินงานป้องกันคุ้มครองแก้ไข พัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบากเป็นพิเศษ เช่น แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด เด็กเร่ร่อน ฯลฯ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บรรลุถึงศักยภาพความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ได้รับการสนองตอบตามความต้องการพื้นฐานและสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคม ตามเกณฑ์ของสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก โดยร่วมมือกับภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2534:78)

เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เป็นเด็กที่กำพร้าพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่ การติดเชื้อจากแม่ไปสู่ลูกเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้หญิงและทารกตกเป็นเหยื่อของโรคเอดส์จำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่แต่เพียงเด็กแรกเกิดที่เกิดจากแม่ที่ติดเชื้อเอดส์เท่านั้นที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว หากแต่ยังรวมกับเด็กที่เกิดมาก่อนที่บิดามารดาติดเชื้อเอดส์ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูอย่างแน่นอน หากมิได้มีการวางแผนเตรียมการ

ช่วยเหลือสนับสนุนเด็กเหล่านี้ เขาจะอยู่ได้อย่างไร อนาคตจะเป็นอย่างไร และนั่นย่อมหมายถึงอนาคตของชาติ ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กเหล่านั้น ซึ่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต (มยุรี ยุภาวรรณ.2539 : 46)

พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และ ศุภวัฒนา วงศ์ธนวุธ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การคาดประมาณจำนวนและวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของเด็กกำพร้าที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ เพื่อ 1) คาดประมาณจำนวนเด็กกำพร้าที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์และ 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กกำพร้า โดยจำกัดการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดทั้ง 7 จังหวัด ของเขต 6 การคาดประมาณจำนวนเด็กกำพร้าใช้ข้อมูลทุติยภูมิ อันได้แก่ จำนวนประชากร อัตราร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อ HIV จำนวนเด็กเกิดทั้งหมด และอัตราการมีชีวิตรอดของเด็กอายุตั้งแต่ 0 ปี จนถึง 14 ปี ส่วนในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กกำพร้ากลุ่มนี้จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กกำพร้าและตัวเด็กกำพร้าประกอบกับการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเด็กกำพร้าได้เพิ่มมาตลอดระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2550 แต่อัตราที่ลดลง ทำให้เด็กกำพร้าเพิ่มจากจำนวน 10,107 คน ในปี 2543 เป็น 16,046 คน ในปี พ.ศ. 2550 ตั้งแต่ 2551 เป็นต้นไป จำนวนเด็กกำพร้าได้ลดลงอย่างสม่ำเสมอในอัตราลดที่เพิ่มขึ้น ทำให้เหลือเด็กกำพร้าเพียง 13,118 คน ในปี พ.ศ. 2555 ส่วนปัญหาและความต้องการของเด็กกำพร้า นั้น พบว่า เด็กกำพร้ามีปัญหาและความต้องการจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านการยอมรับจากชุมชน และ 4) ด้านสุขภาพ(พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และ ศุภวัฒนา วงศ์ธนวุธ. 2544 : 1)

เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ยังมีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ทั้งจากสภาวะความยากลำบากที่ต้องเผชิญจากการเจ็บป่วยหรือสูญเสียบิดามารดาและจากภาวะความยากจน การขาดผู้ดูแล รวมไปถึงการเจ็บป่วยของตนเอง นอกจากนี้บางรายยังถูกรังเกียจหรือล้อเลียนจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องรวมถึงคนในชุมชน

โดยทั่วไปเด็กทุกคนต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจจากผู้ดูแลรวมถึงบุคคลรอบข้างด้วย พยาธิสภาพและลักษณะของโรคที่เด็กและครอบครัวเผชิญอยู่ เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ส่วนใหญ่ยังหวาดกลัวและไม่อยากสัมผัสหรือเกี่ยวข้องกับผู้ที่ติดเชื้อ แม้ว่าในปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้น ทั้งในด้านการติดต่อ การป้องกันมากขึ้น แต่ก็ยังมีการหวาดกลัวและกังวลของทุกคนในสังคมทั่วไป เด็กเหล่านี้ต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของครอบครัว การรังเกียจจากญาติพี่น้องและคนในชุมชน การขาดโอกาสในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนกับเด็กคนอื่น ๆ ทำให้เด็กเกิดการสะสมความเครียด ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เก็บตัวไม่พูด ไม่กล้าแสดงออก ก้าวร้าว รุนแรง หรือหาความสุข

ทดแทนโดยการใช้สารเสพติด และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์จะมีอาการซึมเศร้า เก็บตัวและขาดความอบอุ่นจากครอบครัว และจากการวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและเยาวชนภาคอีสาน เด็กติดเชื้อเอดส์ในกรณีศึกษาบางรายในช่วงที่มีชีวิตอยู่ ไม่เคยยิ้ม ยิ้มไม่เป็น และพบว่าเด็กจำนวนมากมีปัญหาคล้ายกัน (ดร.ณิ รุจกรกานต์และคณะ 2549 : 5 – 6)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เกิดปัญหากับตนเอง เช่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการยอมรับจากสังคม และที่สุดคือ การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง

การเห็นคุณค่าในตนเอง(self-esteem) เป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาทางจิตใจที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติพบว่าความเดือดร้อนที่บุคคลได้รับนั้นบ่อยครั้งจะมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยเกินไป การเห็นคุณค่าในตนเองต้องอาศัยความสมดุลกันระหว่างความสามารถที่แต่ละบุคคลประเมินตนเองหรือรับรู้ตนเองว่าเป็นอย่างไร (Perceived self) กับจินตนาการของบุคคลนั้นต้องการที่จะเป็นอย่างไร(Ideal self) หากทั้ง 2 สิ่งใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มองตนเองในแง่ดีตามความเป็นจริง ชื่นชมกับความสามารถที่มีและพร้อมที่จะพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้นไป ในทางกลับกันถ้ามีความแตกต่างหรือมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง(Perceived self) และการคาดหวังหรือตัวตนที่ต้องการจะเป็น(Ideal self) จะทำให้คนๆ นั้นไม่รู้สึกรู้สีกเห็นคุณค่าของตัวเอง กลัวการปฏิเสธ ท้อแท้หรืออยู่เฉย ไม่กระตือรือร้น การเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่พึงประสงค์และจะช่วยแก้ปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้ด้วย ซึ่งตรงกับความเชื่อที่ว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง จะมีความคิดดีๆ กับตนเอง เมื่อเด็กรักตนเอง เชื่อมั่นและนับถือตนเอง

ความคิดเห็นของผู้อื่นย่อมไม่ทำให้เขาหวั่นไหวและเมื่อเด็กรู้สึกว่ามีคุณสมบัติพร้อมแล้ว เขาก็ย่อมยินดีที่จะแบ่งปันสิ่งดีๆ เหล่านั้นให้กับคนรอบข้างด้วยเช่นกัน(สุวรรณี พุทธิศรี. 2543 : 166-167)

พัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเองมีลักษณะที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตามขั้น พัฒนาการตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นใหญ่ และสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พึ่งตนเองในการทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถเป็นการกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงควมมีคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งช่วยสร้างแรงด้านทานในการหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ได้อย่างดี (อารี พันธุ์มณี. 2542 : 57)

การนำศิลปะมาพัฒนาพฤติกรรมเด็กนั้นจะพบว่า เป็นการแสดงออกได้ทั้งทางลบและทางบวก ทางด้านลบก็คือ เด็กได้ระบายออกซึ่งความแค้นแค้นภายใน ขจัด ความรู้สึกด้อยบางอย่างที่มีอยู่ และเป็นการแสดงความต้องการภายในให้ปรากฏ การแสดงออกในทางลบเช่นนี้

จะเป็นการลดหรือเปิดเผยความรู้สึกภายในของเด็กแต่ละคน ซึ่งการแสดงออกทางอื่นๆ เช่น การเล่นหรือการพูดคุยไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับการทำงานศิลปะ ซึ่งศิลปะสามารถระบายการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการได้อย่างกว้างขวาง ส่วนการแสดงออกทางบวกคือ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (วิรุณ ตั้งเจริญ.2537 : 706)

ศิลปะจึงเสมือนหนึ่งการรักษาสภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้ไม่มากนักน้อย ดังเช่นศิลปะบำบัดที่เน้นกระบวนการและกิจกรรมทางศิลปะมากกว่าผลงานศิลปะ ความสดใสอ่อนโยนของเด็กๆ นั้นเหมือนผ้าขาวบริสุทธิ์และสวยงามสดใสอยู่เสมอ หากได้แต่งเติมในสิ่งที่ดีและสวยงามก็จะมีคุณค่าในสังคมอย่างแน่นอน เจกเช่นกับการได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีการต่างๆ อาจช่วยให้ผ่อนคลายได้มากยิ่งขึ้น

การกำหนดกิจกรรมศิลปะ จึงต้องคำนึงถึงความน่าสนใจและความท้าทาย ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมนั้นๆ และที่สำคัญจะต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงานและก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้น เพื่อเป็นการผสมผสานให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน

จากสถานการณ์เด็กกำพร้าจากพ่อแม่หรือทั้งพ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ส่งผลให้เด็กได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจนั้น ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ ขาดการดูแล ได้รับความยากลำบากในด้านชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ ขาดโอกาสทางการศึกษา ญาติและคนในชุมชนรังเกียจ ทำให้เด็กมีปัญหาด้านจิตใจ เกิดอาการซึมเศร้า ก้าวร้าว ขาดความมั่นใจในการดำรงชีวิต ถูกละเมิดสิทธิไม่ให้เข้าเรียนในโรงเรียน บ้างก็กลายเป็นเด็กเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัย

ดังนั้นเพื่อให้เด็กกำพร้าผลกระทบจากเอดส์จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวได้รับความช่วยเหลือ และร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทางมูลนิธิ ไว.เอ็ม.ซี.เอ (Y.M.C.A) กรุงเทพฯ จึงได้จัดทำโครงการช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ขึ้น โดยทำงานในลักษณะงานบ้านพักและงานพัฒนาชุมชนสร้างความตระหนักความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์ โครงการช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ได้เริ่มดำเนินงานในปี 2542 เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กทั้งในบ้านพักและชุมชน โดยให้ความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา อาหารเสริม ยารักษาโรค ตลอดจนการเยี่ยม ปัจจุบันมีบ้านสำหรับเด็กกำพร้าจำนวน 7 หลัง อาคารเอนกประสงค์สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก และอาคารเรือนตากผ้าสำหรับเด็ก ซึ่งศูนย์บ้านพักมีชื่อว่า “บ้านเปี่ยมสุข” (HAPPY HOME CENTER) ตั้งอยู่เลขที่ 66 หมู่ 2 บ้านดอนกลาง ต.มาบแค อ.เมือง จ.นครปฐม

บ้านเปี่ยมสุข มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเป็นบ้านพักในการเลี้ยงดูเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ และเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาสิทธิเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการศึกษา เติบโตในครอบครัวที่อบอุ่นปลอดภัยจากภัยคุกคาม และเด็กได้

เรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาตนเอง อีกทั้งเพื่อเสริมสร้างความตระหนักต่อชุมชนเพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ โดยมีเป้าหมายว่า เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์จะได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และได้รับการคุ้มครองปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

การดูแลและช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กเหล่านั้นนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อสภาพจิตใจดีแล้ว สภาพร่างกายก็ย่อมดีด้วยเช่นกัน การฟื้นฟูสภาพจิตใจนั้นจึงต้องอาศัยการช่วยเหลือหรือฟื้นฟูโดยให้เด็กๆ ได้ทำ ได้คิด ได้จินตนาการ ได้เชื่อมโยง โดยการถ่ายทอดความรู้สึกเหล่านั้นออกมาเป็นผลงานที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มาจากการเห็นคุณค่าของตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ในประเด็นของศิลปศึกษานั้น กิจกรรมศิลปะจะช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะช่วยกล่อมเกลাজิตใจให้เด็กเหล่านี้มีคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เมื่อผนวกทุกส่วนเข้าด้วยกัน เด็กๆ จะมีความสุขไปกับความคิดที่มีจินตนาการสร้างสรรค์ รวมทั้งเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์เพิ่มขึ้น

ความสำคัญของการศึกษา

ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการนำกิจกรรมศิลปะมาช่วยการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์และเด็กด้อยโอกาส

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ที่มีอายุระหว่าง 10 – 12 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเปี่ยมสุข (Y.M.C.A) จ.นครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ที่มีอายุระหว่าง 10 – 12 ปี รวมทั้งสิ้น 15 คน และใช้การเลือกโดยวิธีการสุ่ม เหนือในการคัดเลือกคือ เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ซึ่งพ่อหรือแม่เสียชีวิตหรือเสียชีวิตทั้งคู่

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. **เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์** หมายถึง เด็กที่มีบิดาหรือมารดาติดเชื้อเอดส์แล้วเสียชีวิตหรือเสียชีวิตทั้งคู่ และเด็กไม่ติดเชื้อเอดส์
2. **กิจกรรมศิลปะ** หมายถึง การปฏิบัติการทางศิลปะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ การปั้น การระบายสี การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพิมพ์ภาพ เป็นต้น
3. **การเห็นคุณค่าในตนเอง** หมายถึง การมีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลใกล้ชิด

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ก่อนและหลังทำกิจกรรมมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. **เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์**
 - 1.1 เด็กกำพร้า และเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์
 - 1.2 สมาคม ไว เอ็ม ซี เอ
2. **กิจกรรมศิลปะ**
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ
 - 2.2 คุณค่าของกิจกรรมศิลปะ
 - 2.3 พัฒนาพฤติกรรมเด็กด้วยศิลปะ
3. **การเห็นคุณค่าในตนเอง**
 - 3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.4 การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก
4. **เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

1. เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

1.1 เด็กกำพร้า และเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” หมายถึง คนมีอายุน้อย (กฎ) ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : ผู้ซึ่งอายุยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 413) และยังได้ให้ความหมายของคำว่า “กำพร้า” หมายถึง ไร้บิดามารดาเลี้ยงดูแต่เด็ก (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 122)

เด็กกำพร้า จึงให้ความหมายโดยรวมหมายถึง คนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งไร้บิดามารดาเลี้ยงดูแต่เด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็กจะเกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องกระทำตั้งแต่ขวบปีแรกของชีวิต ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นช่วงที่มีความสำคัญยิ่งของชีวิต เป็นช่วงของการปลูกฝังนิสัย และพฤติกรรมอันพึงประสงค์

เพราะช่วงอายุนี้ เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กมีพัฒนาการปกติ ก็จะมีเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

แต่เด็กในสถานสงเคราะห์เหล่านี้ โดยปกติแล้วจะเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งอาจมีผลต่อพัฒนาการของเด็กได้ การอบรมเลี้ยงดูที่ดีของผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน จากการศึกษาที่เน้นถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญในการกำหนดผลของพัฒนาการและการเจริญเติบโตได้เท่าๆ กับพันธุกรรม และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสม

เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

โรคเอดส์ เป็นโรคใหม่ที่อุบัติขึ้นมาในโลก ในประเทศไทยพบผู้มีอาการเอดส์เต็มขั้นเมื่อปี 2527 เป็นชายรักร่วมเพศ ต่อมามีการแพร่ในพวกฉีดยาเสพติด เนื่องจากใช้เข็มและกระบอกฉีดร่วมกัน ในช่วงนั้นการแพร่ระบาดยังเป็นไปอย่างช้าๆ เพราะคนกลุ่มนี้มีไม่มากนัก ต่อมาในปี 2531 ได้พบหญิงบริการ มีเลือดบวกเอดส์อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ จุดนี้เองเป็นจุดที่แพร่กระจายโรคเอดส์ไปอย่างรวดเร็ว เพราะหญิงบริการเป็นจุดศูนย์กลางของการรับและส่งต่อเชื้อเอดส์ของชาวไทย ซึ่งมีทัศนคติต่อการเที่ยวโสเภณีเป็นเรื่องธรรมดาที่ชายพึงมี ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ชายหนุ่มหรือคนที่มีครอบครัวแล้วก็ตาม ต่อมาได้มีการถ่ายทอดเชื้อจากหญิงบริการกับชายผู้ใช้บริการ เข้ามายังสตรีแม่บ้านในครอบครัวอย่างไม่รู้ตัว

การติดเชื้อจากแม่ไปสู่ลูกเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้หญิงและทารกตกเป็นเหยื่อของโรคเอดส์ จำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ใช่เพียงเด็กแรกเกิดที่เกิดจากแม่ที่มีเชื้อเอดส์เท่านั้นที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว หากแต่ยังรวมถึงเด็กที่เกิดมาก่อนที่บิดามารดาติดเชื้อเอดส์ ทั้งหมดนี้ต้องเป็นเด็กกำพร้า ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูอย่างแน่นนอน หากมิได้มีการวางแผนเตรียมการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กเหล่านี้ (มยุรี ยกตรี. 2539 : 46)

ดุษฎี เจริญสุข ได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ไว้ดังนี้

1. ประเด็นความต้องการและปัญหา

เด็กกำพร้าส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ประสบกับปัญหาของความทุกข์ทางด้านจิตใจ (Psychological problems) จากการสูญเสียบิดามารดามากที่สุด ร่วมกับประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ (Economical problems) รองลงมาซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพของการได้รับการศึกษา และคุณภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ นอกจากนั้นผลกระทบจากการ

ถูกประทับตราบาป และการถูกรังเกียจ ซึ่งพบว่ามีประมาณ 30 % ทำให้สถานการณ์ของเด็กกำพร้าเหล่านี้มีปัญหามากกว่าเด็กทั่วไป ซึ่งความมากน้อยของความต้องการและปัญหาขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวเด็กเอง ในการพัฒนาทักษะชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้จักแก้ปัญหา และการสื่อสารปัจจัยด้านครอบครัวในการมีผู้ปกครองที่เข้าใจให้ความอบอุ่น และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น เพื่อน โรงเรียน และชุมชนที่มีทัศนคติที่ถูกต้อง

2. ประเด็นความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเอง

เด็กกำพร้ามีความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการมีทักษะชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปัจจัยการได้รับการดูแลอย่างเอาใจใส่ของครอบครัว รวมทั้งระดับทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม แต่ในภาพรวมโดยทั่วไปพบว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเด็กทั่วไป และประเด็นของผลกระทบจากการถูกประทับเป็นตราบาปของโรคเอดส์ ทำให้เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์มีความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเด็กกำพร้าโดยทั่วไป

3. ประเด็นผลกระทบทางสุขภาพ

เด็กกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกว่าตนเองมีสุขภาพะทางร่างกายแข็งแรงเหมือนเด็กทั่วไป (เด็กที่ไม่ติดเชื้อจากบิดามารดา) เนื่องจากการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ผลกระทบของสุขภาพะทางด้านจิตใจ พบว่าผลกระทบทางด้านนี้ส่งผลต่อเด็กสูงมาก เด็กจะมีความเศร้า ความรู้สึกคิดถึงบิดามารดา อ้ำว้าง ขาดความอบอุ่น และผลกระทบจากการถูกประทับเป็นตราบาปของโรคเอดส์ ทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองถูกรังเกียจเดียดฉันท์ (มีประมาณ 30 %) ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพะทางด้านจิตใจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพะทางสังคม และความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเองของเด็กด้วย สำหรับสุขภาพะทางจิตวิญญาณ พบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างมีสุขภาพะทางจิตวิญญาณของความต้องการเป็นคนดีของสังคม ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต แม้จะมีผลกระทบจากความรู้สึกต่ำต้อยบ้าง แต่มีจำนวนค่อนข้างน้อย (ดูขงู๊ เจริญสุข. 2547 : 60 – 61)

เด็กที่ได้รับเชื้อหรือผลกระทบจากโรคเอดส์ ในระยะแรกของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ระหว่างปี 2527 – 2530 ไม่มีรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เป็นเด็ก ในปี 2531 มีรายงานว่ามียเด็ก 2 รายแรก ที่มีเชื้อ เอชไอวี โดยกาเกิดจากมารดาที่ติดเชื้อ หลังจากนั้นจำนวนเด็กที่ป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์เริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุของการติดเชื้อในเด็กมาจากมารดาที่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์เป็นส่วนนใหญ่ ผลกระทบต่อเด็กที่ได้รับเชื้อมีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และการขาดโอกาสได้รับบริการพื้นฐาน ส่วนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิต

จากการติดเชื้อ เอชไอ วี หรือ เอดส์ ตลอดจนเด็กที่ไม่มีเชื้อ แต่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีเชื้อ เอชไอวี หรือ เอดส์ อาจได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ขาดการดูแล ความอบอุ่น และขาดโอกาสได้รับการศึกษา

ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทำให้มีการยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการตั้งสถานเลี้ยงดูผู้ป่วย หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้า เช่น วัดสระแก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความช่วยเหลือจากผู้นำศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทยอีกด้วย

คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกได้เข้ามาเผยแพร่ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนในด้านกรุงรัตนโกสินทร์เป็นนิกายโปรเตสแตนต์ และได้สร้างความเจริญและประโยชน์แก่ไทยหลายประการ เช่น ในการการแพทย์ หนังสือพิมพ์ การศึกษา การเลี้ยงดูเด็กกำพร้าบางคนให้สามารถอยู่รอดอย่างปกติสุขเท่าที่จะเป็นไปได้ (สุพัตรา สุภาพ. 2528 : 100)

1.2 สมาคม ไว เอ็ม ซี เอ

สมาคม ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ ซึ่งได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาเยาวชน และสังคมสงเคราะห์ มากกว่า 60 ปี ดังนั้นในปี 2535 คณะกรรมการอำนวยการสมาคม ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ ได้พิจารณาเห็นว่า สมาคมฯ ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวข้องกับงานด้านสังคมสงเคราะห์ ในหลายแขนง ทั้งกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในเมืองและชนบทอย่างมากมาย เห็นสมควรที่สมาคมฯ ควรจัดตั้งมูลนิธิ ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ ขึ้น เพื่อขยายงานที่ดำเนินการอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ช่วยเหลือสงเคราะห์บุคคลด้อยโอกาสให้พัฒนาและช่วยเหลือตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

2. ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์คนยากไร้หรือผู้รับภัยพิบัติ

3. ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

ทั้งนี้ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A. ในจังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งโครงการในการช่วยเหลือเด็กและช่วยเหลือสังคมของ Y.M.C.A. และเป็นโอกาสหนึ่งในการช่วยลดภาวะความกดดันในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขของเด็กๆ ทั้งหลาย เมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งยังคอยแนะนำสั่งสอนรวมทั้งมีกิจกรรมดีๆ ต่างๆ ให้เด็กๆ ได้ร่วมทำเพื่อเสริมสร้างความคิดและจินตนาการ สู่การศึกษาที่สร้างสรรค์ (มูลนิธิ ไว เอ็ม ซี เอ. 2540 : 6)

เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์จึงเป็นเด็ก ๆ ที่ควรได้รับการเอาใจใส่จากสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ฉะนั้นการทำกิจกรรม จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาเด็กเหล่านี้ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป การนำกิจกรรมศิลปะเข้าไปช่วยพัฒนา จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจพร้อมกับพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ไปพร้อมกัน

2. กิจกรรมศิลปะ

2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (ยุวดี สุพรหมงคลเลิศ.2539 : 9 ; อ้างอิงจาก วิรุณ ตั้งเจริญ. 2527) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ กิจกรรมศิลปะ หมายถึง การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ทักษะ ทักษะ ความคิด และรูปแบบพฤติกรรมที่มุ่งส่งเสริมลักษณะนิสัยไปในทางที่ดีพร้อม ๆ กัน ในทุก ๆ ด้าน มีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุดและส่งเสริมความเจริญเติบโตตามวุฒิภาวะ ความสนใจและความต้องการของเด็ก และในการสอนศิลปะแนวใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บนจิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงาม เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการรับรู้ ความงอกงามของงานศิลปะที่ได้ประดิษฐ์ขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสังเกต เกิดทักษะและความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

เลิศ อานันทนนะ (ครรชิต นิสวอนนุตรพันธ์. 2540 : 60 ; อ้างอิงจาก เลิศ อานันทนนะ 2529 : 207) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะ เป็นแนวทางเดียวที่จะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี ในการพัฒนาความคิดริเริ่มใหม่ ๆ กับการทดลองด้วยวัสดุนานาชนิดและสามารถประสบความสำเร็จได้ง่ายกว่าวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัสดุและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ว่ามีความพร้อมเพียงใด เด็กควรได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองและครูเพื่อสนับสนุนให้มีการแสดงออกด้วยการเลือกสำรวจ ทดลอง และค้นคว้ากับวัสดุต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้อย่างครบครัน

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 35) ได้ให้แสดงความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะไว้ว่า เป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่ง ส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา เพราะถ้าไม่มีกิจกรรมศิลปะเป็นสื่อก็จะเป็นการเรียนการสอนศิลปศึกษา ครูเป็นผู้เลือกกิจกรรมศิลปะให้เหมาะกับจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาศิลปศึกษา คือ การใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อที่นำนักเรียนไปสู่การเรียนการสอน

เกสร ธิตะจารี (2543 : 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะ ดังนี้ กิจกรรมศิลปะ หมายถึง งานศิลปะที่นักเรียนศิลปะจะต้องฝึกปฏิบัติหลังจากเรียนภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติเพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญทั้งด้านฝีมือและความคิด การเรียนศิลปะจะขาดการฝึกปฏิบัติไม่ได้เลย ดังนั้น ทุกครั้งที่เรียนเนื้อหาจบก็ต้องปฏิบัติกิจกรรมออกมาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ โดยแสดงออกมาเป็นผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของโครเซ่ (Croce) ที่กล่าวว่า “ศิลปะ” เป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจที่อยู่ภายในและจะบรรยายให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยวิธีอื่นไม่ได้ นอกจากการสร้างผลงานศิลปะ ออกมา ด้วยเหตุนี้ การจัดกิจกรรมศิลปะให้กับผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้สอนศิลปะ

2.2 คุณค่าของกิจกรรมศิลปะ

ทั้งนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2537 : 234 - 235) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับคุณค่าของการใช้กิจกรรมศิลปะ ดังนี้ การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยทั่วไปแล้วจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่มีสภาพเป็นสื่อจิตใจหรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดเป็นเบื้องต้น เมื่อเด็กเกิด ความประทับใจในสิ่งใดสิ่งนั้น เขาจะเกิดความคิดหรือจินตนาการที่หลากหลายออกไป เช่น อาจจะจินตนาการเกี่ยวกับสี สัน รูปทรง เรื่องราว ฯลฯ แล้วจึงแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยการสร้างสรรค์รูปแบบขึ้น การสร้างสรรค์รูปแบบอาจสร้างด้วยการลดตัดทอน เพิ่มเปลี่ยนแปลง ผสมผสานรูปทรงหรือเรื่องราวต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ การสนับสนุนให้เด็กแสดงออกทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ ปั้นดินน้ำมัน พิมพ์ภาพ ถ้าเรามีความเข้าใจและให้เกียรติในการแสดงออกของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้เสรีภาพส่วนบุคคล ไม่บังคับหรือวางข้อกำหนด กฎเกณฑ์ไว้ตายตัว การแสดงออกของเด็กจะสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์อย่างแยกไม่ออกเพราะเด็กวัยที่กำลังเรียนรู้และกำลังเติบโตในทุก ๆ ด้าน การแสดงออกทางศิลปะซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีคุณค่าอย่างหนึ่ง จึงมีลักษณะที่เรียนรู้และเติบโตอยู่ตลอดเวลาด้วย ซึ่งการเรียนรู้และการเติบโตนี้เรียกว่า การสร้างสรรค์นั่นเอง เมื่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก เป็นพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการแสดงออกด้านอื่น ๆ เช่น การเล่น การร้องเพลง การพูดคุย แต่เป็นการแสดงออกที่มีสื่อแตกต่างกันไป การแสดงออกทางศิลปะใช้วัสดุต่าง ๆ เป็นสื่อ เช่น สี ดิน ดินน้ำมัน และวัสดุอื่น ๆ

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (ทิพยกมล บุญภักดี. 2547 : 20 – 21 อ้างอิงจาก ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. 2544 : 42 -46) ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะ ดังนี้

ศิลปะ คือ สุนทรียศาสตร์อันยิ่งใหญ่ คือ ความงาม ความบริสุทธิ์ คือ พลังแห่งความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกมาได้อย่างพึงพอใจ ประทับใจและสะท้อนอารมณ์ มนุษย์ทั้งผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชมงานศิลปะต่างตระหนักดีว่า งานศิลปะทุกประเภทล้วนมีลักษณะเด่นและมีคุณค่าในตนเอง หากทำความเข้าใจกับงานศิลปะแล้วจะพบถึงความสำคัญของศิลปะนั้นว่ามีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์

ศิลปะเพื่อการผ่อนคลาย โดยการระบายความรู้สึกนึกคิดหรือความคับข้องออกมา เพราะความรู้สึกของมนุษย์นั้น มีทั้งความสุขความทุกข์ความเจ็บปวด ความฝัน ความหวัง ความรู้สึกเหล่านี้สามารถระบายออกได้โดยผ่านสื่อทางศิลปะอย่างอิสระและอาจทำให้ค้นพบตัวตนที่แท้จริงว่าอะไรที่ใช่หรือไม่ใช่ สิ่งไหนที่ต้องการหรือไม่ต้องการ ตลอดจนบางครั้งเมื่อจิตใจสงบแล้วสามารถพิจารณาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะจึงควรได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนต่อผลงานชิ้นนั้นก่อน ซึ่งความรู้สึกนึกคิดเหล่านั้นออกมาจะช่วยให้เกิดความผ่อนคลายได้ในระดับหนึ่ง ผลงานศิลปะที่เปรียบเทียบเสมือนสื่อกลางเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างผู้สื่อและผู้ชม จำเป็นต้องอาศัยความระมัดระวัง พิถีพิถัน ละเอียดอ่อน และทำความเข้าใจต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยไม่ใช่ความรู้สึกนึกคิดของตน ดีความหมายของภาพนั้น ๆ เพราะอาจเป็นการครอบงำหรือชี้นำทางความคิดทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาด และปิดกั้นการค้นพบตัวตนที่แท้จริง การสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นการทำให้เกิดความเพลิดเพลิน แม้กระทั่งเด็ก ๆ พวกเขาจะรู้สึกสนุกสนานกับการวาดภาพหรือการปั้นอะไรก็ได้ตามจินตนาการ แม้ว่าภาพเหล่านั้นจะเป็นลักษณะเด็ก ๆ ก็ตาม แต่สำหรับเด็ก ๆ นั้นการได้วาดภาพหรือได้ทำงานศิลปะ จะช่วยให้ได้รับประสบการณ์ทางการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ได้อย่างดี เพราะสิ่งที่เด็กวาดหรือแสดงออกมาจะเป็นเฉพาะสิ่งที่ตนเองรู้จักเท่านั้น แม้ในกระทั้งผู้ใหญ่ การทำงานศิลปะสามารถช่วยลดความกังวล หรือความกลัดกลุ้มที่กำลังเผชิญอยู่ได้ เพราะจิตใจต่างเพลิดเพลินกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ตรงหน้า เมื่อทำงานศิลปะแล้วจะทำให้เกิดสมาธิและเมื่อเกิดสมาธิแล้วจะทำให้สามารถมองสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งและลุ่มลึกกว่าเดิม นอกจากนั้นการทำงานศิลปะยังทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ถึงศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่ และสำหรับเด็กนั้นจะมีความเชื่อมั่นในพัฒนาการของตนเองและสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่คืออะไร ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการทำงานศิลปะนั้น ยังผลพลอยได้ให้เกิดความปิติ มีความสุข ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองว่ามีความสำคัญ ซึ่งเห็นเด่นชัดจากตัวอย่างของเด็ก ๆ เมื่อพวกเขาทำงานศิลปะสำเร็จออกมาสักชิ้นหนึ่ง ใบหน้าของพวกเขาจะเต็มไปด้วยรอยยิ้ม ซึ่งแสดงออกถึงความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยผลักดันให้เป็นคนกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำอย่างมีเหตุผล สำหรับผู้ที่ชื่นชมกับงานทางศิลปะนั้น คุณภาพและสุนทรียะในงานศิลปะมีผลอย่างมากต่อความรู้สึกนึกคิด เบิร์ด(Edmund Burke) นักสุนทรียศาสตร์ได้ให้ทรรศนะว่า ความงามแสดงปฏิกิริยาในสภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายจากมวลระบบ เชกเชน ความงามที่พบได้จากงานศิลปะนั่นเอง

ศิลปะเพื่อการพัฒนาจิตใจ ความสำคัญของศิลปะในแง่การพัฒนาจิตใจนั้น เบอ์นาร์ด (Bernard) นักจิตวิทยา ได้กล่าวไว้ว่า คนที่มีสุขภาพจิตดี คือ คนที่ทำงานในหน้าที่ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ มีความชื่นชมยินดีในงานที่ทำ มีความเอื้อเฟื้อ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่มีอารมณ์
 เครียดจนเกินไปนัก ดังนั้นถ้าจิตใจปกติ การทำงานต่าง ๆ ก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะพบว่า ผู้ที่มี
 สุขภาพจิตดีจะมีความสุข ความพอใจ ปรับตัวได้ดี มีอารมณ์มั่นคง แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับผู้ที่
 บกพร่องทางสุขภาพจิต ซึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาออกมา เช่น โกรธง่าย ขุนเฉียว หงุดหงิด
 วิตกกังวลและมีอารมณ์หวั่นไหวอยู่เสมอ ดังนั้นจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการพัฒนาจิตใจจึงต้องการ
 ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคนสามารถ แก้ไขปรับปรุงการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ มีความสุข
 เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นตลอดจนสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ
 ได้อย่างมีสติ และมีความมั่นคงทางจิตใจ ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีความละเอียดอ่อนใน
 การรับรู้และเข้าใจถึงความงาม มีความประณีต มองเห็นในสิ่งเล็กน้อยและใส่ใจกับความรู้สึกของ
 ผู้อื่น เพราะถ้าการดำเนินชีวิตของเรามีแต่การใช้ข้อเท็จจริงอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ให้ความสำคัญกับ
 ความรู้สึกใด ๆ เลย เราและผู้คนรอบข้างก็จะปราศจากความสุข การทำงานศิลปะจะช่วยพัฒนา
 กระบวนการคิดของมนุษย์ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นคิดได้รอบด้าน โดยสามารถมองสิ่งต่าง ๆ ที่
 แยกแยะกระจัดกระจายกันอยู่ ให้เห็นภาพรวมได้โดยการพยายามทำความเข้าใจและยอมรับความ
 แตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีความสนใจและอาหารต่อสัมผัสพันธภาพที่พึงมีต่อกัน สามารถเป็นได้ทั้ง
 ผู้นำและผู้ตามที่ดี ทั้งยังสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักการช่วยเหลือ การ
 เสียสละ มีน้ำใจ ไม่เอาเปรียบ มีใจเป็นธรรม ยอมรับความคิดของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางแก้ไข
 ปรับปรุง เพราะมีความรู้สึกร่วมกันว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นการฝึกให้รู้จักทำงานศิลปะ
 จะช่วยขัดเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อนละเอียดละไมขึ้น ลดความหยาบทางอารมณ์ รู้จักควบคุม
 อารมณ์ให้อยู่ภายใต้กรอบแห่งเหตุผล เกิดความรู้สึกยอมรับนับถือตนเองและสามารถประเมิน
 ความสามารถของตนเองได้โดยไม่ดูถูกหรือยกย่องตนจนเกินสภาพความเป็นจริง

2.3 พัฒนาพฤติกรรมเด็กด้วยกิจกรรมศิลปะ

นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ(2537 : 103 -104) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมศิลปะที่
 ช่วยพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก ไว้ว่า

พฤติกรรมของเด็กในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เมื่อพิจารณาในวงกว้าง จะพบ
 คุณค่า สองด้านคือ ด้านหนึ่งคือ การระบายออกซึ่งความเคร่งเครียดภายใน ขจัดความรู้สึกด้อย
 บางอย่างที่มีอยู่และเป็นการแสดงความรู้สึกความต้องการภายในให้ปรากฏขึ้น คุณค่าเช่นนี้จะเป็น
 การลดหรือการเปิดเผยความรู้สึกภายในเด็กแต่ละคน ซึ่งการแสดงออกทางอื่น เช่น การเล่นหรือการ
 พูดคุย ไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับการทำงานศิลปะ ศิลปะสามารถระบายการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด
 และความต้องการ อีกด้านหนึ่ง คือ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสรุปไว้
 โดยสังเขป ดังนี้ พัฒนาการทางกาย เมื่อเด็กต้องการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้

ร่างกายเติบโต ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะพัฒนาพฤติกรรมเด็กได้จึงต้องเป็นประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็ก กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยสนองความต้องการทางด้านนี้ ช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย มือ แขน ขา เป็นกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวไปมาอย่างอิสระ เป็นผลทั้งการตอบสนองความต้องการและพัฒนาร่างกายไปพร้อมกัน ด้วยเหตุผลนี้ เราจะพบว่าเด็กจะตื่นเต้นมาก เมื่อได้ขีดเขียนหรือได้ทำงานศิลปะ เพราะเขาได้สนุกและได้เคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกัน

พัฒนาการทางอารมณ์ การแสดงออกทางศิลปะเป็นพฤติกรรมที่เสริมช่วยให้เกิดความพึงพอใจ อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน พร้อมกันนั้นก็ช่วยให้เด็กมีอารมณ์มั่นคง เกิดความมั่นใจในการแสดงออก มั่นใจในตนเอง ซึ่งความมั่นใจทางอารมณ์นี้ จะมีผลไปสู่การเรียนรู้การทำงาน การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี โดยปกติแล้วเด็กทุกคนจะมีปัญหาทางอารมณ์ในอันที่จะปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์และเหตุการณ์ใหม่ ๆ รอบตัว เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ศิลปะที่มีผลเกี่ยวข้องกับอารมณ์ จึงเป็นประสบการณ์ตรงที่มีค่าเพียงพอต่อการปรับตัวและการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก

พัฒนาการทางสังคม เด็กมีสังคมของเด็กที่ต้องติดต่อกับเด็กด้วยกัน ทั้งการเล่น การเรียน และการทำงานร่วมกัน เด็กควรจะได้ปรับตัว ได้เรียนรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในสังคมของเขา ศิลปะจะช่วยให้เด็กได้ช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้รับผิดชอบร่วมกัน หรือรู้จักผ่อนผันผ่อนยาวในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กได้ตระหนักว่าเขาคือคนที่มีคุณค่าของหมู่คณะ และเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือหรือร่วมมือกับหมู่คณะได้ กิจกรรมศิลปะมีสภาพเป็นตัวเชื่อมโยงสังคมของเด็ก และพัฒนาการอยู่ร่วมในสังคมอีกด้านหนึ่งด้วย

พัฒนาการทางสติปัญญา ประสบการณ์ทางศิลปะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้น เพราะประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะ เด็กจะต้องคิดสำรวจตรวจสอบสร้างสรรค์ให้สัมพันธ์กับวัสดุเป็นการช่วยให้เด็กได้เรียนด้วยการกระทำจริงและมีประสบการณ์ตรง ศิลปะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ช่วยให้เด็กได้ทดลองค้นคว้า ได้พบเป้าหมายการแสดงออก พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมพัฒนาให้เกิดประสาทรับรู้ในการรับรู้ มั่นใจในความคิด และกล้าแสดงออก ซึ่งนั่นเป็นวิถีทางที่มีผลต่อการพัฒนาทางสติปัญญานั้นเอง

กิจกรรมศิลปะจึงไม่เพียงแต่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเด็กเท่านั้น หากยังส่งผลถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ซึ่งศิลปะมีความหลากหลายและละเอียดละไมจนสามารถทำให้ผู้ทำและผู้ชื่นชมศิลปะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ไม่มากนัก โดยเฉพาะทางด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ซึ่งนอกจากจะมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แล้วและต้องได้รับผลกระทบทางจิตใจจากโรคเอดส์ ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นทางอ้อมก็ตาม ภาวะกดดันต่าง ๆ นี้จึงทำให้ตัวของเด็ก ๆ เองรับรู้ ได้ยินและได้สัมผัสกับปัญหาด้วยตนเอง จนรู้สึกไม่เห็นคุณค่าของตนเอง

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem) ของบุคคลเป็นการตัดสินคุณค่าของตน (Self) และการแสดงออกในรูปของทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเอง (ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2539 : 6 ; อ้างอิงจาก Mussen, Conger; & Kagan. 1969 : 489) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเชิงประเมินจากผู้อื่น โครงสร้างของตนจึงค่อยพัฒนาขึ้นเป็นภาพอันเกิดจากการรวมตัวของความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ของบุคคล ทำให้บุคคลมีมโนภาพหรือความคิดต่อตนเองแล้วประเมินมโนภาพเหล่านั้น โดยอาศัยกระบวนการตัดสินคุณค่าของตนเองจากผลงาน ความสามารถคุณลักษณะต่างๆ ตามมาตรฐานของค่านิยมส่วนตน ในที่สุดจึงพัฒนามาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตน (Self – Esteem) (จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. 2532 : 4 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984) การเห็นคุณค่าในตนเองนี้ อาจใช้ได้ในความหมายอื่น เช่น การเคารพนับถือตนเอง การยอมรับตนเองภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเองหรือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (นุชลดา โรจนประภาพรรณ. 2541: 11) ได้มีผู้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้หลากหลายดังนี้

มาสโลว์ (เยาวนารถ เลหาบรรจง. 2545 : 12; อ้างอิงจาก Maslow. 1970 81-97) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ว่า บุคคลมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จของตนเองและประเมินค่าความสำเร็จของตนเองไว้สูง ปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนเองด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือเสียหน้า และทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง

แซสซี (Sasse. 1978 : 48) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า มีความต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือโดยได้รับการสนับสนุนหรือยอมรับ นับถือจากผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกภูมิใจและนับถือตนเอง

แบรนเดน (นวพร แซ่เลียง. 2539 : 10 ; อ้างอิงจาก Branden. 1981 : 110-125) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เป็นลักษณะของความเชื่อมั่นและความนับถือตนเองว่า ตนมีคุณค่าและมีความหมายสามารถที่จะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่พอใจ

คูเปอร์สมิธ (ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2539 : 6 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984 : 5) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเอง แล้วแสดงออกในแง่ของ

การยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง เป็นการแสดงออกเพื่อให้เห็นถึงขอบเขตของความเชื่อมั่นของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสำคัญ ความสามารถ ความสำเร็จ และค่ามีคุณค่าของตนเอง ซึ่งบุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกมา

แมคคอสสกี ริชมอนด์และสจ๊วต (ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2539 : 7 ; อ้างอิงจาก McCrosky Richmond; & Stewart. 1986 : 116) กล่าวว่า เป็นทัศนะของบุคคลที่มองเห็นตนเองในเชิงคุณค่าโดยรวมผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีแนวโน้มขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและวัดสมรรถนะของตนเองทางลบแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะพยายามมากเพียงใดมักจะคิดว่าตนเองล้มเหลว เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมักจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความหวาดหวั่นในการสนทนาได้ตอบ มักตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น และมีการควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ ดังนั้นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมีแนวโน้มที่จะยอมรับและคล้อยตามกลุ่มการที่ยอมรับความเห็นของผู้อื่นโดยง่ายก็เพราะมักจะคิดว่า ความเห็นของตนเองมีค่าน้อยกว่าในขณะที่ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมักจะเป็นผู้นำในการสนทนา มีความเชื่อมั่นและคาดหวังในความสำเร็จที่จะได้รับเป็น อย่างดี หากนำผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันมาทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นผู้ที่ผูกขาดการสนทนาแต่ผู้เดียว

ลอเรนซ์ (ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2539 : 7 ; อ้างอิงจาก Lawrence. 1987 : 4) ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง การที่บุคคลประเมินตนเองถึงความแตกต่างระหว่างตนเองที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันกับตนที่อยากจะเป็น (ideal Self) ซึ่งเป็นกระบวนการทางด้านอารมณ์ที่วัดได้จากการที่บุคคลเอาใจใส่ต่อความแตกต่างดังนี้ บุคคลซึ่งมีความแตกต่างในการประเมินมากจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ ถ้าหากมีความแตกต่างน้อยจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง

นวลละออง สุภาพล (2527 :269) ได้ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่าเป็นความต้องการได้รับนับถือยกย่อง (Self-esteem Needs) แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือ ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือความต้องการมีอำนาจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความแข็งแรง ความสามารถในตนเองมีผลสัมฤทธิ์และความอิสระทุกตนต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆและมีชีวิตที่เด่นดัง ส่วนลักษณะที่ 2 คือความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others) คือความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับการยกย่อง ได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าว่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ทันทิมา ระเบียบดี (2531 : 44) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งความรู้สึกเดียวกันนี้จะแผ่

ไปยังผู้อื่น เมื่อเรารู้สึกว่าตัวเราเองมีคุณค่า มีความสามารถที่แตกต่างไปจากผู้อื่น ความรู้สึกสร้างสรรค์ อยากจะคิดอะไรเอง ทำอะไรเอง ก็จะมีมากขึ้นและพร้อมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

มาศสวรรค์ พัฒนานุพงษ์ (2531 : 21) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึงการที่บุคคลบรรลุความปรารถนาได้ด้วยตัวของเขาเอง มีความกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลวและอุปสรรคใดๆ และมีความตระหนักว่าถ้าเขามีความรักและมีความเคารพนับถือผู้อื่น เขาจะได้รับสิ่งเดียวกันนี้เป็นการตอบแทน

นาตยา วงศ์หลักภัย (2532 : 19) ให้ความหมายว่า เป็นทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง มีความเคารพ ยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญและมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533 : 87) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองมีค่า มีความสามารถ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้บุคคลมีความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของตน ซึ่งจะทำให้คนเรามีความเชื่อมั่นในการกระทำสิ่งต่างๆ ของชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นหรือสิ่งอื่น

นุชลดา โจนะประภาพรรณ (2541 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่ามีความสามารถ พึ่งพอใจในตนเองและยอมรับสังคม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่เหมาะสมถูกต้อง ปลอดภัยประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของตน

รัศมี โพนเมืองหล้า (2543 : 32) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองตามความรู้สึกของตนเองว่า เป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ มีการประสบความสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งการยอมรับจากคนในสังคมที่มีต่อตน ตลอดจนการมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มองตนเองในแง่ดี ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกกับบุคคลอื่นในแง่ดีด้วย

อุมาพร ตรังสมบัติ (2543 : 11) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองว่า ตนเป็นคนที่มีคุณค่า มีความหมาย และมีสิ่งที่ดีอยู่ภายในมีความพึงพอใจในตนเอง รักตนเอง รู้ว่าตนสามารถทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ได้ ไม่อิจฉาริษยา ไม่รู้สึกด้อยค่า มองว่าตนเองเก่ง มีความสามารถ ดังนั้นเขาจะมีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญกับปัญหา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณาและประเมินคุณค่าของตนเองว่ามีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบผลสำเร็จในการทำงาน มี

คุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคมเป็นที่ยอมรับทั้งของตนเองและบุคคลอื่น มีความคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง จะมองโลกตามความเป็นจริง มองโลกในแง่ดี ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับบุคคลอื่นๆ ด้วย

3.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็ก การเห็นคุณค่าในตนเองนับว่ามีคุณค่าสูงยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง และท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและความกล้าหาญ จึงเป็นบุคคลที่ประสบผลสำเร็จ มีความสุขสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างดี (จันทร์ฉาย พัทธศิริกุล.2532: 3 ; อ้างอิงจาก American Psychiatric Association. 1978)

นิวแมน (Newman. 1986 : 281-286) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่รู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีคุณค่า มีคนรัก ได้รับการยกย่องหรือประสบความสำเร็จมักจะประเมินตนเองในด้านดี เห็นคุณค่าในตนเอง แต่ถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกที่ไม่มีใครสนใจ ไม่ได้ได้รับการยอมรับ ถูกเหยียดหยามหรือไม่ประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะทำให้บุคคลนั้นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ฉะนั้นความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

อุมาพร ตรังสมบัติ (2543 : 17) ได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชีวิตมีความสุขและประสบความสำเร็จ การเห็นคุณค่าในตนเองเปรียบได้กับภูมิคุ้มกันของร่างกาย ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาได้ดี จัดการกับความกังวลและความเครียดที่เกิดขึ้นได้ หากพบกับความล้มเหลวก็ไม่ท้อแท้ มีพลังต่อสู้กับอุปสรรคต่าง อันเข้ามาในชีวิตได้ หากมีความทุกข์เกิดขึ้นก็绝不会จมอยู่ในความทุกข์นั้นนานเกินไป ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักจะแก้ปัญหาได้ไม่ดี ล้มเหลว ลุกขึ้นยาก ขาดพลังที่จะต่อสู้ เมื่อมีความทุกข์ ความกังวล ความเศร้า จะจมอยู่กับความรู้สึกดังกล่าวนาน พ้นตัวได้ยาก

เนล (นพพร แซ่เลื่อง. 2539 : 10 ; อ้างอิงจาก Neal. 1981 : 598) กล่าวว่าว่าการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกที่บุคคลต้องการได้รับการตอบสนองทางจิตใจ ซึ่งถ้าบุคคลเกิดความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจในตนเอง เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเองมักจะมีปัญหาทางสุขภาพจิต

เกียรตืวรรณ อมาตยกุล (2540 : 4-8) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับตนเอง มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง มองตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก เช่น ทำให้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มานะ พยายามในการทำงานจนประสบความสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกต่อตัวเองและผู้อื่นในด้านดี ไม่เหยียบย่ำ ความรู้สึกของผู้อื่นให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะดี มีสุขภาพจิตดี เป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองให้ผู้อื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น เป็นคนที่ชอบหรือต้องการความเอาใจใส่และการยอมรับจากผู้อื่นสูง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนที่ติดสิ่งเสพติด เป็นคนที่ดื่มเคร้าส์ในหวังในชีวิต เป็นคนที่เห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง เป็นคนที่ไม่ชอบตัดสินใจและเป็น

อารี พันธมณี (2546 : 96-97) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ซึ่งทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญมีความมั่นใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เป็นการวางรากฐานบุคลิภาพที่มีผลต่อชีวิตเด็กเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

จากที่กล่าวไว้ว่า สรุปได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง จะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตดีและมีบุคลิภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง สมควรที่จะต้องปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางบุคลิภาพให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญกับปัญหาแก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี ซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเองนี้ก็จะส่งผลต่อผู้อื่นในทางที่ดีด้วย

3.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

แนวคิดเชิงชีววิทยาและพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament) เรามักจะพบกับคำถามที่ถามอยู่เสมอว่าทำไมเด็กและวัยรุ่นบางคนจึงมีพัฒนาการ การเห็นคุณค่าในตนเองสูงในขณะที่เด็กและวัยรุ่นบางกลุ่มมีลักษณะไม่มั่นคง (Insecure) และสงสัยเกี่ยวกับตนเอง (doubt) ซึ่ง

คำตอบนั้นมาจากหลายสาเหตุ ดังนี้ (ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2539 : 9-14 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981)

อิทธิพลด้านชีววิทยาและพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament influences)

การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองจะเกิดขึ้นภายใต้การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะ พื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อเด็กจากผลงานของ เชสส์และโทมัส (Chess and Thomas) ได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กทารกมีความแตกต่างกันตั้งแต่เกิด เด็กบางคนมีการเคลื่อนไหวมาก บางคนเคลื่อนไหวน้อย และบางคนมีความรู้สึกไวมากในการที่จะรับรู้สิ่งต่างๆ และตอบสนองต่อบุคคลที่เข้ามาสัมพันธ์ด้วย เด็กบางคนดูเหมือนจะระมัดระวังมาก บางคนมีลักษณะมีความพึงพอใจง่าย ในขณะที่เด็กบางคนดูเหมือนจะมีความสุข ซึ่งเกิดจากรูปแบบพื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเชสส์และโทมัสได้จำแนกเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เด็กเลี้ยงง่าย (The Easy Child) เด็กเอาใจยาก (The Slow-to-Warm-up Child) และเด็กเลี้ยงยาก (The Difficult Child) เขาให้ความเห็นว่าตั้งแต่เกิดเด็กบางคนอาจจะมี ความยากลำบากในการพัฒนาภาพพจน์แห่งตน (Self-Image) โดยมีสาเหตุมาจากลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของตัวเด็ก ซึ่งเรียกว่า “เด็กเลี้ยงยาก” และท้าทายต่อการที่จะช่วยพัฒนาและให้ การศึกษาเด็กเหล่านี้มักจะตอบสนองต่อสถานการณ์มากเกินไปและพบว่ามี ความพึงพอใจต่อผลงานที่ได้รับค่อนข้างน้อย ออกไป และยากที่จะสนองความต้องการและความรู้สึกของตนเองไม่สนใจหรือตอบสนองต่อผู้อื่นในด้านดี พบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเมื่อโตขึ้นมักจะมีลักษณะที่สืบเนื่องมาจากพื้นฐานทางอารมณ์ตั้งแต่วัยทารก

กุมารแพทย์และบุคคลที่ทำงานด้านเด็กเป็นบุคคลแรกที่จะพบกับบิดา มารดาตลอดจนทารก และสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับทารกโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างในลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของทารกให้บิดามารดาได้มีความเข้าใจว่าตัวเด็กมีสาเหตุของเด็กเลี้ยงยากจะไม่สามารถแก้ไขได้แต่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะพัฒนาเด็กหญิงมากกว่าเด็กเพศชาย กล่าวโดยสรุป บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพไม่น่าพึงพอใจ

ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล โดยแต่ละด้านจะแสดงถึงความสามารถของการประสบความสำเร็จของบุคคลทั้งในขณะที่อยู่ในระบบโรงเรียนและเมื่ออยู่ในสังคม ขณะเดียวกันจะมีเรื่องของสติปัญญาเป็นตัวเสริมความสามารถทางวิชาการ และความสามารถทางวิชาการนั้นนับว่าเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินประสิทธิภาพทางการเรียนสูง เป็นผู้เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนต่ำ

ผลของความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนนี้เกี่ยวกับหลายสาเหตุนอกจากตัวอุปกรณ์การเรียน การสอนแล้วยังรวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น คือครูผู้สอน พ่อแม่ และเพื่อน ซึ่งเป็น

ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้บุคคลมีความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและสามารถใช้เป็น
ตัวบ่งบอกถึง การประสบความสำเร็จได้ค่อนข้างชัดเจน สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนจึงใช้เป็น พื้นฐาน
การทดสอบความสำเร็จในอนาคตของบุคคลและเป็นตัวบ่งบอกถึงการเห็นคุณค่าในตนเองของ
บุคคลด้วย

ภาวะทางอารมณ์ (Affective States)

ภาวะทางอารมณ์เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วประเมินตนเองโดยที่
บุคคลอาจประเมินตนเองในทางบวกซึ่งส่งผลให้บุคคลมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ
ประสบความสำเร็จแล้วเกิดความรู้สึกพอใจ ความสุข ฯลฯ เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่วนผู้ที่
ประเมินตนเองในด้านลบ จะมองตนเองว่าไร้ความสามารถหรือไร้สมรรถภาพจะรู้สึกด้อยวิตกกังวล
การคิดเช่นนั้นนอกจากเป็นการลดความสุขในชีวิตปัจจุบันแล้ว ยังเป็นการทำลาย ความหวังใน
อนาคตอีกด้วย

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมี 2 ประเภท คือ องค์ประกอบเฉพาะ
ของบุคคล และองค์ประกอบภายนอกของบุคคล

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสำคัญใน 2 แง่ ด้วยกันคือ เป็นสิ่งบ่งบอกถึงคุณสมบัติ
ของบุคคลและบ่งบอกถึงคุณค่าของบุคคลและประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ
ความมั่นใจในตนเองและความเคารพนับถือตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจึงเป็นความเชื่อมั่น
ที่บุคคลเชื่อว่าตนเองมีคุณสมบัติในการทำงานอย่างเพียงพอ และมีคุณสมบัติเพียงพอในการ
ดำรงชีวิต แปรนดิน มีความเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการเห็นคุณค่าใน
ตนเอง แต่บุคคลอาจไม่มีความรู้ว่าจะทำอย่างไรเพื่อสนองความต้องการนี้และไม่รู้ว่ามีมาตรฐาน
การวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองได้อย่างไร ดังนั้นจึงมีอิทธิพลต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

อิทธิพลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Influence)

ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กโดยเฉพาะบิดามารดามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของเด็ก เมื่อ
พ่อแม่ ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กรู้สึกอยู่ในใจว่าเด็กผู้นั้นเป็นเด็กเลี้ยงยาก และอาจยังไม่มี
ประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กลักษณะดังกล่าว ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ แลความคาดหวังของ
ผู้ใหญ่ย่อมส่ง ผลต่อปฏิกิริยาของตนที่มีต่อเด็ก เช่น บิดา มารดาที่กระตือรือร้นมากมักจะเกิด
ความคับข้องใจ และความตึงเครียดต่อเด็กที่มีลักษณะระมัดระวังตัวเองมากและตอบสนองช้า บิดา
มารดาที่มุ่งผลความสำเร็จมาก มักจะยุ่งยากที่จะเข้าใจเด็กที่มีปัญหาเรื่องสมาธิ ความสนใจ และ
การเรียนรู้และมี แนวโน้มจะตำหนิลูกของตัวเองว่าเป็นคนโง่ และเชื่องช้า แม้ว่าเด็กได้พยายามใช้
พลังอย่างมากในการที่จะทำให้สำเร็จ เนื่องจากมีพัฒนาการล่าช้า ความไม่สอดคล้อง

(Mismatches) ระหว่างบิดามารดา (ครู ผู้ใหญ่) และเด็ก คือจุดกำเนิดของความโกรธและความ
ผิดหวัง ในสถานการณ์แบบนี้ไม่แปลกเลยที่จะพบเด็กมีความรู้สึกที่ไม่ดี เมื่อล้มเหลวหรือผิดพลาด

และรู้สึกว่าคุณค่าคนอื่นไม่ชอบตัวเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self-Esteem) ในขณะที่บิดามารดาที่เข้าใจและรู้สึกถึงผลกระทบของการไม่สอดคล้องกันนี้ และมีความเห็นอกเห็นใจเด็ก (Empathic) เข้าใจ (Understanding) และชื่นชม (Appreciating) ในเอกลักษณ์ของเด็กและเข้าใจความต้องการของเด็กโดยปรับความคาดหวังให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กย่อมช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองสูง ลักษณะเฉพาะของเด็กจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กยังไม่เกิด นอกจากการได้รับการตอบสนองจากบุคคลอื่น เด็กยังรับรู้การตอบสนองที่ผู้อื่นมีต่อตน เช่น เด็กบางคนจะมองพฤติกรรม การตอบสนองของผู้อื่นไปในทางบวกในขณะที่บางคนจะมองในแง่ลบ ภาพของการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กโดยเฉพาะการยินยอม การนับถือ และการยอมรับของผู้ใหญ่ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith) กล่าวว่า การยอมรับนั้นไม่ได้หมายความว่า การที่บิดามารดา ครู ยอมรับทุกๆ อย่างที่เป็นตัวเด็กแต่หมายความว่า ครู หรือบิดามารดา สามารถที่จะเห็นและเข้าใจเด็กว่าเขาเป็นอย่างไรโดยไม่ตัดสิน การไม่ยอมรับในตัวเด็กเมื่อเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจและต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงเด็กจะทำให้เด็กไม่สามารถค้นพบจุดเด่นของตนเอง เปรียบเสมือนกับการมีข้อจำกัด (Limited) เด็กจะพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะปฏิเสธจนกว่าเขาจะพร้อม การขาดการยอมรับทำให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม และจำไม่พยายามสร้างพฤติกรรมใหม่

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน (Psychosocial theory) อิริค เอช อิริคสัน (กุหลาบตันติผลาชีวะ. 2542 :29-30 ; อ้างอิงจาก Erikson.1975) ได้กล่าวไว้ดังนี้

จำแนกความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละวัย เริ่มจากความต้องการความมั่นใจในทารก ความเป็นตัวเองของเด็กวัยหัดเดิน ความคิดริเริ่มของเด็กวัยก่อนเรียน ความอุตสาหกรรมของเด็กวัยเรียน ซึ่งจุดเด่นที่สำคัญคือ พัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยแรงให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการของคนตั้งแต่แรกเกิดจนตายว่ามีความขัดแย้งในทุกช่วงวัยจำแนกได้ดังนี้

1. ขั้นความไว้วางใจกับไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) เด็กขวบแรกพัฒนาความไว้วางใจจากสัมผัสของผู้คนรอบข้าง ถ้าเด็กได้รับความรักและการยอมรับเด็กจะยิ้มเล่นหัวสบายใจและมีความไว้วางใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่มีความรักเด็กจะขาดความไว้วางใจเมื่อโตขึ้นจะมีพฤติกรรมแยกตัว อยู่ไม่สุข อาจมีอาการซึมเศร้า พัฒนาการขั้นนี้พ่อแม่เป็นศูนย์กลางของการสร้างความไว้วางใจ เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและเหมือนเดิม การเลี้ยงดูที่ดีจะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจที่ดีด้วย

2. ขั้นความเป็นตัวเองกับความละอายและสงสัย (Autonomy vs. Doubt) เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นระยะของความพยายามที่ยืน เดินด้วยตนเอง ต้องการควบคุมตนเอง เห็นตนเองมีค่าเมื่อแสดงว่าตนทำได้ เช่น แต่งตัวได้เอง การได้รับการยอมรับ

และตอบสนองที่ดีจะทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตน แต่หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กจะขาดการเห็นคุณค่าในตน อาจ ไม่กล้า จะมีผลทำให้เมื่อโตขึ้นมีปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

3. ขั้นความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3 - 5 ปี เป็นวัยที่มีความมุ่งมั่น มีความคิดมีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเองมากขึ้น สามารถเรียนรู้และสนุกที่จะทำความเข้าใจ มีความคิดริเริ่มที่เป็นตัวของตัวเองสนใจค้นคว้าสร้างสรรค์ ความสามารถในการทำกิจกรรมได้หลายอย่างใคร่ที่จะค้นคว้าหาความรู้ การสนับสนุนพัฒนาการในช่วงนี้ของเด็กคือการให้เล่นแบบสร้างสรรค์ให้กำลังใจ ให้รู้ผิดรู้ถูก ต้องระวังการทำให้เด็กรู้สึกคับข้องใจเพราะเด็กกลัวล้มเหลว กลัวการถูกลงโทษ การตอบสนองที่ดีจะทำให้ความรู้สึกลดน้อยลงในตัวเด็ก เมื่อโตขึ้นจะไม่กล้าเข้าสังคม

4. ขั้นมีผลงานกับปมด้อย (Industry vs. Inferiority) เป็นช่วงเด็กวัยตอนกลางอายุประมาณ 6 ปีถึงวัยรุ่น ถ้าเด็กผ่านช่วงวัยของความไว้วางใจ ความเป็นตัวเองและความคิดริเริ่มมาด้วยดี ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มมีผลงานเป็นของตัวเอง เริ่มประเมินและติดตามผลสัมฤทธิ์ของตน ปัญหาของวัยนี้คือเด็กมีพฤติกรรมแข่งขันมากเกินไป หรือไม่ก็รู้สึกมีปมด้อยถ้าทำไม่สำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งมีผลต่อเจตคติที่ไม่ดีต่อชีวิตไปจนตาย

ตามทฤษฎีของอีริคสัน เด็กจะพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เด็กอยู่ในช่วงที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมอยากรู้ อยากเห็น และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมโดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of needs)

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 80-97) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ โดยกล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนั้นเริ่มจากความต้องการซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดจนไปถึงความต้องการในระดับที่สูงสุด ซึ่งเขาแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น คือ

1. ความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological need) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่โดยตนมีกิจกรรม และชวนชวนที่จะสนองความต้องการ

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและสวัสดิภาพ (Safety needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมเป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชราความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and belonging needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะให้ทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก

4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีค่า (Esteem needs) ความต้องการประเภทนี้ประกอบด้วย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงกันข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกตนว่าไม่มีความสามารถและมีปมด้อยมองโลกในแง่ร้าย

5. ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน (Need for self actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเองปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเองทั้งส่วนดี ส่วนเสียเปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ

ความต้องการทั้ง 5 ขั้นของมาสโลว์ ได้ถูกจัดลำดับความสำคัญ โดยเริ่มจากความต้องการในระดับที่ต่ำสุดไปจนถึงระดับสูงสุด ความต้องการสูงสุดจะไม่มีค่าหรือไม่ปรากฏจนกว่าจะได้รับ ความพึงพอใจในขั้นที่ต่ำกว่าเมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับความพึงพอใจแล้วความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปจะตามมา ดังนั้น ผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นแรกก่อนจึงจะสามารถพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพได้

3.4 การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

ลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง

อารี พันธมณี (2542 : 105) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง จะเกิดความมั่นใจการเห็นคุณค่า และอยากทำทุกอย่างให้สมกับคุณค่าของตน ดังคำกล่าวที่ว่า “บุคคลที่รู้ตัวเองมีคุณค่า ก็พร้อมที่จะเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองยิ่งขึ้น” นั่นคือ เด็กจะมีความคิดเป็นของตนเอง ตัดสินใจด้วยเหตุผล และเรียนรู้การควบคุมตนเอง

นวพร แซ่เลื่อง (2531 : 105) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง จะมองเห็นความมีคุณค่าของตนว่า มีความสามารถ จึงมีความเชื่อมั่นในการแสดงออกด้านต่าง ๆ ได้แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงทางการเห็นคุณค่าในตนเองก็คือการได้รับข้อมูลย้อนกลับ หรือการเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นในสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เขาแสดงออก ส่งผลให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

มาศสวรรค์ พัฒนานุพงษ์ (2531 : 18) กล่าวว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง มักจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองควบคู่กับการมองเห็นคุณค่าของตน เด็กที่แสดงความเชื่อมั่นใน

ตนเองนั้นมักจะแสดงในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองนี้รวมถึงความเต็มใจที่จะเสี่ยงมีความสามารถที่จะแข่งขันกับตัวเองมีความกล้าและรักษาผลประโยชน์ของตน

สำนักคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมและความสามารถของเด็กปฐมวัยที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ดังนี้

1. บอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองได้
2. มีความเชื่อมั่นในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น
3. ภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง
4. รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา
5. รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

ลักษณะพื้นฐาน 6 ประการของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. มีความรู้สึกปลอดภัยไม่หวาดกลัวต่อการถูกทำร้าย เปิดกว้างที่จะเรียนรู้ ยอมรับและเชื่อมั่นต่อผู้อื่น มีการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ น้ำเสียงหนักแน่น และประสานสายตาสงเกตสนทนา

2. ความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์ ไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง หรือกระทำให้อับอายจากการถูกตำหนิด้วยคำรุนแรง เด็กจะเรียนรู้และสนใจความรู้สึกมั่นคงในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้และสามารถบอกถึงสิ่งที่ต้องการได้

3. ความรู้สึกมีตัวตน เด็กสามารถค้นหาตัวตนเขาเองจากกระจก และเชื่อว่าตนมีคุณค่า น่ายกย่องและยกย่องผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่คนได้กระทำ

4. ความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยได้มาจากการเป็นที่ยอมรับและสามารถประสานความรู้สึกที่ดีเข้ากับผู้อื่นได้ เช่นการรู้สึกชื่นชม ยอมรับนับถือ เรียนรู้การดำรงมิตรภาพ การช่วยเหลือแบ่งปัน และรักษาความรู้สึกดี ๆ ร่วมกัน มีความเชื่อมั่นระหว่างกัน และดำรงความเป็นตัวของตัวเอง

5. ความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ปรารถนาจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดี เรียนรู้ที่จะหยุดพิจารณาทบทวนต่อสิ่งที่ยาก และรู้ว่าควรจะเริ่มต้นหรือหยุดกระทำสิ่งใด มีพลัง มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

6. ความรู้สึกรับผิดชอบในด้านหน้าที่ มีความรู้สึกที่ตนมีความหมายมีทิศทางหรือมีเป้าหมาย สามารถเผชิญหน้ากับอุปสรรค โดยการสร้างทางเลือกใหม่ได้ มีสุขภาพจิตดีเยี่ยม สนุกสนานที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย

ลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง คือ มีการเห็นคุณค่าในความสำเร็จของตนเอง ทำงานได้อย่างอิสระ ไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และยอมรับได้ง่าย มีความอดทนต่อความคับข้องใจได้เป็นอย่างดี ทำงานใหม่ ๆ ได้ด้วยความกระตือรือร้น มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้ สามารถแสดงความรู้สึกและอารมณ์ได้หลากหลายลักษณะ

ลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ คือ พยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล ชอบถูกความสามารถของตนเอง ประเมินความสามารถของตนต่ำกว่าความเป็นจริง มีความรู้สึกที่ผู้อื่นไม่เห็นคุณค่าหรือความสำคัญของตน เมื่อตนทำผิดพลาดมักตำหนิผู้อื่น ถูกชักจูงได้ง่าย ชอบปกป้องตัวเอง และรู้สึกไม่พอใจอะไรง่าย ๆ มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีบารมี ไม่มีความสามารถ ไม่ค่อยแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก

คูมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 32) กล่าวว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะรู้สึกตนเองน่ารัก เป็นที่รักและต้องการของผู้อื่น มีคุณค่า มีความหมาย รู้สึกภูมิใจในตนเองกล้าที่จะเปิดเผยตนเอง สื่อสารถ้อยตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง ไม่มีปฏิกิริยารุนแรงต่อการกระทำหรือคำพูดของผู้อื่น เมื่อผู้อื่นเอ่ยถึงความบกพร่องของเขาจะยอมรับฟังด้วยความใจกว้าง ไม่โกรธหรือสละทกสะท้านเพราะรู้ว่าคุณค่าของตนไม่ได้อยู่ที่การเป็นคนสมบูรณ์แบบไม่มีที่ติ หากผู้อื่นชมเขาจะยอมรับคำชมนั้นเพราะรู้ว่าตนก็มีสิ่งดี ๆ และเหมาะที่จะได้รับคำชมนั้นด้วยเหมือนกัน ส่วนเด็กที่นับถือตนเองต่ำ จะรู้สึกว่าตนเองไม่น่ารัก ไม่เป็นที่รักหรือต้องการของใคร ไม่ค่อยเชื่อว่าใครจะรักตนจริงรู้สึกที่ตนจะไร้คุณค่าพยายามปิดซ่อนตนเอง กลัวความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ปฏิเสธว่าตนไม่ได้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้เพราะกลัวว่าผู้อื่นจะเห็นความบกพร่องหรือจุดอ่อนของตนเอง มีอารมณ์หงุดหงิดง่าย เพราะไม่มีความมั่นคงในตนเอง เมื่อผู้อื่นกล่าวถึงข้อบกพร่องของตนก็จะยอมรับไม่ได้ และอาจแสดงความโกรธหรือมีปฏิกิริยารุนแรง เมื่อได้รับคำชมเชยก็อาจสงสัยว่าคำชมนั้นจริงหรือไม่ เพราะไม่แน่ใจว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความสามารถของตนจริงหรือไม่ และมีค่าควรแก่การชมไหม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยอมรับตนเอง จะมองเห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญ เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองว่าถูกต้อง จึงกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มีความเชื่อมั่นกับการรับรู้ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา มีความเพียรพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อน มีความกระตือรือร้นที่จะไปยังจุดหมายที่ตั้งไว้ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ ในขณะเดียวกันก็ยอมรับความล้มเหลวของตนได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ ได้ จึงเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

พัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเอง

แมคเนล (Mcneil.1975 : 106 - 107) กล่าวว่า พื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองพัฒนาจากความรักและการยอมรับในตัวเด็กของพ่อแม่ เป็นรากฐานหลักในการสร้างเสริมความรู้สึกที่

มั่นคงของการรักตนเองและคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะขยายความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ออกมาสู่บุคคลอื่นในครอบครัวและขยายกว้างออกมา สู่เพื่อน ซึ่งช่วงการเห็นคุณค่าในตนเองจะขึ้นกับการได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยแรกสุดเด็กจะปฏิบัติตนให้พ่อแม่พอใจและต่อเป้าหมายจะค่อยๆ ขยายมาอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เด็กจะมีความต้องการการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยวิธีการที่เด็กเรียนรู้ตนเองที่วัดได้จากสิ่งที่เพื่อนคิดต่อตัวเรา เด็กจะเริ่มพัฒนาสติปัญญา ทักษะทางสังคมและความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าจุดดีเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มเพื่อที่นิยมชมชอบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะพัฒนาขึ้น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543 : 50 - 55) ได้กล่าวว่า พัฒนาการการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพล เช่น

1. ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดีก็มักจะมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนเด็กที่มีร่างกายพิการหรือเจ็บป่วยบ่อยๆ จะเห็นคุณค่าต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย มักจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูง เด็กที่เคยประสบความสำเร็จ จะมีความเชื่อในประสิทธิภาพของตน และมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว

2. ปัจจัยภายนอก คือ สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิก็จะมีค่าการเห็นคุณค่าในตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆ ชอบเล่นด้วยก็จะมีค่าความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีค่าความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากคนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเองมีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีคุณค่าและมีความหมาย ในวัยเด็กการเห็นคุณค่าในตนเองจะก่อขึ้นอย่างมั่นคงได้ต่อเมื่อได้รับความรักและการประคับประคองจากครอบครัว เมื่อเด็กยังเล็ก ความรู้สึกที่ตนเองเป็นผู้มีค่าเกิดจากปฏิสัมพันธ์แห่งความรักระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดที่พ่อแม่ชอบหรือไม่ชอบ เด็กพยายามเลือกพฤติกรรมที่พ่อแม่ชอบเพื่อให้เกิดการยอมรับ พยายามเข้าร่วมกลุ่มเพื่อสร้างความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า ส่วนประสบการณ์แห่งความสำเร็จเมื่อเด็กทำบางสิ่งบางอย่างได้สำเร็จ เด็กจะเกิดความรู้สึกพอใจเพราะเขาได้ค้นพบว่าภายในตัวเขามีความเก่งซ่อนอยู่และความเก่งนั้นสามารถปรากฏออกมาสู่สายตาผู้อื่น ความรู้สึกถึงคุณค่าแห่งตนและความเชื่อมั่นในตนเองจะมั่นคงขึ้นเรื่อยๆ การที่พ่อแม่เห็นคุณค่าในความสำเร็จของตัวเด็ก

จึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเด็กรู้ว่าพ่อแม่มองเห็นความสำเร็จและความสามารถในตัวเขา เด็กจะเกิด
ความคาดหวังในตนเอง จะมีความพยายามมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พัฒนาการการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กมีรากฐานมาจากความรัก
และการได้รับของพ่อแม่ แล้วขยายวงกว้างสู่เพื่อนและคนรอบข้าง โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
พัฒนาการการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและประสบการณ์แห่ง
ความสำเร็จ

กูร์เน (นวพร แซ่เลื่อง : 2539 : 16-17 ; อ้างอิงจาก Gurney. 1988 : 17-24) กล่าวว่า
พัฒนาการความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเป็นส่วนที่ได้รับการพัฒนามาจากมโนภาพแห่งตน ของเด็ก
พัฒนาการซึ่งแบ่งขั้นตอนตามวัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนรู้สำนึกตนเอง (Existential or pre self awareness) 0-2 ปี เป็นขั้น
พื้นฐานที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยในวัยเริ่มแรกเด็กจะให้ความสนใจมารดาต่อมา
เด็กจะสนใจตนเอง โดยมองภาพของตนเองจากกระจก ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กสามารถแยกแยะ
ตนเอง และพูดในสิ่งที่เกี่ยวกับตนเอง

ขั้นที่ 2 ตามตามภายนอก (Exterior self) 2-13 ปี ในขั้นนี้เด็กรวบรวมรายละเอียดจาก
ข้อมูลต่าง ๆ มีการประเมินความรู้สึกในการบวกและลบ ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญมากต่อเด็กเนื่องจาก
การที่เด็กได้รับข้อมูล ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว รวมทั้งข้อวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ใหญ่
เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองอย่างยิ่งในการช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า
ตนมีคุณค่ามากขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น ในขั้นนี้เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองในรูปทาง
กายภาพ เมื่ออายุ 8 ปี เด็กเริ่มแบ่งแยกจิตใจกับร่างกาย และยอมรับในสิ่งที่ตนเป็นกระบวนการ
ภายใน

เบิร์ค (Berk. 1989 :469-472) กล่าวว่า จุดเริ่มต้นของความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง จะเริ่มมีใน
วัยก่อนเข้าเรียน โดยเด็กมองเห็นความแตกต่างของตนเองจากการรับรู้ในเรื่องของสติปัญญา
ความพร้อมทางการเรียน การได้รับการยอมรับจากพ่อแม่และเพื่อน ๆ และลักษณะทางกาย ซึ่ง
พัฒนาการความรู้สึกที่ดีต่อตนเองของเด็กแต่ละคน จะพัฒนาไปช้า ๆ ที่ละด้านในลักษณะของการ
จัดระบบ เช่น สวยหรือไม่สวย ต่อมาจะเป็นการนำมาบูรณาการผสมผสานและนำไปสู่การสร้าง
ภาพพจน์เกี่ยวกับตน จนสามารถประเมินคุณค่าของตนได้

อิเชล (Berk. 1989 : 469-474 :Citing Eshel. 1981) เห็นว่า พัฒนาการความรู้สึกที่ดีต่อ
ตนเองในเด็กก่อนประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่เสมอ ซึ่งเกิดการหยุดชะงักได้เมื่อเข้าสู่
วัยประถมต้น ทั้งนี้เนื่องจากเด็กได้ประเมินคุณค่าของตนไว้สูงในระยะแรกประกอบกับการประสบ
การความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์หรือได้รับการตำหนิจากผู้อื่นนอกจากนี้ เด็กในวัย

ประถมศึกษา มักจะประเมินค่าของตน โดยการเปรียบเทียบกับเพื่อนในเรื่องเกี่ยวกับบุคลิก ภายนอก เรื่องของความสวยความงาม ความฉลาดหรือความเป็นที่นิยมของเพื่อน ซึ่งเด็กที่เล็กกว่า ไม่สามารถที่จะกระทำได้

เบิร์นไชด์ (สถิต ภัศระ. 2535 : 21: อ้างอิงจาก Burnside. 19979 : 134) กล่าวว่า ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองจึงสามารถผลักดันให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบออกมาได้ ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจึงส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

คูเปอร์สมิธ (สมพิศ ไชยกิจ. 2536 : 15 : อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981 : 119) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมของบิดามารดา การกำหนดกฎเกณฑ์ การจัดการดูแลให้เด็กปฏิบัติตามสิ่งที่บิดามารดา กำหนดไว้ โดยการกำหนดและจำกัดขอบเขตพฤติกรรมคงเส้นคงวา การสนับสนุนให้เด็กมีความต้องการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ครอบครัวที่ตั้งกฎเกณฑ์กำหนดแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน จะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงน้อยกว่าครอบครัวที่ไม่มีกฎเกณฑ์ซึ่งจะทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง และถ้าบิดา มารดา มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อเด็ก ให้การยอมรับเด็กและมีการยืดหยุ่นในข้อกำหนดที่ตั้งไว้ด้วย

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นพัฒนามาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา หรือสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ตามมาด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงการได้รับความรัก ความไว้วางใจของบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อนทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน คุณครูจะช่วยสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง มีมโนทัศน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง เด็กก็จะได้เห็นคุณค่าในตนเอง จากนั้นก็จะขยายความรัก ความเอาใจใส่ที่บิดา มารดา มีต่อตนขยายไปสู่บุคคลในครอบครัว และขยายกว้างออกไปยังกลุ่มเพื่อนและบุคคลต่าง ๆ ในสังคมต่อไป

การพัฒนาและการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ เปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้เกิดขึ้นง่ายจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับได้แต่เยาว์วัย ได้มีผู้เสนอแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองดังต่อไปนี้

บรูโน (Bruno. 1983: 363-365) กล่าวถึงการพัฒนาเห็นคุณค่าในตนเองไว้ ดังนี้ ให้เสนอข้อเสนอแนะหรือข้อคิดโดยตรง ซึ่งการเสนอแนะนี้อาจเป็นการเสนอแนะจาก ผู้อื่นหรือตนเองแนะตนเอง วิธีนี้เป็นการให้ข้อมูลซึ่งมีผลให้บุคคลเกิดกำลังใจ และสร้างความภาคภูมิใจได้ สร้างความสำเร็จให้กับตนเองมากขึ้น ความพยายามที่จะสร้างความสำเร็จเป็นวิธีที่จะเพิ่มการเห็นคุณค่า

ในตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การประสบความสำเร็จแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ สิ่งที่สำคัญอีกอย่างคือการทำให้นุคคลมีความสุขในชีวิต การลดความคาดหวังลงบ้าง แต่ก็ยังคงปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการไว้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะช่วยทำให้นุคคลลดความสูญเสียหรือความเศร้าโศกไปได้ เลิกประเมินค่าตนเอง เพราะการมีชีวิตอยู่ก็มีค่ามากพอแล้ว เมื่อนุคคลเลิกประเมินค่าของตนแล้ว การเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเพิ่มมากขึ้น

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1981: 142-148) กล่าวว่า ในการสร้างให้นุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นมี 4 ประการ คือ 1).การได้รับการยอมรับนับถือ ความสนใจใส่ใจจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของเขา 2).การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยปัจจัยที่จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าตนประสบความสำเร็จ คือ การมีความสามารถ มีความสำคัญ มีอำนาจในตัว และการมีคุณความดี 3).การได้กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมและความปรารถนา 4).การไม่ใส่ใจต่อสิ่งที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง เช่น การไม่สนใจต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543 : 73) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญมากที่สุดในการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองแก่เด็ก คือ ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่จะช่วยเด็กพัฒนาความรู้สึกดี ๆ กับตนเอง มีลักษณะดังนี้ 1).พ่อแม่ให้การพุ่มพักเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมด้วยความรักที่ไม่มีเงื่อนไข 2).เด็กได้รับการปฏิบัติด้วยความยอมรับนับถือในความคิด ความรู้สึก และคุณค่า ในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่ง 3).พ่อแม่ช่วยให้เด็กเติบโตอย่างเป็นตัวของตัวเอง 4).พ่อแม่มีความคาดหวังที่เหมาะสมกับตัวเด็ก 5).ครอบครัวมีกฎระเบียบที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะบางอย่างในการที่จะสร้างเสริมให้เด็กมีทัศนคติต่อตนเองในทางบวก ดังนี้ 1).ให้การเสริมแรงในทางบวกเพื่อจัดความรู้สึกต่ำต้อยในตนเอง 2).พยายามลดการเน้นความสำคัญโดยการวัดเพียงความสำเร็จเพียงแค່ภายนอก 3).พยายามลดพฤติกรรมการบ่นและพึมพำของเด็กๆออกไป 4).ส่งเสริมให้เด็ก ได้เลือกด้วยตนเองมากกว่าที่จะต้องอยู่ภายใต้ความคิดของคนอื่น 5).สอนเด็กๆ ว่าอย่าคอยแต่ตำหนิและตัดสินคนอื่น 6).ส่งเสริมให้เด็กซื่อสัตย์ต่อตนเอง 7).พ่อแม่ต้องสัมผัส โอบกอด แสดงออกถึงความรักที่มีต่อลูกสม่ำเสมอ 8).เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในทุกๆ ด้าน 9).ฟังคำพูดของเด็กอย่างตั้งใจ 10).มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สัมพันธ์กับอายุของเด็ก 11).ส่งเสริมพวกเขาต่อการมีเพื่อนมาเที่ยวบ้าน 12).สอนให้รู้จักหลีกเลี่ยงการทำลายตนเองและการพูดถึงตนเองในแง่ร้าย

ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เป็นมโนทัศน์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และยังมีความสัมพันธ์กับจิตใต้สำนึกแห่งตนของแต่ละคน และในการช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนไปสู่การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และสามารถมองเห็นความมีคุณค่าของตนเองได้ จะต้อง

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้สัมผัสและพบเจอ จะส่งผลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของแต่ละคนด้วย

ซัลลิแวน (หุทัย อติชาติพงศ์. 2525 : 113-114 ; อ้างอิงจาก Sullivan.n.d.) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะสร้าง “ตน” สำหรับตนเองและการสร้างจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่ใกล้ชิดกับเด็กเมื่อแรกกำเนิดซึ่งความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างเด็กกับมารดาหรือบุคคลใกล้ชิดมีความสำคัญในการเป็นผู้ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เด็กอย่างมากมาย และถ้าเด็กคนไหน “ขาด” สิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในวัยเด็กไปแล้ว จะไม่สามารถหาสิ่งใดมาทดแทนได้ในการพัฒนาขั้นต่อไป

สุวรรณี พุทธิศรี (2543 : 164-166) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองสามารถสร้างได้หลายวิธี เช่น การหัดให้มองตนเองให้ดีขึ้น การเปลี่ยนเป้าหมายที่ตนต้องการให้พอเป็นไปได้ และการปรับปรุงความสามารถในแต่ละด้านของเด็ก โดยพ่อแม่ต้องคอยช่วยเหลือตั้งแต่วัยเด็ก การตั้งเป้าหมายที่พ่อแม่อยากให้ลูกเป็น ต้องดูความสามารถที่แท้จริงว่าพอจะเป็นไปได้แค่ไหน สิ่งแวดล้อมและแรงเสริมให้ ความสำเร็จแก่ลูกมีมากน้อยเพียงใด เมื่อตั้งเป้าหมายไว้ต้องบอกให้ลูกรับรู้ แต่ต้องไม่ลืมว่าคนที่จะทำคือลูก ไม่ใช่พ่อแม่ ดังนั้นจะสำเร็จหรือไม่อย่าตั้งความหวังไว้มากเพราะหากตั้งความหวังไว้มากก็มีโอกาสผิดหวังมากเมื่อผิดหวังมากก็มีโอกาสแสดงออกมามาก ลูกจะรับรู้ความรู้สึกนั้นได้ และรู้สึกผิดที่ทำให้พ่อแม่เสียใจ และรู้สึกแค้นกับตนเองมากที่ทำไม่ได้ ส่วนวิธีการมองตนเองให้ดีขึ้นดูเหมือนจะเป็นเรื่องของเด็ก แต่ความจริงแล้วพ่อแม่มีบทบาทมาก เด็กบางคนมีความสุข สนุกสนานดีทั้งๆ ที่ไม่ได้เรียนเก่งมากมาย ไม่ได้ร่ำรวย แค่มามีกินมีใช้ รูปร่างหน้าตาธรรมดาเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่นๆ แต่ดูสดใส สดชื่น เพราะเขามั่นใจว่าพ่อแม่บอกว่ารักเขา พ่อแม่ตั้งใจที่เขาเรียนดีขึ้นเล็กน้อย พ่อแม่มีเวลาให้เขาเต็มที่ พ่อแม่บอกว่าเขาน่ารักที่สุดในสายตาพ่อแม่ เด็กจะรู้สึกอึดกับความรัก ความภาคภูมิใจที่พ่อแม่มอบให้ เมื่อเจอใคร เขาก็มีความรัก ความภาคภูมิใจเหลือพอที่จะแจกจ่ายให้กับเพื่อนๆ เขาก็จะเป็นที่รักของเพื่อนอีก การที่เด็กได้ ทุกอย่างที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองมากจากครอบครัว เขาก็ไม่ต้องไปชวนชวายเป็นความรัก คำชมจากคนอื่น หน้าที่เขาก็คือ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ ต่อไป เพราะเขาเห็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อแม่

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก สามารถทำได้โดยเป็นแบบอย่างที่ดี กำลังใจและความรักจากครู พ่อแม่ เพื่อนปลอ่สงคมรอบข้างเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันและส่งเสริมให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ แก้ปัญหาและให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีพ่อแม่ ครู และเพื่อน คอยให้การสนับสนุนด้วยความจริงใจ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพิ่มศรี ชูวิเชียร (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้ศิลปะการวาดภาพต่อเนื่องจากภาพพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพต่อเนื่องจากภาพพิมพ์มีพัฒนาการด้านการเขียนก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะการวาดภาพต่อเนื่องจากภาพพิมพ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพต่อเนื่องจากภาพพิมพ์ มีพัฒนาการด้านการเขียนก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมต่อเนื่องจากภาพพิมพ์ ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตย ผลการวิจัยพบว่า 1) วัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตยมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ระดับปานกลาง 2) วัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตยที่อยู่ในชุมชนมีรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน 3) วัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตยที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองดี มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) วัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตยมีสัมพันธภาพกับครูประจำชั้นดี มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพกับครูประจำชั้นไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) มีเพียงตัวแปรเดียวที่สามารถทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตยได้ คือ สัมพันธภาพกับผู้ปกครอง

ทิพย์กมล นวลศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะกับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีพฤติกรรมเหมาะสมมากขึ้นหลังจากการใช้กิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจากการประเมินของครูประจำชั้นและครูผู้ช่วยประจำชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมไม่แตกต่างจากเดิมจากแบบทดสอบวัดพฤติกรรมไม่เหมาะสมแบบสร้างสถานการณ์ (โรงเรียนอลวน) หลังการใช้กิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) เมื่อเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาจำนวน 4 ฉบับ สรุปได้ดังนี้ แบบทดสอบวาดรูปคน (DAP) พบว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ก้าวร้าว สร้างสัมพันธกับบุคคลอื่นไม่ดี หลังการทดลอง นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ก้าวร้าว แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (K-H-T-P) เพื่อดูความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูกระหว่างกลุ่มตัวอย่างจากแบบทดสอบ พบว่าก่อนการทดลอง นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น มีการเก็บกดความก้าวร้าว ดื้อเงียบ อารมณ์

แปรรูปและอ่อนไหว หลังการทดลอง นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่นมีสัมพันธภาพไม่ดีกับบิดามารดาสมาชิกในครอบครัว และเพื่อนต่างเพศหลังการทดลอง นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น สัมพันธภาพไม่ดีกับบิดามารดาสมาชิกในครอบครัว 4)นักเรียนทั้ง 8 คน มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลงทุกคนจากการสังเกตด้วยแบบบันทึกพฤติกรรมระหว่างทำการทดลองครั้งที่ 1 -12

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้กิจกรรมศิลปะในการช่วยบำบัดจิตใจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเรียงตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กชายและเด็กหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A อ.เมือง จ.นครปฐม เป็นบ้านพักสำหรับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ เด็กชายและเด็กหญิงกำพร้า อายุระหว่าง 10 – 12 ปี ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A อ.เมือง จ.นครปฐม จำนวน 15 คน และใช้การเลือกโดยวิธีการสุ่ม (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม
2. แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางศิลปะสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา

2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยานิพนธ์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา จุดมุ่งหมาย การสอน และวิธีการบูรณาการ

3. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือในการทดลองและเครื่องมือในการวิจัย

4. ศึกษาแบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเองศูนย์พัฒนาศักยภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ(RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ

5. ปรัชญาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางสาขาศิลปศึกษาและพัฒนากการสำหรับเด็ก จำนวน 3 ท่าน ดังรายนามไปนี้

5.1 รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สาขาบรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5.3 คุณสมทรง อ่วมคง คุณครูผู้ดูแลกิจกรรมบ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A. จ.นครปฐม

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม

1.1 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาทำแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะ

1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง จำนวน 3 ท่าน

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะและด้านเด็ก รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์

1.2.2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า

1.2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเด็กที่ได้รับผลกระทบ คุณครูสมทรง อ่วมคง

1.3 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมศิลปะตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และนำไปทดลองกับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A.

2. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.1 ศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองจาก แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเองของ ศูนย์พัฒนาศักยภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (RICS) โครงการจัดตั้ง สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ

2.3 นำแบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเองของศูนย์พัฒนาศักยภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ ปรีksen นักวิชาการและคุณครูประจำบ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A.ผู้ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กและมีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็กเพื่อปรับปรุง แก้ไข ให้เหมาะสมกับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์อายุระหว่าง 10 – 12 ปี

2.4 นำความรู้ที่ได้มาปรับแบบทดสอบให้เหมาะสมโดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. ฉันไม่ค่อยอึดอัดกับเหตุการณ์ต่าง
2. ฉันสามารถตัดสินใจได้โดยไม่รู้สึกลังเลมากเกินไป
3. ใคร ๆ ก็รู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่กับฉัน
4. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่ายเมื่ออยู่ที่บ้าน
5. แม่มีก้นถึงความรู้สึกของฉัน
6. ฉันมักยอมแพ้ง่าย ๆ
7. ชีวิตของฉันเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย
8. ฉันรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย
9. บ่อยครั้งที่ฉันอยากหนีออกจากบ้าน
10. ฉันรู้สึกหงุดหงิดบ่อย ๆ เมื่ออยู่ที่โรงเรียน
11. ถ้าฉันอยากพูดอะไรฉันมักพูดออกมาเลย
12. แม่เข้าใจในตัวฉัน
13. ฉันได้รับการชื่นชมมากกว่าคนอื่น
14. บ่อยครั้งที่ฉันอยากเป็นคนอื่น
15. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้
16. ฉันมีความมั่นใจในตนเอง
17. ฉันมักเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น
18. แม่มีความสุขเมื่ออยู่与我
19. ฉันอยากจะเป็นเด็กมากกว่านี้
20. ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น

21. ฉันภูมิใจกับงานที่ฉันทำที่โรงเรียน
22. ต้องมีคนคอยบอกฉันเสมอว่าต้องทำอะไรบ้าง
23. ฉันเป็นคนที่ค่อนข้างมีความสุข
24. ฉันชอบทุกคนที่ฉันรู้จัก
25. ที่โรงเรียนฉันมักทำอะไรได้ไม่ดีเท่าที่ฉันอยากให้เป็น
26. ฉันสามารถตัดสินใจได้และยึดมั่นกับการตัดสินใจนั้นโดยไม่มี
การเปลี่ยนแปลง
27. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกอายตัวเอง
28. เพื่อน ๆ ชอบหาเรื่องฉันบ่อย ๆ
29. ฉันพูดแต่ความจริงเสมอ
30. ครูทำให้ฉันรู้สึกว่าเป็นเด็กไม่ดี
31. ฉันเป็นคนลึ้มเหลว
32. ฉันอารมณ์เสียง่ายเมื่อถูกดูหรือถูกตำหนิ
33. ฉันรู้อยู่เสมอว่าอะไรควรพูดอะไรไม่ควรพูด

กิจกรรมศิลปะที่นำไปใช้ในการทดลอง

กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้ทดลอง การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก
กำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ อายุระหว่าง 10 – 12 ปี กรณีศึกษา บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A
ใช้กิจกรรมศิลปะ 10 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรม “นี่คือตัวฉัน” (วาดภาพ)
2. กิจกรรม “กินอาหารดีมีประโยชน์” (ปั้นดินน้ำมัน)
3. กิจกรรม “จินตนาการแสนสนุก” (ภาพพิมพ์จากมือ – เท้า)
4. กิจกรรม “หนูช่วยสังคม” (ระบายสีน้ำ)
5. กิจกรรม “ความดีติดหัวใจ” (ทำเข็มกลัด)
6. กิจกรรม “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” (แผ่นพับสื่อ)
7. กิจกรรม “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” (ชุดสี)
8. กิจกรรม “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” (ประดิษฐ์เศษวัสดุ)
9. กิจกรรม “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” (ภาพปะติด)
10. กิจกรรม “หนูรักในหลวง” (เทคนิคผสม)

การปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม สัปดาห์ละ 3 ครั้งๆ ละ 1 กิจกรรม กำหนดจัดครั้งละ 60 นาที เวลา 13:30 – 14:30 หรือเวลา 15:30 – 16:30 น. โดยรวมระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อการทดลอง 10 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 ตารางกิจกรรมศิลปะ

ครั้งที่	วันที่	กิจกรรมศิลปะ	เวลา
1	วันที่ 1	กิจกรรม “นี่คือตัวฉัน” (วาดภาพ)	60 นาที
2	วันที่ 2	กิจกรรม “กินอาหารดีมีประโยชน์” (ปั้นดินเหนียว)	60 นาที
3	วันที่ 3	กิจกรรม “จินตนาการแสนสนุก” (ภาพพิมพ์จากมือ – เท้า)	60 นาที
4	วันที่ 4	กิจกรรม “หนูช่วยสังคม” (ระบายสีน้ำ)	60 นาที
5	วันที่ 5	กิจกรรม “ความดีติดหัวใจ” (ทำเข็มกลัด)	60 นาที
6	วันที่ 6	กิจกรรม “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” (เพ้นท์เสื้อ)	60 นาที
7	วันที่ 7	กิจกรรม “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” (ชุดสี)	60 นาที
8	วันที่ 8	กิจกรรม “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” (ประดิษฐ์เศษวัสดุ)	60 นาที
9	วันที่ 9	กิจกรรม “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” (ภาพปะติด)	60 นาที
10	วันที่ 10	กิจกรรม “หนูรักในหลวง” (เทคนิคผสม)	60 นาที

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะกับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ การวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว สอบก่อน สอบหลัง (one group Pretest – Posttest Design) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2548 : 61) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ตารางแสดงแบบแผนทดลองแบบกลุ่มเดียว สอบก่อน สอบหลัง (one group Pretest – Posttest Design)

กลุ่มทดลอง	ก่อนทดลอง	การทดลอง	หลังทดลอง
E	T ₁ E	X	T ₂ E

สัญลักษณ์ที่ใช้

E	หมายถึง กลุ่มการทดลอง
T ₁ E	หมายถึง ทดสอบก่อนการทดลอง (pretest)
X	หมายถึง การจัดกระทำการทดลอง (treatment)
T ₂ E	หมายถึง ทดสอบหลังการทดลอง (posttest)

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้

แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง

ระยะที่ 2 ขณะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยแผนการใช้กิจกรรมศิลปะ 10 กิจกรรมซึ่งเริ่มทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 ครั้ง คือ วันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ ครั้งละ 60 นาที เวลา เวลา 13:30 – 14:30 หรือเวลา 15:30 – 16:30 น. โดยรวมระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อการทดลองประมาณ 4 สัปดาห์ ในการทดลองผู้วิจัยได้พูดคุยและสังเกตพร้อมบันทึกพฤติกรรม เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะตามแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม

ระยะที่ 3 หลังการทดลอง

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้

แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยสรุปรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลการทดสอบแบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมติฐานของตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน (t-test Dependent)

โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองค่าว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยค่าเฉลี่ยสองค่านี้วัดมาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน โดยอาจจะวัดมาจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน 2 ครั้ง หรือ วัดมาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ได้มาจากการจับคู่คุณลักษณะที่เท่าเทียมกัน

สมมติฐาน

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$$

การทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง : การทดสอบ t

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องกรณีศึกษาผลของการใช้กิจกรรมศิลปะที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการทดลองกลุ่มตัวอย่างเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้กิจกรรมศิลปะจำนวน 10 กิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1

นี่คือตัวฉัน (วาดภาพระบายสี)

ภาพประกอบ 1 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” (วาดภาพระบายสี)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสำคัญของตัวเราต่อเพื่อนมนุษย์และต่อสังคม และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงสำคัญของตัวเรา พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญตัวเรา และวิธีที่เราจะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. ผู้วิจัยถามคำถามว่า เด็ก ๆ คิดว่าตนเองจะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ด้วยวิธีการใดบ้าง

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อของการทำงาน กิจกรรมวาดภาพระบายสีในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” โดยมีวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

6. ผู้วิจัยให้แต่ละคนอธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพของตนเองมีความหมายอย่างไร พร้อมอธิบายความเป็นตัวตนของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพวาดในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองต่อสังคม ประเทศชาติเพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความสำคัญของตัวเรา
2. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
3. ผลงานการวาดภาพ “นี่คือตัวฉัน”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 1 “นี่คือตัวฉัน”

จากการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ๆ ส่วนใหญ่มีความสนใจและมีสมาธิในการทำงานดี เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจผู้วิจัยตั้งแต่แรกเริ่มเมื่อเข้าไปทำกิจกรรมในช่วงเข้าสู่บทนำ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนที่เด็ก ๆ เพิ่งได้คลุกคลีและสนิทสนมด้วย ฉะนั้นเมื่อถึงเวลาในการทำกิจกรรม เด็ก ๆ ส่วนมากก็จะให้ความร่วมมือและตั้งใจทำกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยสังเกตได้จากการที่เด็ก ๆ แต่ละคนมีสมาธิในการทำงานและมีความสุขสนุกสนานมาก จากการสังเกตเด็กทั้ง 15 คน เมื่อเริ่มทำกิจกรรมแต่ละคนจะสนใจในชิ้นงานของตนเองเป็นอย่างดี เด็ก ๆ ทุกคนเริ่มวาดภาพตนเองในมุมมองของตนเองเท่าที่จะสร้างสรรค์ลงมาบนแผ่นกระดาษได้ เมื่อขณะที่เด็ก ๆ ได้วาดภาพของตนเองอยู่นั้นก็ได้มีการพูดคุยและซักถามซึ่งกันและกันระหว่างผู้วิจัยกับเด็ก ๆ ทั้ง 15 คน เด็ก ๆ จะวาดภาพของตนเองไปด้วยพร้อมทั้งพูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเองไปด้วยพร้อม ๆ กัน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รู้จักเด็ก ๆ แต่ละคนมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเด็กแต่ละคนนั้นบางคนก็จะชวนเราคุย แต่บางคนก็จะคุยเอง หรือคุยกับเพื่อน ๆ เด็ก ๆ ทั้ง 15 คนจะทำงานอยู่ในบริเวณเดียวกัน บังคนจับคู่กันทำ บางคนทำกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสามัคคีและความมีน้ำใจของเด็ก ๆ ซึ่งต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ภาพประกอบ 2 ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 6

ระหว่างการทำกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน รอยยิ้มและความสนุกสนาน รวมทั้งความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรม ซึ่งได้แสดงออกมาผ่านการพูดคุยกับ เด็ก ๆ จะทำงานอยู่ในมุมที่ตัวเองถนัด เช่น เด็กคนที่ 6 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี วาดภาพตนเองใส่เสื้อสีแดง กระโปรงสีเหลืองพร้อมทั้งบอกกับผู้วิจัยว่า เมื่อโตขึ้น เขาอยากเป็นคุณครูเพื่อจะได้ไปสอนนักเรียน เพราะเขาชอบคุณครูที่โรงเรียน คุณครูใจดี ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า เด็กคนนี้มีความสุขกับการได้เรียนหนังสือในวิชาที่ตนเองชอบและมีคุณครูผู้สอนที่ใจดี ดังนั้นบุคคลรอบข้างจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการช่วยเหลือเด็ก ๆ และขณะที่คุยกับเพื่อน ๆ หรือผู้วิจัยจะยิ้มแย้มแจ่มใสและอารมณ์ดีอยู่เสมอ คุณครูที่บ้านเปี่ยมสุขยังบอกอีกว่าเป็นคนที่อารมณ์ดีและชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ นอกจากนี้ยังมีเด็กคนที่ 9 เป็นเด็กหญิง อายุ 11 ปี เป็นเด็กที่อารมณ์ดีและมีความสุขกับการทำกิจกรรม และพูดถึงภาพของตนเอง ว่าตนเองเป็นคนชอบแต่งตัว ชอบคนที่แต่งตัวสวย ๆ เวลาที่เราแต่งตัวดี ๆ สะอาด ๆ ก็ทำให้เรารู้สึกมั่นใจในตนเอง เวลาที่จะไปไหนมาไหน เวลาที่ไปโรงเรียน เพื่อน ๆ ก็จะชอบเล่นกับคนที่รักสะอาดและคนที่ตัวหอม ใส่เสื้อผ้าสะอาด ๆ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเพื่อนที่โรงเรียนของเด็ก ๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็ก เกิดการยอมรับในตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น จากการพูดคุยและสนทนากันในการทำกิจกรรมครั้งนี้

ภาพประกอบ 3 ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 9

เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะชื่นชอบผลงานที่ตัวเองทำและเมื่อได้พูดคุยกันก็จะมีความสุขและสนุกสนานกับการทำชิ้นงานของตนเอง ด้วยสีหน้าที่แสดงออกถึงความภูมิใจในผลงานเมื่อมีการนำเสนอชิ้นงานของตนเองให้เพื่อน ๆ และคุณครูได้ฟัง ดังเช่น เด็กคนที่ 13 เป็นเด็กผู้ชาย อายุ 12 ปี ชอบการเป็นผู้นำเวลาที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ สนุกสนานว่าเรিং วาดภาพตนเอง ด้วยสีหน้าที่มีรอยยิ้มเพราะเป็นคนสนุกสนานและเป็นทีว้างใจของเพื่อน ๆ ได้บอกกับผู้วิจัยว่า วาดภาพของตนเองในขณะนี้ที่ยังเรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขาพูดด้วยความภาคภูมิใจ แต่หากเวลาที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ จะเป็นเด็กที่เรียบร้อย นิ่งเฉย ดูเหมือนผู้ใหญ่ คุณครูหรือผู้ใหญ่ ๆ เรียกว่า “แม่” บอกว่า เขามักชอบไปอ่านหนังสืออยู่ที่ห้องสมุด เมื่อทำการบ้านหรืองานที่ตนเองรับผิดชอบเสร็จแล้ว ภาพที่สื่อออกมาในภาพนั้นไม่ได้มีรายละเอียดใด ๆ มากนักเพียงวาดเป็นลายเส้นและใช้สีเพียงสามสีเท่านั้น คือ สีดำ สีเขียว และสีแดง เป็นต้น

จากภาพที่ยกตัวอย่างของเด็กทั้งสามนั้น ภาพของเด็กทุกคนมีรอยยิ้ม และท่าทีของเด็กทุกคนก็มีความสุขและสนุกสนานมากขณะทำกิจกรรม แต่การใช้กิจกรรมศิลปะนั้นต้องมีความต่อเนื่องและผู้วิจัยหรือผู้ที่ดูแลเด็ก ๆ จะต้องให้ความสนใจดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กให้มากที่สุด เพราะจิตใจของเด็ก ๆ นั้นละเอียดอ่อน

ภาพประกอบ 4 ภาพวาด “นี่คือตัวฉัน” ของเด็กคนที่ 13

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 “นี่คือตัวฉัน”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของตัวเรา ทำให้เห็นคุณค่าของตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็ก ๆ ต้องแบ่งปันกันใช้สีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “นี่คือตัวฉัน” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มเพื่อนที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ ผ่านการช่วยเหลือและพูดคุยกันขณะทำงานอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัยและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อยอีกด้วย

ข้อสังเกต

1. ก่อนการทำกิจกรรมในชั้นนำเด็ก ๆ อาจยังรู้สึกเขินอายในการเล่นเกมนตอบคำถามในช่วงแรก ๆ อยู่บ้าง แต่เมื่อเกมหรือคำถามดำเนินไปเด็ก ๆ ก็รู้สึกคุ้นเคยกับผู้วิจัย ทำให้การเล่นเกมนสนุกมากยิ่งขึ้น
2. เด็ก ๆ ต่างใจจดใจจ่ออยากทำกิจกรรมศิลปะ ฉะนั้นในการทำกิจกรรมชั้นนำ หากใช้เวลานานเกินไปอาจทำให้เด็ก ๆ เบื่อหน่าย
3. ขณะทำกิจกรรม เด็ก ๆ จะมีอิสระในการทำ ผู้วิจัยเพียงให้หัวข้อเป็นโจทย์ไปเท่านั้น จึงต้องอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อ เนื่องจากเด็กบางคนไม่รู้จะวาดภาพของตนเองออกมาอย่างไรหรือวาดออกมาในมุมมองไหน

กิจกรรมที่ 2

กินอาหารดีมีประโยชน์ (ปั้นดินน้ำมัน)

ภาพประกอบ 5 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” (ปั้นดินน้ำมัน)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงถึงการกินอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น การกินอาหารให้ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของการกินอาหารดีมีประโยชน์ จะทำให้ร่างกายของเด็ก ๆ แข็งแรง เน้นเรื่องการกินผักและผลไม้ พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับการกินอาหารดีมีประโยชน์ และวิธีเลือกอาหารที่ปลอดภัยต่อร่างกาย

4. ผู้วิจัยตั้งคำถามเกี่ยวกับการบริโภคอาหารหลัก 5 หมู่และให้เด็ก ๆ ยกตัวอย่างอาหารที่มีประโยชน์ และให้เด็ก ๆ วิเคราะห์และพิจารณาว่าอาหารที่ตนเองชอบกินนั้นมีประโยชน์หรือไม่

ชั้นปฏิบัติการ

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อของการทำงาน กิจกรรมปั้นดินน้ำมันในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ชั้นการสรุปกิจกรรม

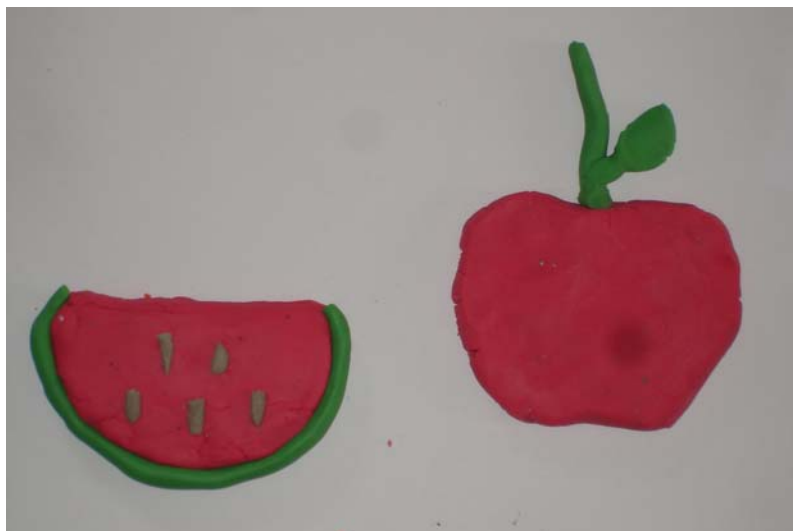
6. ผู้วิจัยให้แต่ละคนอธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ชิ้นงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของการกินอาหารที่มีประโยชน์ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง

การประเมินผล

8. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเองในการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงจากการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ
9. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
10. ผลงานการปั้นในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 2 “กินอาหารดีมีประโยชน์”

จากการสังเกตพฤติกรรมและการพูดคุยถึงอาหารหลัก 5 หมู่ ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไรบ้าง และตั้งคำถามให้เด็ก ๆ ตอบว่า อาหารหลัก 5 มีอะไรบ้างเด็ก ๆ ก็ต่างช่วยกันตอบส่วนที่เด็ก ๆ ตอบไม่ได้ผู้วิจัยก็ช่วยเสริมให้ เด็กบางคนฟัง บางคนก็คุยกันเอง จนเริ่มกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันซึ่งมีดินน้ำมันหลากสีให้เด็ก ๆ เลือกสรร แต่ละคนก็คิดถึงสิ่งที่ตนเองชอบ และตั้งหน้าตั้งตาปั้นผลงานของตัวเองออกมา เด็กคนที่ 10 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 11 ปี เป็นเด็กเรียบร้อย พูดน้อย ค่อนข้างเงียบ แต่หากผู้วิจัยถามคำถาม เด็ก ๆ ก็จะตอบคำถามและร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เธอปั้นผลไม้ขนาด สองมิติ เป็นรูปแตงโม กับแอปเปิ้ล เพราะเธอชอบทาน เป็นผลไม้ที่มีประโยชน์ ให้วิตามิน ทำให้ร่างกายแข็งแรง

ภาพประกอบ 6 ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 10

นอกจากนี้เด็กคนอื่น ๆ ก็ต่างตั้งใจและจดจ่อกับการปั้น บางคนปั้นเป็นสามมิติ บางคนปั้นเป็นสองมิติ เด็กคนที่ 1 เป็นเด็กผู้ชายอายุ 10 ปี บอกกับผู้วิจัยว่าไม่ค่อยถนัดเรื่องการปั้นเท่าไรนัก แต่ชอบการวาดภาพมากกว่า แต่ก็สนุกดีแต่ไม่ค่อยสวยงามนัก ผู้วิจัยจึงกล่าวชมในความพยายามที่ถึงแม้จะไม่ชอบ แต่ก็ตั้งใจทำ สีหน้าของเขามีความภูมิใจขึ้นและตั้งใจทำต่อไป เขาบอกว่า เขากำลังปั้นอาหารหลัก 5 หมู่ ดังภาพ

ภาพประกอบ 7 ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 1

เด็กคนที่ 12 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 12 ปี บอกว่า เขาชอบกินพิซซ่า จึงปั้นพิซซ่าแต่พิซซ่าของเขานั้นเป็นหน้าความรัก ก็เลยทำเป็นรูปหัวใจและก็อร่อยด้วย พิซซ่าทำมาจากแป้งก็มีประโยชน์ และหน้าก็มีผักกับเนื้อสัตว์ด้วย ผู้วิจัยสังเกตจากการตอบคำถามและสีหน้าที่บ่งบอกถึงจินตนาการที่เต็มเปี่ยมแต่ก็มองเห็นจุดที่ควรเติมเต็ม ดังนั้นกิจกรรมการปั้นจึงเป็นส่วนที่ช่วยให้เด็กเกิดสมาธิในการทำงาน มีใจจดจ่อ เพราะในงานปั้นมีรายละเอียดมากกว่าพร้อมทั้งเพิ่มเติมเรื่องของมิติมาด้วย กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน

ภาพประกอบ 8 ผลงานการปั้น “กินอาหารดีมีประโยชน์” ของเด็กคนที่ 12

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 2 “กินอาหารดีมีประโยชน์”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารดีมีประโยชน์ จะทำให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเองในการดูแลสุขภาพตนเองให้แข็งแรงด้วยการกินอาหารที่ดีและมีประโยชน์
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
3. เด็ก ๆ ต้องช่วยเหลือและแบ่งปันกันใช้สีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “กินอาหารดีมีประโยชน์” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ ผ่านการช่วยเหลือและพูดคุยกันขณะทำงานอย่างมีความสุข

5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัยและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อยอีกด้วย

ข้อสังเกต

1. เด็ก ๆ ส่วนใหญ่มีความสามารถในการปั้นค่อนข้างดีถึงดีมาก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ถนัดในการปั้น
2. เด็ก ๆ เห็นอุปกรณ์และเมื่อรู้ว่าจะทำกิจกรรมอะไร ก็อยากทำกิจกรรมนั้นเร็ว ๆ
3. ขณะทำกิจกรรม เด็ก ๆ สังเกตว่าเด็กบางคนที่ไม่ถนัดในการปั้น ก็จะตั้งใจทำหรือถามผู้วิจัยหรือเพื่อน ๆ ขณะที่กำลังทำชิ้นงานของตนเอง

กิจกรรมที่ 3

จินตนาการแสนสนุก (ภาพพิมพ์จากมือและเท้า)

ภาพประกอบ 9 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก”
(ภาพพิมพ์จากมือและเท้า)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสำคัญของความคิดและจินตนาการ เพื่อให้เด็ก ๆ มีความคิดที่ดีและคิดในสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของความคิดและจินตนาการ พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญของความคิดและจินตนาการ และวิธีคิดที่ทำให้เรามองโลกในแง่ดี หรือการคิดบวก
4. ผู้วิจัยตั้งคำถาม ให้เด็ก ๆ จินตนาการว่าตนเองเป็นเจ้าของหญิงเจ้าของชาย จะทำอย่างไรให้ชาวเมืองมีความสุข

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมภาพพิมพ์จากมือและเท้าในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

6. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพที่ทุกคนร่วมกันทำมีความหมายอย่างไร พร้อมอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพพิมพ์ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองในด้านความคิด การมองโลกในแง่ดี และคิดบวกอยู่เสมอ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

8. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความสำคัญของความคิดและจินตนาการ
9. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
10. ผลงานภาพพิมพ์จากมือและเท้า ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 3 “จินตนาการแสนสนุก”

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของเด็ก ๆ ทั้ง 15 ในกิจกรรมนี้ซึ่งเป็นกิจกรรมฐานที่ทำร่วมกันเด็ก ๆ ได้ปลดปล่อยและมีความสุขกับการทำงานอย่างเต็มที่ เหมือนเป็นการเล่นเกมส์สนุกสนาน การทำกิจกรรมเช่นนี้เด็ก ๆ ต่างรู้สึกที่กำลังเล่น กำลังสนุก ผู้วิจัยจึงคิดว่า การเรียนรู้ใด ๆ ที่ทำให้เด็กสนุกสนานพร้อมทั้งเกิดจินตนาการก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ตามมาเสมอ เด็ก

หลายคนต่างตั้งใจทำส่วนของตัวเองซึ่งเป็นผลงานส่วนรวม เด็กคนที่ 5 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี ค่อนข้างเจียมเนื้อเจียมตัวเมื่อพบกับคนแปลกหน้า แม้ผู้วิจัยจะเข้าไปพูดคุยและทำความรู้จักด้วยก็ยังพูดน้อย แต่ก็ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ภาพพิมพ์มือและเท้าของเธอจะเป็นรูปมือสีเขียว และพิมพ์ไปบน กระดาษกระจายไปทั่ว ๆ เธอบอกว่า ชอบสีเขียวเพราะสวยดี

ภาพประกอบ 10 ภาพพิมพ์มือ “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 5

นอกจากนี้เด็กคนที่ 8 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี บอกว่าสนุกที่ได้พิมพ์ลงไปในกระดาษ และพากันแย่งหาพื้นที่ว่างกับเพื่อน ๆ แต่เมื่อถามว่ากำลังทำรูปอะไร เธอตอบเพียงว่าไม่ ความหมายแต่เป็นภาพพิมพ์มือสีดำ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า เด็ก ๆ หลายคนสนุกสนานกับการทำ กิจกรรม โดยภาพที่สีออกมาไม่จำเป็นต้องมีความหมายหรือเหมือนอะไร

ภาพประกอบ 11 ภาพพิมพ์มือ “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 8

เด็ก ๆ ต่างมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสนุกสนาน บางคนพิมพ์มือ บางคนพิมพ์เท้า บางคนร่วมกับเพื่อน ใช้มือของเพื่อนบ้าง ของตนบ้าง ใช้เท้าของเพื่อนบ้าง เท้าของตนบ้าง และเมื่อนำภาพรวมของผลงานมาดูพร้อมให้แต่ละคนออกมาชี้ภาพของตนเองและอธิบายภาพของตนเองสั้น ๆ ให้เพื่อนฟัง แต่ละคนต่างภูมิใจในผลงานที่เป็นงานกลุ่มเพราะได้เล่นกัน แบ่งสีกัน และแสดงออกถึงความสามัคคีกัน

ภาพประกอบ 12 ส่วนหนึ่งของภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็ก ๆ ทั้ง 15 คน

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 3 “จินตนาการแสนสนุก”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความคิดและจินตนาการ ทำให้มีมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็ก ๆ ต้องแบ่งปันกันใช้สีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “จินตนาการแสนสนุก” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เพราะเป็นชิ้นงานที่เด็ก ๆ ร่วมกันทำ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข

5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัยและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อยอีกด้วย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ต้องทำร่วมกัน มีพื้นที่มาก แต่เด็ก ๆ ก็ต้องรอคอยเพื่อนบ้าง ทำให้บางช่วงเด็ก ๆ ไม่ได้พิมพ์ภาพพร้อมกัน
2. เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นงานกลุ่ม เด็ก ๆ บางคนจึงไม่ได้พิมพ์งานในจุดที่ตนเองต้องการ
3. ขณะทำกิจกรรม เด็ก ๆ สนุกสนานกับการทำกิจกรรมมาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมภาพพิมพ์จึงทำให้สถานที่ค่อนข้างจะเลอะเทอะ

กิจกรรมที่ 4

หนูช่วยสังคม (ระบายสีน้ำ)

ภาพประกอบ 13 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” (ระบายสีน้ำ)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสังคม เพื่อให้เด็ก ๆ รู้บทบาทของตนเองต่อสังคม รวมทั้งร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของสังคม รวมถึงการช่วยเหลือสังคม พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญของสังคม รวมถึงการช่วยเหลือสังคม และวิธีที่เราจะช่วยเหลือสังคมได้ด้วยวิธีการใดบ้าง เช่น การเป็นเด็กดี การรักษาความสะอาดที่สาธารณะ หรือการเคารพรักษสถาบันพระมหากษัตริย์

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไรในการช่วยเหลือสังคม โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองในด้านสังคม การมองโลกในแง่ดี โดยเฉพาะสังคมและคนรอบข้าง เด็ก ๆ สามารถเป็นคนดีของสังคมได้และช่วยเหลือสังคมได้ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง การช่วยเหลือสังคม
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 4 “หนูช่วยสังคม”

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” เด็ก ๆ ทั้ง 15 คนได้พูดถึงการช่วยเหลือสังคมที่เด็ก ๆ สามารถทำได้ในวัยเด็ก โดยผู้วิจัยได้พูดคุยกับเด็ก ๆ พร้อมให้เด็กตอบคำถามที่ละคนว่าตนเองจะสามารถช่วยสังคมได้อย่างไรบ้าง เด็ก ๆ ต่างตอบคำถามต่าง ๆ เช่น รักษาความสะอาดสถานที่ต่าง ๆ ที่เราไป ปลูกต้นไม้ ไม่ทำลายหรือตัดต้นไม้ ไม่ทิ้งขยะ หรือแม้กระทั่งการรีไซเคิล และที่สำคัญคือ การเป็นเด็กดี เมื่อเด็ก ๆ ได้แบ่งปันความคิดเห็นกันแล้ว ต่างก็พากันไปทำกิจกรรมของตน ซึ่งกิจกรรมนี้ ได้ให้เด็ก ๆ ออกมาทำที่นอกอาคาร โดยสามารถไปนั่งใต้ต้นไม้หรือเดินดูอะไรก็ได้ตามใจชอบ เด็ก ๆ ก็จะหามุมนั่งของตนเอง บางคนก็ทำคนเดียว บางคนก็ทำเป็นกลุ่ม

เด็กคนที่ 7 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 11 ปี นิ่งระบายนั่งอยู่นอกตัวอาคารคนเดียว ผู้วิจัยเข้าไปพูดคุยพร้อมทั้งถามเกี่ยวกับรูปที่วาด เธอตอบว่า สามารถช่วยสังคมได้โดยดูแลธรรมชาติ

ดูแลบริเวณบ้านให้สะอาด สังคมจะได้สวยเหมือนดอกไม้ในแจกัน แม้ว่าจะมีมลพิษภายนอกบ้าง นอกจากนี้เธอยังได้เขียนข้อความไว้ด้วยว่า รักพระเยซู รักพ่อแม่ พี่มาก รักครูหนึ่ง ข้อความเหล่านี้เป็นคนที่เธอรักและคิดถึง ภาพจึงบ่งบอกว่าจิตใจของเด็ก ๆ นั้นยังคงคิดถึงพ่อแม่อยู่ตลอดเวลา แม้จะมีที่พึ่งทางศาสนา หรือมีคุณครูที่ใจดีก็ตาม

ภาพประกอบ 14 ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 7

นอกจากนี้เด็กคนอื่น ๆ ก็พากันนั่งทำงานของตนอยู่ในมุมต่าง ๆ เด็กคนที่ 9 และ 11 นั่งทำงานอยู่ด้วยกันที่หน้าบันได ทั้งสองเป็นเด็กผู้หญิง อายุ 11 และ 12 ปี เด็กคนที่ 9 บอกว่า กำลังวาดรูปป่าไม้เพราะอยากให้เมืองไทยมีต้นไม้เยอะ ๆ จะได้ไม่ร้อนและยังช่วยให้น้ำไม่ท่วมด้วย และจะช่วยแม่ปลูกต้นไม้ที่นี้เยอะ ๆ เธอพูดไปพร้อมกับรอยยิ้ม ที่สามารถสื่อออกมาได้ว่า ตนเองนั้นจะช่วยสังคมได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงเด็กก็ตาม ผู้วิจัยจึงกล่าวชม ทำให้เธอรู้สึกดีใจ ส่วนเด็กคนที่ 11 บอกว่าชอบวาดรูปและระบายสี ชอบเรียนศิลปะ เพราะสนุกและไม่เครียด เธอจึงชอบกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งนี้นี้พร้อมทั้งบอกว่า วาดรูปด้วยสีน้ำเป็นรูปของขวดและขยะที่สามารถนำมาทำกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลได้ เธอพูดด้วยสีหน้าภูมิใจในสิ่งที่สามารถช่วยสังคมได้ พร้อมกับชูภาพให้ผู้วิจัยและเพื่อน ๆ ดู และยังบอกอีกว่าของที่นำกลับมาใช้ใหม่นั้น สามารถนำไปขายได้เงินอีกด้วย

ภาพประกอบ 15 ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 9

ภาพประกอบ 16 ภาพพิมพ์มือและเท้า “จินตนาการแสนสนุก” ของเด็กคนที่ 11

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 4 “หนูช่วยเหลือสังคม”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการช่วยเหลือสังคม และเห็นว่าตนเองสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ทำให้มีมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง

2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่อกับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็ก ๆ ต้องแบ่งปันกันใช้สีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “หนูช่วยเหลือสังคม” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อยอีกด้วย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ยังไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อสังคม ผู้วิจัยจึงอธิบายเพิ่มเติม
2. เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมนอกห้อง ทำให้หลายคนมีความสุขกับการทำกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสังเกตจากสีหน้า อารมณ์ ร่วมกับการพูดคุยกับเด็ก ๆ แต่ละคน

กิจกรรมที่ 5

ความดีติดหัวใจ (เข็มกลัดติดเสื้อ)

ภาพประกอบ 17 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ” (เข็มกลัดติดเสื้อ)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความดี เพื่อปลูกฝังเด็ก ๆ ทำความดีรวมทั้งถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงคุณค่าของการทำความดี รวมถึงการช่วยเหลือสังคม พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ คุณค่าของการทำความดี การทำตนเป็นเด็กดี และการทำความดีในรูปแบบต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ สามารถทำได้ ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การช่วยเพื่อทำความสะอาดบ้าน การเก็บขยะในที่สาธารณะ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมทำเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นเข็มกลัด ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของการทำความดี การปลูกฝังสิ่งที่ดี โดยเฉพาะการคิดดีทำดี เด็ก ๆ สามารถเป็นคนดีได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากตนเอง ในการมีความคิดที่ดีต่อตนเอง เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง การช่วยเหลือสังคม
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 5 “ความดีติดหัวใจ”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ในการทำกิจกรรมนี้ เด็ก ๆ แต่ละคนต่างชอบและสนุกสนาน แต่บางคนก็จะให้คอยช่วยเวลาที่ติดเข็มกลัดลงไปบนกระดาษ การขอความช่วยเหลือจะเห็นในเด็กบางคนเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยเห็นเด็กบางคนมีความพยายามในการทำด้วยตนเองจนสำเร็จ บางคนมีสีหน้าที่แสดงออกถึงความภูมิใจเมื่อได้ชื่นชมผลงานของตนเอง เด็กคนที่ 3 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 10 ปี ตกแต่งเข็มกลัดจากกระดาษด้วย ไหมพรม เลื่อม เศษผ้า เปลือกหอย และลูกปัดสีต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงถามว่าทำเป็นรูปอะไร เธอตอบว่าไม่รู้เหมือนกัน แต่สวยดี คำตอบของจึงเป็นจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ผิด แต่กระบวนการสร้างสรรค์นั้นจะทำให้เด็ก ๆ มีความสุขและสนุกสนานกับสิ่งที่ทำ กิจกรรมนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ มีความสุข และได้ชื่นชมผลงานของตนเอง และนั่นหมายถึงการชื่นชมตนเองด้วยเช่นกัน

ภาพประกอบ 18 เข้มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 3

เด็กคนที่ 2 และคนที่ 15 กำลังนั่งทำกิจกรรมนี้อยู่ด้วยกัน ทั้งสองเป็นเด็กชายอายุ 10 และเด็กหญิงอายุ 12 เด็กชายคนที่ 2 จะละเอียดรอบคอบกับการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมมีสมาธิ และมีความตั้งใจอย่างเห็นได้ชัด เขาทำเข็มกลัดลงบนกระดาษโดยใช้สีชอล์ก และผ้าวงกลมติดตรงกลาง และเขียนข้อความไว้ว่า “กายรักในหลวง” เพราะเขาได้ดูข่าวจากโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์จากห้องสมุดและรู้ว่าในหลวงเหนื่อยมาก ผู้วิจัยจึงชมเชยและคิดว่า นี่เป็นความคิดเล็ก ๆ ของเด็กตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งที่คิดว่าเป็นความดีติดหัวใจได้ เด็กหญิงคนที่ 10 ดูเหมือนไม่ค่อยชอบกิจกรรมนี้เท่าไรนัก แต่ก็พยายามทำ โดยตัดกระดาษเป็นรูปหัวใจและเขียนข้อความไว้ว่า “ขอให้แม่เสียมีความสุขค่ะ” แม่เสีย เป็นอาจารย์ประจำบ้านเปี่ยมสุขที่เด็ก ๆ ทุกคนเรียกว่า “แม่” สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นความคิดภายในของเด็ก ๆ แต่ละคนที่สื่อออกมาทางการทำกิจกรรม เช่น ในหัวข้อนี้ กล่าวถึง “ความดีติดหัวใจ” คือการทำเข็มกลัด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเด็ก ๆ ทุกคนมี “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งดีอยู่ในหัวใจ

ภาพประกอบ 19 เข้มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 2

ภาพประกอบ 20 เข้มกลัด “ความดีติดหัวใจ” ของเด็กคนที่ 15

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 5 “ความดีติดหัวใจ”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับและเห็นคุณค่าของการทำดี จากการได้รับคำชม และเห็นว่าตนเองสามารถทำความดีได้ โดยเริ่มจากการคิดดีต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทำให้มีมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ

3. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเชื้อเพื่อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “ความดีติดหัวใจ” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะทำคล้าย ๆ การชุดสี เนื่องจากมีสีชอล์กเป็นหนึ่งในอุปกรณ์ด้วย ทำให้เด็ก ๆ หลายคนเลียนแบบกัน
2. เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบ เด็ก ๆ บางคนมีความสุขกับการทำกิจกรรมมากซึ่งผู้วิจัยสังเกตจากสีหน้า อารมณ์ ร่วมกับการพูดคุยกับเด็ก ๆ แต่ละคน

กิจกรรมที่ 6

ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง (แฟนท์เสื้อ)

ภาพประกอบ 21 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” (แฟนท์เสื้อ)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความรัก มุมมองของความรักต่อตนเอง เพื่อน และบุคคลรอบข้าง และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องความรักในมุมมองต่าง ๆ รวมถึงการมอบความรักให้แก่คนรอบข้างและที่สำคัญ คือ การรักตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ เรื่องความรักที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ความสุขในการมอบความรักและการได้รับความรัก และสิ่งที่สำคัญคือการรักตนเอง

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมแฟนท์เสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารจากการแฟนท์เสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงความรักที่มีอยู่ทุกหนทุกหน โดยเริ่มจากตัวเรา รักตนเองและรักผู้อื่น เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความรัก
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานแฟนท์เสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 6 “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ทั้ง 15 คนในการทำกิจกรรมแฟนท์เสื้อร่วมกัน ซึ่งเด็กจะร่างแบบลายของตนเองลงบนกระดาษและสลับกันมาวาดพร้อมกันครั้งละ 3 – 4 คน เด็ก ๆ ต้องหาพื้นที่ว่างสำหรับตนเองในการแฟนท์เสื้อร่วมกัน เช่น เด็กคนที่ 4 เป็นเด็กหญิงอายุ 10 ปี วาดรูปลงต้นไม้ที่ออกดอกเป็นรูปหัวใจ เมื่อผู้วิจัยถามถึงความหมาย เธอตอบว่าเป็นความรักที่ให้กับต้นไม้ หรือผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หมายถึง ความรักที่มีต่อธรรมชาตินั่นเอง นอกจากนี้เด็กคนที่ 9 ซึ่งเป็นเด็กหญิงอายุ 10 ปี ได้อธิบายรูปของเธอให้ฟังว่า เป็นรูปหัวใจดวงเล็ก ๆ ซึ่งอยู่ในหัวใจดวงใหญ่หนึ่งดวง หมายถึง ความรักที่มีให้แม่ ครู และเพื่อน ๆ นั่นเอง ซึ่งหมายถึงให้เรามีความรักต่อผู้อื่น หรือบุคคลรอบข้างของเราด้วย เด็กทั้งสองต่างอธิบายถึงภาพของตนเองและพูดคุยกับผู้วิจัยขณะที่กำลังทำชิ้นงานของตนเองอยู่อย่างเพลิดเพลิน ซึ่งเด็กทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความสุขกับจินตนาการของเด็ก ๆ

ภาพประกอบ 22 เฟ้นท์เสื่อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 4

ภาพประกอบ 23 เฟ้นท์เสื่อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 9

จากการทำกิจกรรมนี้เด็ก ๆ ค่อนข้างทำกิจกรรมได้อย่างลำบาก เนื่องจากผ้ามีความยืดหยุ่น แต่เด็ก ๆ แต่ละคนก็มีความพยายามที่จะทำชิ้นงานของตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เด็กคนที่ 2 เด็กชายอายุ 10 ปีที่ชื่นชอบศิลปะก็ได้ถ่ายทอดผลงานของตนเองออกมาเป็นรูปเด็กที่มีตาสองข้างเป็นรูปหัวใจ เมื่อผู้วิจัยถาม เขาก็หัวเราะด้วยความขบขัน แล้วตอบว่า เป็นสายตาที่มองหารัก ทำให้เพื่อน ๆ รอบข้างพากันขบขันไปด้วย แต่ผู้วิจัยกลับคิดในทางตรงกันข้าม คำตอบนี้จะมีนัยแฝงหรือไม่ แต่ท่าทางที่เขาแสดงออกมาก็ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า เขาสนุกสนานและภูมิใจกับคำตอบของตน

ภาพประกอบ 24 แผ่นที่สื่อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ของเด็กคนที่ 2

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 6 “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับมุมมองของความรักที่ดีและถูกต้อง จากการได้เรียนรู้และรับความรักจากคุณครูและบุคคลรอบข้าง โดยเริ่มจากการรักตนเองและผู้อื่น ทำให้มีมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้พวกเขาจดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย

4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ทำค่อนข้างลำบาก เนื่องจากพื้นผิวเป็นผ้า จึงไม่เรียบและยากต่อการควบคุมลายเส้น แต่เด็ก ๆ ก็มีความพยายามและทำได้สำเร็จ
2. เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมพื้นที่สีร่วมกัน เพราะเป็นกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมนี้จึงมีพื้นที่น้อย แต่เด็ก ๆ ก็สามารถจัดสรรพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 7

สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ (ชุดสี)

ภาพประกอบ 25 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” (ชุดสี)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงข้อดีของเราและร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องสิ่งดีที่ซ่อนอยู่ในคนทุกคน เพื่อให้เด็ก ๆ คิดว่าในสิ่งดี ๆ ที่หลายคนทำได้ เด็ก ๆ ก็ทำได้เช่นกัน เช่น การเรียนให้ได้เกรด 4 พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ เรื่องสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ ส่วนดีของแต่ละคน รวมถึงไม่ลืมที่จะนำส่วนที่ไม่ดีในตนเองมาแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้เกิดสิ่งดีในตัวเอง โดยการสื่อสารออกมาเป็นการกระทำ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมชุดสี ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมชุดสีในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ในคนทุกคน เช่น บางคนมีความสามารถมากแต่ไม่ได้นำมาใช้เลย จนในที่สุดความสามารถนั้นก็หายไป แต่หากมีความพยายามก็จะสามารถนำความสำเร็จมาได้เช่นกัน โดยเริ่มจากตัวเราเพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานการชุดสี ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 7 “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ทั้ง 15 คน เด็ก ๆ ต่างใจจดจ่อที่อยากจะทำกิจกรรม โดยนี้สนุกสนานกับกระบวนการมากกว่าหัวข้อที่จะทำ แต่เด็ก ๆ ทุกคนก็ตั้งใจทำและทำอย่างสนุกสนาน เช่น เด็กคนที่ 3 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 10 ปี ระบายสีต่าง ๆ ลงไปบนกระดาษของตนเองก่อนที่จะเลือกสีแดงระบายทับลงไป ซึ่งแตกต่างจากเพื่อนหลาย ๆ คนที่จะใช้สีดำ เมื่อผู้วิจัยถามเธอยิ้มแบบเขิน ๆ และตอบว่า สีแดงสวยดี เมื่อระบายสีแดงเสร็จ เธอจึงชุดสีออกและวาดเป็นรูปดอกไม้ ต่างจากเพื่อนอีกสองคนที่ทำอยู่ด้วยกัน คือเด็กคนที่ 10 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 11 ปี และเด็กคนที่ 12 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 12 ปีและ ทั้งสองระบายสีลงไประบายทับด้วยสีดำ เด็กคนที่ 10 ชุดสีเป็นลายเส้นวนไปวนมาและวาดรูปเป็นรูปเด็กผู้หญิง และเขียนคำว่า LOVE MOM แต่ภาพไม่มีรายละเอียดมากนัก ผู้วิจัยสังเกต ขณะที่เธอลากเส้นไปมานั้น เป็นเส้นที่ไม่มีทิศทางแน่ชัด เหมือนกับจะวาดหรือเขียนอะไรแต่เปลี่ยนใจ ลายเส้นแสดงความสับสน เธอใช้เวลาไม่มากในการทำกิจกรรมนี้ เมื่อผู้วิจัยถามว่าต้องการเพิ่มเติมอะไรหรือไม่ ก็บอกว่า ไม่เพราะทำเสร็จแล้ว

ภาพประกอบ 26 ชูดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 3

ภาพประกอบ 27 ชูดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 10

ส่วนภาพของเด็กคนที่ 12 ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงอายุ 12 ปี เธอเลือกระบายสีต่าง ๆ ลงไปหลายสี เช่น สีเหลือง สีชมพู สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว และหลังจากนั้น ก็ระบายทับด้วยสีดำ ก่อนที่จะชูดสีออกและเขียนคำว่า HAPPY HOME คือชื่อภาษาอังกฤษของบ้านเปี่ยมสุข เมื่อผู้วิจัยซักถาม พูดคุยก็ตอบว่า พวกเขาอยู่ที่นี้ ซึ่งหมายถึง ความผูกพันของเด็ก ๆ ที่ใช้ชีวิตที่บ้านเปี่ยมสุข หลายคนมีความสุข แต่ลึก ๆ ในใจ เด็ก ๆ หลายคนก็มีคำถามมากมายที่ต้องการคำตอบ แต่เมื่อใดที่มีกิจกรรม หรือมีคนมาเยี่ยมและให้ความรัก ความสนุกสนาน เด็ก ๆ ต่างก็มีความสุขสนุกสนาน

ภาพประกอบ 28 ชูดสี “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ของเด็กคนที่ 12

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับความจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 7 “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความดีที่ซ่อนอยู่ภายในคนทุกคน รวมทั้งในตัวของเด็ก ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน จากการได้เรียนรู้และทำกิจกรรม เป็นการปลูกฝังมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้จดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาใน
3. การเรียนรู้ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
4. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
5. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
6. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สีเทียน สีชอล์ก เด็ก ๆ ทำกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน ทำให้สถานที่ค่อนข้างเลอะเทอะ แต่เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วเด็ก ๆ ก็ช่วยกันทำความสะอาดจนเรียบร้อย
2. เด็ก ๆ ส่วนมากสนุกสนานกับการทำกิจกรรมพูดสีมาก จนบางคนใช้เวลาค่อนข้างมากในการทำกิจกรรมนี้

กิจกรรมที่ 8

สิ่งมหัศจรรย์ของโลก (ภาพจากเศษวัสดุ)

ภาพประกอบ 29 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”
(ภาพจากเศษวัสดุ)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ตามความคิดของเด็ก ๆ และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ในความคิดหรือในมุมมองของเด็ก ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ คิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาบนโลกนี้ ล้วนแล้วแต่มีคุณค่าและมีความสำคัญซึ่งกันและกันทั้งสิ้น

3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ซึ่งมีทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและไม่ได้สร้างขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่ชีวิตก็คือมนุษย์ มนุษย์มีความมหัศจรรย์ในการเลือกกระทำ ฉะนั้นเด็ก ๆ จึงทำความดี

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ที่หลายคนคุ้นเคยและรู้จักกันดี ก็คือ 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่มนุษย์ได้กำหนดขึ้นมา แต่ในมุมมองของเด็ก ๆ อาจจะเป็นธรรมชาติหรือตัวเราเอง ที่เป็นสิ่งมหัศจรรย์ การปลูกฝังสิ่งที่ดีต่อตนเองจึงจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง สิ่งดี ๆ ที่ชอบอยู่
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 8 “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”

การทำกิจกรรมนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็ก ๆ คิดต่าง หรือคิดจากจินตนาการของตนเอง ถึงสิ่งต่าง ๆ บนโลกใบนี้ สิ่งใดที่เด็ก ๆ คิดว่า เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ เมื่อเริ่มพูดคุยเด็ก ๆ ต่างก็ช่วยกันตอบคำถามพร้อมกับตั้งคำถามคุยกันอย่างสนุกสนาน และเมื่อพูดคุยกันเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ก็เตรียมอุปกรณ์ของตนเอง โดยเลือกสิ่งต่าง ๆ ที่ชอบและถนัดลงบนภาพของตนเอง เด็ก ๆ ต่างทำในมุมของตนเอง เป็นกลุ่มบ้าง คนเดียวบ้าง เด็ก ๆ 2 – 3 คน (เด็กคนที่ 7 11 และ 12) ที่นั่งทำอยู่ด้วยกันกลุ่มหนึ่ง มีความเห็นว่าสิ่งมหัศจรรย์ในโลกนี้ ก็คือ มนุษย์และธรรมชาติ และทั้งสามคนก็เริ่มทำชิ้นงานของตนเอง

เด็กคนที่ 7 เป็นเด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี เริ่มตัดเศษผ้าและติดลงไปบนกระดาษเป็นพื้นดินกับท้องฟ้าเวลากลางคืน(ใช้ผ้าสีดำ) และติดดวงดาวลงไปด้วย ที่พื้นเธอเลือกใช้ผ้ากระสอบ และติดลงไปเป็นพื้นทราย มีกากเพชรสีน้ำเงินเป็นท้องทะเล และมีเปลือกหอย เธอบอกว่า เป็นทะเลเวลากลางคืน เมื่อผู้วิจัยถามว่า เกี่ยวข้องอย่างไรกับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เธอตอบว่า ธรรมชาติไม่ใช่สิ่งที่คนสร้างขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ ผู้วิจัยจึงชมเชยเพื่อเป็นการสนับสนุนความคิดของเด็ก ๆ ทำให้เธอภูมิใจ เธอยิ้มแบบอาย ๆ

ภาพประกอบ 30 ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 7

ส่วนเด็กคนที่ 11 และ 12 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 12 ปี ทั้งสองคิดว่าสิ่งมหัศจรรย์ของโลก คน หรือมนุษย์ ผู้วิจัยจึงถามทั้งสองว่าคิดอย่างไร เด็กคนที่ 11 ตอบว่า เพราะว่าถ้าโลกนี้ไม่มีคนก็จะไม่มีสิ่งต่าง ๆ ตามมา เด็กคนที่ 12 ตอบว่า คนจะเป็นผู้ดูแลสิ่งต่าง ๆ บนโลก เด็กทั้งสองพูดคุยนับเป็นกันเองกับผู้วิจัย คือคุยก่อนไปทำไปอย่างสนุกสนาน ทั้งสองทำผลงานของตนเองด้วยเศษผ้า และปะติดปะต่อกันเป็นรูปคนผู้หญิงต่างช่วยกันและเลือกเศษผ้าที่ตนเองต้องการ ภาพของทั้งสองเมื่อเสร็จสมบูรณ์จะเป็นรูปคล้าย ๆ กับรูปของเด็กผู้หญิง ซึ่งผู้วิจัยยังถามว่าเป็นรูปของตัวเองหรือไม่ ทำให้ทั้งสองรู้สึกเขินอายและขบขันเล็กน้อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นท่าทางของเด็ก ๆ ที่มีความสุขกับการได้ทำกิจกรรมศิลปะ

ภาพประกอบ 31 ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 11

ภาพประกอบ 32 ภาพจากเศษวัสดุ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ของเด็กคนที่ 12

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับความจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 8 “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ซึ่งเด็ก ๆ อาจมีแนวคิดและความเข้าใจต่าง ๆ ไปจากผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรม เป็นการปลูกฝังมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้จดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
7. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
8. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีอุปกรณ์และเศษวัสดุให้เด็ก ๆ ได้เลือกใช้เยอะ ทำให้เด็ก ๆ สนุกกับการทำกิจกรรม และเลือกใช้วัสดุกันอย่างเพลิดเพลิน
2. เด็ก ๆ ใช้เวลาในกิจกรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากมีวัสดุอุปกรณ์มาก บางคนต้องใช้เวลาและรอให้แห้งเสียก่อน

กิจกรรมที่ 9

กายแข็งแรง ใจแข็งแรง (ภาพปะติด)

ภาพประกอบ 33 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” (ภาพปะติด)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ ตามความคิดของเด็ก ๆ และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ เมื่อเรากินอาหารที่ดีและมีประโยชน์และ ร่างกายของเราแข็งแรงแล้ว เราต้องดูแลสุขภาพจิตใจให้ดีด้วยเช่นเดียวกัน นั่นก็คือ การคิดดี มองโลกในแง่ดี มีสติในการกระทำ
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ ให้ทั้งสองสิ่งแข็งแรงไปพร้อม ๆ กัน เด็ก ๆ ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีความสุข

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเองด้วยวิธีการง่าย ๆ เช่น การกินอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ และคิดในสิ่งที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น การปลูกฝังสิ่งที่ดีต่อตนเองจึงจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง กายแข็งแรง ใจแข็งแรง
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 9 “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ทั้ง 15 คนในการทำกิจกรรม “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” นั้น เด็ก ๆ ทุกคนต่างตั้งใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิค่อนข้างมาก เพราะเป็นกิจกรรมปะติด ต้องตัดกระดาษหรือฉีกกระดาษ เช่น เด็กคนที่ 3 9 และ 13 ต่างตั้งใจตัดงานของตนเองอย่างตั้งใจ ผู้วิจัยจึงเข้าไปสังเกตการณ์และพูดคุยกับเด็ก ๆ ขณะที่กำลังทำกิจกรรม เด็กทั้งสามคนมีความคิดและชิ้นงานที่แตกต่างกัน แต่ละคนสื่อความหมายของหัวข้อ กายแข็งแรง ใจแข็งแรง ออกมาต่างกัน คือ บ้านซึ่งหมายถึงความอบอุ่นจากครอบครัว อีกคนสื่อรูปหัวใจซึ่งหมายถึง จิตใจที่แข็งแรงก็จะทำให้อวัยวะแข็งแรงด้วยเช่นกันและคนสุดท้ายทำผลงานของตนเองเป็นถึง ผลไม้ ซึ่งหมายถึงกายและใจจะแข็งแรงได้ด้วยอาหารที่มีประโยชน์ เด็กคนที่ 3 เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 10 ปีเลือกกระดาษสำหรับตนเองหลายสีแต่นำมาแต่พอใช้สำหรับตัวเอง เธอทำเป็นรูปบ้านและมีเสาสองข้างติดรูปหัวใจไว้ เมื่อผู้วิจัยถามเธอก็อธิบายว่า หากที่บ้านมีความสุข ร่างกายกับจิตใจก็จะแข็งแรง

เด็กหญิงคนที่ 9 อายุ 11 ปี เธอเลือกแต่กระดาษสีแดงและวาดรูปหัวใจลงไปบนกระดาษ โดยทำอย่างประณีต แล้วค่อย ๆ ฉีกกระดาษสีแดงเป็นชิ้นเล็ก ๆ หลังจากนั้นทากาวและติดลงไปที่กระดาษที่ร่างรูปไว้ รูปของเธอเป็นหัวใจสีแดงใหญ่เกือบเต็มแผ่นกระดาษ เมื่อผู้วิจัยถามถึงความสัมพันธ์ของรูปกับหัวข้อ เธอตอบว่าเป็น จิตใจต้องเข้มแข็ง ร่างกายก็จะแข็งแรง คำตอบของเด็ก ๆ ทำให้ผู้วิจัยนึกถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ต้องเจอ การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตของเด็ก ๆ จึงต้องช่วยเหลือตัวเองเป็นส่วนมาก คำพูดหรือความคิดจึงโตกว่าเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ส่วนเด็กคนที่ 13 เป็นเด็กผู้ชายอายุ 12 ปี เขาเลือกกระดาษ 3 สี คือ สีเขียว สีน้ำเงิน และสีแดง ผู้วิจัยจึงถาม เขาตอบว่ากำลังปะติดเป็นรูปผลไม้วิเศษ เป็นผลไม้ที่เมื่อใครได้กินเข้าไปจะทำให้ร่างกายและใจแข็งแรง เขาตอบพร้อมกับหัวเราะ ผู้วิจัยจึงกล่าวชมถึงจินตนาการของเขา เขายิ้มตอบอย่างภูมิใจ ผู้วิจัยสังเกตเด็ก ๆ ทุกคนขณะที่ทำกิจกรรมจะมีความสุขและสนุกสนาน บางคนอาจจะนั่งเฉยและนั่งทำอย่างมีสมาธิ เมื่อเข้าไปพูดคุยหรือกล่าวคำชมเชยเด็ก ๆ จะภูมิใจอย่างเห็นได้ชัด

ภาพประกอบ 34 ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 3

ภาพประกอบ 35 ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 9

ภาพประกอบ 36 ภาพปะติด “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ของเด็กคนที่ 13

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับความจากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 9 “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ ซึ่งเด็ก ๆ สามารถดูแลตนเองได้ ด้วยวิธีการง่าย ๆ ดังที่อธิบายในข้างต้น เป็นการปลูกฝังมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้จดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแรงเสริมทางหนึ่งให้เด็ก ๆ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ
3. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการทำภาพปะติด ทำให้พื้นที่ค่อนข้างเลอะเทอะกวาที่เด็ก ๆ ใช้ติดกระดาษ เพื่อทำชิ้นงานของตนเอง
2. เด็ก ๆ ใช้เวลาในกิจกรรมค่อนข้างมาก เพราะต้องรอให้กาวยแห้งเสียก่อน

กิจกรรมที่ 10

หนูรักในหลวง (เทคนิคผสม)

ภาพประกอบ 37 การปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง” (เทคนิคผสม)

การทำกิจกรรม

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงในหลวง ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ของปวงชนชาวไทย และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ความจงรักภักดีของคนไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือในหลวงของเรา เนื่องจากพระองค์เสด็จไปทุกที่อย่างไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย เพราะทรงทำเพื่อราษฎร
3. ผู้วิจัยพูดสรุปถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และในหลวงของเรา ให้เด็ก ๆ ตระหนักถึงความอดทน พยายาม อุทิศสละของพระองค์ ดัง

วรรณกรรม เรื่อง พระมหาชนก เพื่อปลูกฝังให้เด็ก ๆ รักและตอบแทนคุณพระองค์ท่าน

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมเทคนิคผสม ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมเทคนิคผสม “หนูรักในหลวง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้นักเรียนฟังถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือในหลวง พระราชกรณียกิจและสิ่งต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงทำเพื่อราษฎร เพื่อเป็นการปลูกฝังความคิดที่ดีสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเป็นเด็กดีเพื่อตอบแทนพระคุณของพระองค์ท่าน เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ในหลวง
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพเทคนิคผสม ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง”

ผลการทดลองกิจกรรมที่ 10 “หนูรักในหลวง”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ในการทำกิจกรรมนี้ ก่อนการทำกิจกรรม ผู้วิจัยได้พูดคุยกับเด็ก ๆ ทุกคนถึงในหลวงของเรา และตั้งคำถามเด็ก ๆ เกี่ยวกับในหลวง เช่น เคยเห็นในหลวงหรือไม่ เด็ก ๆ ต่างตอบว่าเคยเห็นในหลวงจากโทรทัศน์ และรู้ว่าในหลวงเหนื่อยมาก เมื่อพูดคุยตอบคำถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ก็เริ่มทำกิจกรรม โดยใช้อุปกรณ์ทั้งหมดที่มี ไม่ว่าจะเป็นเศษผ้า สีชอล์ก สีน้ำ กระดาษ เด็ก ๆ เริ่มโดยตกลงกันว่าให้ เด็กคนที่ 2 เด็กผู้ชาย อายุ 10 ปี ซึ่งชอบศิลปะ เป็นผู้วาดภาพร่างลงไปก่อนและหลังจากนั้นทุก ๆ คนก็มาช่วยกันแต่งเติมภาพให้สวยงาม โดยช่วยกันระบายสี วาดรูปหัวใจ วาดรูปต้นไม้และปะติดกระดาษลงไป ผู้วิจัยสังเกตเห็นเด็กคนที่ 11 เป็นเด็กหญิงอายุ 12 ปี จะลงรายละเอียดในการให้สีและวาดภาพเด็ก ๆ ลงไป นอก

จากนี้เด็ก ๆ ทั้งหมดทุกคนต่างช่วยกันระบายสีและตกแต่งภาพให้สวยงาม และมีเด็กคนที่ 3 และ คนที่ 6 เป็นเด็กหญิง อายุ 10 และ 11 ปี เป็นผู้นำเสนอผลงานให้เพื่อน ๆ ฟังถึงความหมายสั้น ๆ ของภาพ สรุปได้ดังนี้ ในหลวงเป็นพระมหากษัตริย์ของไทย ทรงทำงานหนักเพื่อคนไทย ให้คนไทยได้อยู่อย่างมีความสุข เราทุกคนรักในหลวง เมื่อเด็กทั้งสองนำเสนอเสร็จ ผู้วิจัยจึงกล่าวชมเชยทั้ง 15 คน ที่มีความสามัคคี สามารถช่วยเหลือและแบ่งงานกันได้ดี และให้เด็ก ๆ ทุกคนปรบมือให้กับตนเอง เด็ก ๆ พากันยิ้มดีใจอย่างเห็นได้ชัด

ภาพประกอบ 38 เทคนิคผสม “หนูรักในหลวง” ของเด็กทั้ง 15 คน

ผลที่เด็ก ๆ ได้รับจากการปฏิบัติการครั้งที่ 10 “หนูรักในหลวง”

1. เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของในหลวง ซึ่งเด็ก ๆ มีคำถามและข้อสงสัยต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรม เป็นการปลูกฝังมุมมองที่ดีในการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้จดจ่ออยู่กับชิ้นงาน มีสมาธิ เป็นการเสริมสร้างทักษะทางสติปัญญาในการเรียนรู้ มีความสุขในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่าง ๆ

3. เด็กได้ช่วยเหลือแบ่งปันสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการช่วยฝึกพัฒนาการและทักษะทางสังคม เมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และออกไปสู่สังคมภายนอก ก็จะมีการแบ่งปันและเชื้อเพื่อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการรอคอย
4. นอกจากนี้การปฏิบัติกิจกรรม “หนูรักในหลวง” ยังได้เห็นความรักสามัคคีในกลุ่มพี่น้องที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังนี้ เด็ก ๆ ได้ช่วยเหลือกันและทำกิจกรรมกันอย่างมีความสุข
5. เด็ก ๆ ทุกคนต่างร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ซึ่งเห็นได้จากการพูดคุยกับผู้วิจัย คุณครูและเพื่อน ๆ ที่ทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จแล้วยังทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างได้เรียบร้อย

ข้อสังเกต

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีอุปกรณ์และวัสดุให้เด็ก ๆ ได้เลือกใช้เยอะ ทำให้เด็ก ๆ สนุกกับการทำกิจกรรม และเลือกใช้วัสดุกันอย่างเพลิดเพลิน
2. เด็ก ๆ ใช้เวลาในกิจกรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากมีวัสดุอุปกรณ์มาก บางคนต้องใช้เวลาและรอให้แห้งเสียก่อน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เพื่อแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนเต็มในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ อายุ 10 – 12 ปี ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะก่อนและหลัง ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 คะแนนค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้า
ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ระหว่างก่อนและหลังใช้กิจกรรมศิลปะ

ลำดับ	เพศ	อายุ	การเห็นคุณค่าใน ตนเอง ก่อนการทดลอง	การเห็นคุณค่าใน ตนเอง หลังการทดลอง	ผลต่างของคะแนน การเห็นคุณค่าใน ตนเอง
1	ชาย	10	26	28	2
2	ชาย	10	16	30	14
3	หญิง	10	16	17	1
4	หญิง	10	14	18	4
5	หญิง	11	26	26	0
6	หญิง	11	18	19	1
7	หญิง	11	27	28	1
8	หญิง	11	20	21	1
9	หญิง	11	14	17	3
10	หญิง	11	18	18	0
11	หญิง	12	13	24	11
12	หญิง	12	12	16	4
13	ชาย	12	19	21	2
14	ชาย	12	23	23	0
15	หญิง	12	25	25	0
SUM			287	331	44
X			19.13	22.06	2.93
S.D.			5.13	4.58	

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ก่อนใช้กิจกรรมศิลปะ เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าหลังทำกิจกรรมศิลปะ โดยมีคะแนนรวมทั้งหมด 287 คะแนน คะแนนอยู่ระหว่าง 12 – 27 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยกลุ่มเท่ากับ 19.13 คะแนน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.13 และหลังการใช้กิจกรรมศิลปะกับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์นั้น มีคะแนนรวมทั้งหมด 331 คะแนน คะแนนอยู่ระหว่าง 16 – 30 คะแนน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มเท่ากับ 22.06 คะแนน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.58 มีคะแนนระดับต่ำอยู่ที่ 16 คะแนน และมีเด็กคนที่ 10, 14, 15 ที่ไม่เปลี่ยนแปลงของผลคะแนนผลต่างของคะแนนก่อนและหลังใช้กิจกรรมศิลปะอยู่ระหว่าง 0 – 14 คะแนน ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนเท่ากับ 2.93 คะแนน

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้กิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นไปได้ว่ากิจกรรมศิลปะนั้นจะสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมศิลปะได้ให้อิสระในการคิด จินตนาการและสร้างสรรค์ผลงาน หรือเป็นการระบายอารมณ์เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

ตาราง 4 เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		T
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
กลุ่มทดลอง	15	19.13	5.13	22.06	4.58	O*

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์หลังได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะแล้วมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 ทักษะคติต่อการทำกิจกรรมของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	ทัศนคติต่อการทำกิจกรรม		
		ชอบทำกิจกรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด	ชอบกิจกรรมใด	ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม
1	เด็กคนที่ 1 เด็กผู้ชาย อายุ 10 ปี	ชอบ เพราะมีความรู้ และได้จินตนาการ	เชมก๊อด	มีจินตนาการและจะได้ไม่ต้องอยู่เฉย ๆ
2	เด็กคนที่ 2 เด็กผู้ชาย อายุ 10 ปี	ชอบ เพราะทำให้สมองสดใส และมีความรู้	ชอบทุกกิจกรรม เพราะได้เรียนรู้ศิลปะ	ไม่เครียด รื่นเริง สนุกสนาน
3	เด็กคนที่ 3 เด็กผู้หญิง อายุ 10 ปี	ชอบเพราะสนุก	วาดรูประบายสี	ดี ผ่อนคลาย
4	เด็กคนที่ 4 เด็กผู้หญิง อายุ 10 ปี	ชอบ	ภาพพิมพ์มือและเท้า	มีสมาธิ สบายใจ
5	เด็กคนที่ 5 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบเพราะสนุก	เชมก๊อด	สบายใจ และมีสมาธิ
6	เด็กคนที่ 6 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบเพราะสนุก มีความรู้	ชอบทุกกิจกรรม	สนุก มีความสุข
7	เด็กคนที่ 7 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบเพราะได้ความรู้ และจินตนาการ	ภาพพิมพ์มือและเท้า	ฝึกสมาธิ
8	เด็กคนที่ 8 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบเพราะสนุก ได้เรียนรู้ศิลปะ	ชอบทุกกิจกรรม	สนุกสนาน คลายเครียด
9	เด็กคนที่ 9 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบ สนุก ได้ทำงานศิลปะ	ภาพพิมพ์มือและเท้า	สนุกและได้ความรู้ อดทนและพยายาม
10	เด็กคนที่ 10 เด็กผู้หญิง อายุ 11 ปี	ชอบเพราะสนุก	แฟนท์เลื่อ	ผ่อนคลายความเครียด
11	เด็กคนที่ 11 เด็กผู้หญิง อายุ 12 ปี	ชอบเพราะฝึกให้ใช้ความคิด	สีน้ำ	ช่วยผ่อนคลายความเครียด
12	เด็กคนที่ 12 เด็กผู้หญิง อายุ 12 ปี	ชอบเพราะทำให้มีความสุข	ปั้นดินน้ำมัน	ทำให้สบายใจคลายเครียด
13	เด็กคนที่ 13 เด็กผู้ชาย อายุ 12 ปี	ชอบเพราะสนุก ได้ความรู้	ชุดสี (ชอบเวลาที่ชุดสีออก)	สนุก เพลิน

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	ทัศนคติต่อการทำกิจกรรม		
		ชอบทำกิจกรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด	ชอบกิจกรรมใด	ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม
14	เด็กคนที่ 14 เด็กผู้ชาย อายุ 12 ปี	ชอบเพราะได้ฝึกสมาธิ	ภาพพิมพ์มือและเท้า	สบายใจขึ้น ผ่อนคลาย
15	เด็กคนที่ 15 เด็กผู้หญิง อายุ 12 ปี	ชอบเพราะทำให้มีความคิดสร้างสรรค์	สิ่งมหัศจรรย์ของโลก	ไม่เครียด สนุก

จากตาราง 5 ผู้วิจัยพอสรุปได้ ดังนี้

1. เด็ก ๆ ส่วนมากมีความตั้งใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก สังเกตได้จากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม ซึ่งเด็กทุกคนต่างสนุกกับการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างไม่รู้สึกลำบากเบื่อหน่าย
2. กิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบมากที่สุดคือ กิจกรรม “จินตนาการแสนสนุก” โดยการถ่ายภาพพิมพ์จากมือและเท้า เด็ก ๆ ได้ผ่อนคลายและเหยียบบ่าลงไปในนกระดาดอย่างเต็มที่โดยไม่รู้สึกลำบาก เพราะพวกเขา กำลังทำกิจกรรมศิลปะ ผู้วิจัยสังเกตได้จากสีหน้า ท่าทางและอารมณ์ของเด็ก ๆ ขณะทำกิจกรรม
3. กิจกรรมที่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนุกนัก มักจะเป็นกิจกรรม “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” โดยการพันท์เสื้อ เนื่องจากพื้นผิวของเสื้อไม่เรียบเหมือนกระดาด ทำให้เด็ก ๆ ใส่วายละเอียดของภาพลงไปไม่มากนัก
4. เด็ก ๆ ทั้ง 15 คนสนุกสนานและรู้สึกได้ผ่อนคลายความเครียดขณะที่ทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมพร้อมทั้งมีความสุขขณะทำกิจกรรม
5. เมื่อผู้วิจัยกล่าวชมเชยเด็ก ๆ ตอนสรุปงานของตนเองหรือระหว่างที่ทำงาน เด็ก ๆ จะรู้สึกดีใจและเขินอายในบางครั้ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาให้ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์อายุระหว่าง 10 – 12 ปีเพื่อเป็นกรณีศึกษาและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ต่อไปเพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้เห็นคุณค่าของตนเองและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เด็กชายและหญิง อายุระหว่าง 10 – 12 ปี ที่บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A. จ.นครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เด็กชายและเด็กหญิง อายุระหว่าง 10 – 12 ปี ที่บ้านเปี่ยมสุข Y.M.C.A. จ.นครปฐม จำนวน 15 คน คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 กิจกรรม กำหนดจัด ครั้งละ 60 นาที โดยรวมระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อการทดลอง 10 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมศิลปะจำนวน 10 กิจกรรม
2. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยการนำแผนกิจกรรมศิลปะที่ได้สร้างขึ้นมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 กิจกรรม รวมทั้งสิ้นเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที
3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองด้วยกิจกรรมศิลปะแล้ว ผู้วิจัยทำการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองทดลอง เช่นเดียวกับการทดลองก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ก่อนและหลังได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ระหว่างก่อนและหลังได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ โดยใช้สถิติ t-distribution

สรุปผลการวิจัย

เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์อายุระหว่าง 10 – 12 ปี หลังจากที่ได้รับ การทำกิจกรรมศิลปะจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” พบว่า เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมได้ดีและมีความตั้งใจในการทำงานสูง ไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายค่อนข้างทำงานได้ประณีต โดยเฉพาะเด็กส่วนใหญ่จะตั้งใจและมีสมาธิมากเป็นพิเศษ จะวาดภาพของตนเองจนกว่าจะเสร็จ ส่วนเรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อในการทำกิจกรรมศิลปะนั้น เด็ก ๆ ทั้ง 15 คนมีความเข้าใจอยู่ในระดับดี สามารถอธิบายหัวข้อผ่านภาพวาดของตนได้อย่างถูกต้องและสื่อสารออกมาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสังเกตได้

จากการพูดคุยซักถามและในขั้นตอนการอธิบายชิ้นงานของตนเอง ข้อสังเกตอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ กลุ่มนี้คือ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะมีสมาธิในการวาดภาพมาก ในขณะที่เพื่อน ๆ บางคน อาจจะวาดไปคุยไป นั่งวาดบ้าง นอนวาดบ้าง อย่างสนุกสนาน แต่เด็ก ๆ ส่วนมากก็จะตั้งใจทำงานของตนจนสำเร็จไป การปฏิบัติกิจกรรมนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากนัก เนื่องจากเด็ก ๆ มักจะวาดภาพระบายสีกันบ่อยครั้งอยู่แล้ว จึงสามารถตีความในหัวข้อออกมาเป็นภาพวาดที่สื่อถึงตนเองได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง

ปัญหาที่พบจากการปฏิบัติกิจกรรมนี้ไม่มี เนื่องจากเด็ก ๆ มีความเข้าใจในกิจกรรมที่ตนเองทำเป็นประจำ และค่อนข้างมีทักษะเรื่องการวาดภาพระบายสีอยู่แล้ว เด็ก ๆ ทุกคนจึงสนุกสนานกับการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 2 การปั้นดินน้ำมัน ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” พบว่า เด็ก ๆ ส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดีและมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี ในการปฏิบัติกิจกรรมปั้นดินน้ำมันครั้งนี้ เด็ก ๆ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องอาหารและผลไม้เป็นอย่างดี ทั้งเรื่องสี รูปร่างและรูปทรง รวมทั้งการเชื่อมโยงจำแนกรูปร่างลักษณะของผลไม้ที่ตนเองชอบ โดยพบว่าเด็กทุกคนสามารถมีความเข้าใจในหัวข้อของกิจกรรมเป็นอย่างดีและสามารถสรุปพฤติกรรม การปฏิบัติกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เด็ก ๆ จะทำภาชนะสำหรับรองรับผลไม้หรืออาหารที่ตนเองปั้นก่อน แล้วจึงปั้นผลไม้หรืออาหารลงบนภาชนะที่ตนเองปั้นไว้ก่อนหน้านั้น ซึ่งเด็ก ๆ ต่างทำด้วยความสุข ซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากสีหน้า ท่าทางรวมทั้งอารมณ์และการพูดคุยขณะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ

รูปแบบที่ 2 เด็ก ๆ จะปั้นส่วนประกอบของผลไม้แยกไว้เป็นชิ้น ๆ และนำมาประกอบเป็นรูปร่างโดยไม่มีภาชนะรองรับ เช่น เด็กคนหนึ่งปั้นมังคุด โดยเริ่มปั้นส่วนผลก่อน และตามด้วยก้านและกลีบ เมื่อทุกส่วนครบแล้วจึงนำมาประกอบกันเป็นรูปร่างต่าง ๆ และวางบนกระดาษที่รองผลงาน ซึ่งเช่นเดียวกัน เด็ก ๆ ต่างมีสมาธิและตั้งใจทำงาน รวมทั้งทำผลงานของตนอย่างมีความสุข สังเกตได้จากพฤติกรรมขณะที่ทำงาน โดยมิได้จำแนกว่าเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายต่างตั้งใจทำงานด้วยกันทั้งนั้น

ปัญหาที่พบจากการปฏิบัติกิจกรรมนี้คือ เด็ก ๆ มักกังวลเวลาที่ประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ ของผลไม้หรืออาหารที่ตนชอบเข้าด้วยกัน เนื่องจากเวลาประกอบชิ้นส่วนบางชิ้นจะไม่ได้ติดกันสนิท ทำให้หลุดและต้องประกอบใหม่ โดยเฉพาะเวลาเคลือบย่ำ

กิจกรรมที่ 3 ภาพพิมพ์จากมือและเท้า ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก” เด็กส่วนใหญ่สนุกสนานกับการทำกิจกรรมภาพพิมพ์มาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมกลุ่มและกระดาษที่รองรับมีขนาดใหญ่ เด็ก ๆ ทำกิจกรรมพร้อม ๆ กับการระบายอารมณ์ผ่านทางการทำภาพพิมพ์จากมือและเท้า โดยเด็ก ๆ เริ่มจากการเลือกสีที่ชอบและนำมาทาที่มือและเท้าของตนเอง เด็กบางคนให้เพื่อนทาสีให้ หรือแลกเปลี่ยนกันทาซึ่งกันและกัน ทำให้เด็ก ๆ ทุกคนทำกิจกรรมได้เต็มที่ ความเข้าใจในหัวข้อกับการสื่อสารออกมาเป็นการพิมพ์มือและเท้า สังเกตได้ว่าเด็ก ๆ รู้สึกสนุกและปล่อยจินตนาการไปกับการทำกิจกรรมโดยไม่ได้กังวลว่าต้องเป็นรูปร่างอะไร เพียงแต่ได้ทำไปพร้อมกับจินตนาการ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าทาง ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนานของเด็ก ๆ ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นที่น่าพอใจทั้งตัวเด็กเอง รวมทั้งคุณครูและผู้วิจัยด้วย

ปัญหาที่พบจากกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน จะเป็นเรื่องของการประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่จะติดไม่ค่อยสนิท ข้อเสนอแนะจึงควรมีไม้กลัดเพื่อให้ติดแน่นขึ้น และอีกข้อคือการใช้ดินน้ำมันค่อนข้างทำให้พื้นกระเบื้องเลอะเป็นมันได้ง่าย ทั้งที่กระดาษรองรับชิ้นงานแต่บางครั้งเด็ก ๆ ก็ลืมจึงอาจต้องเน้นย้ำถึงเรื่องนี้ด้วย ส่วนพลาสติกที่ห่อดินน้ำมันจะกระจัดกระจายเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีภาชนะสำหรับรองรับขยะด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่ 4 การระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” กิจกรรมนี้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสออกไปทำงานนอกห้องเรียน ศึกษาสภาพรอบ ๆ บ้านที่อาศัย ชุมชน และมองย้อนกลับมาถึงตนเองว่าสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมได้โดยวิธีใดบ้าง ให้เด็ก ๆ บอกเล่าผ่านกิจกรรมระบายสีน้ำ ซึ่งเด็ก ๆ ส่วนใหญ่เข้าใจในหัวข้อเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงสิ่งที่ตนสามารถช่วยสังคมได้ในฐานะที่เป็นเพียงเด็กตัวเล็ก ๆ เช่น การเป็นเด็กดี การดูแลรักษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว หรือแม้กระทั่งการมอบความรักให้กับผู้อื่น ซึ่งเด็กบางคนนั้นสื่อความหมายออกมาในรูปแบบของนามธรรม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเห็นความตั้งใจและมุมมองของเด็ก ๆ ในแง่ต่าง ๆ กันที่ปรากฏออกมาให้เห็นจากกิจกรรมศิลปะดังกล่าว นอกจากนี้การได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียนยังเป็นการผ่อนคลายความเครียดให้กับเด็ก ๆ อีกด้วย เพราะนอกจากจะได้สัมผัสกับธรรมชาติแล้วยังทำให้เด็ก ๆ มีสมาธิและมีความสุขกับการทำกิจกรรมมากขึ้นอีกด้วย บางคนเลือกมุมที่ตนเองต้องการเป็นส่วนตัว

ปัญหาที่พบจากกิจกรรมระบายสีน้ำ คือ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยถนัดการใช้สีน้ำ จึงระบายเหมือนกับสีโปสเตอร์ แต่ผู้วิจัยก็ไม่ได้โต้แย้งใด ๆ เพราะอยากให้เด็ก ๆ มีอิสระ

ในการทำกิจกรรมและมุ่งเน้นที่การสื่อสารความหมายของหัวข้อผ่านภาพรวมของชิ้นงานมากกว่าการให้สี การปฏิบัติกิจกรรมครั้งต่อไปจึงควรจะเสนอแนะเทคนิคต่าง ๆ ของสีน้ำให้เด็ก ๆ ทราบมากกว่านี้เพื่อเป็นความรู้ในการเรียนศิลปะหรือการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ๆ ต่อไป

กิจกรรมที่ 5 การทำเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ” พบว่า เด็ก ๆ ส่วนใหญ่มีสมาธิและตั้งใจทำผลงานของตนเองเต็มที่และเต็มความสามารถ มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่จะใช้เวลามากพอสมควร เนื่องจากการทำเข็มกลัด มีพื้นที่เล็ก เด็กบางคนไม่ระบายสีหรือวาดภาพไม่ค่อยถนัดจึงทำให้ใช้เวลาค่อนข้างมาก แต่เด็กส่วนใหญ่ได้บอกกับผู้วิจัยว่าชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากสามารถนำไปใช้ติดเสื้อได้จริง ๆ และเด็ก ๆ ทุกคนสนุกกับการทำกิจกรรม บางคนขอทำเพิ่มเป็นสองอัน กิจกรรมนี้มีอุปกรณ์ให้เด็ก ๆ เลือกมากมายทั้งสีเทียน สีชอล์ก สีไม้ และเศษวัสดุต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่สามารถนำมาประกอบเป็นเข็มกลัดได้ทั้งสิ้น ซึ่งทำให้มีรูปแบบของชิ้นงานที่หลากหลายและมีมิติมากขึ้น

ปัญหาที่พบจากกิจกรรมการทำเข็มกลัดติดเสื้อนั้น คือ เนื่องจากมีเด็กคนหนึ่งใช้สีชอล์กระบายและใช้เทคนิคการชุดสี เพื่อน ๆ หลายคนเห็นจึงทำเลียนแบบคนแรก ทำให้มีชิ้นงานที่คล้ายกันอยู่หลายชิ้น ผู้วิจัยต้องคอยนำเสนออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีให้เด็ก ๆ ได้รู้จักและนำไปใช้ให้เพิ่มเติม ทั้งนี้เนื่องจากต้องติดเข็มกลัดเมื่อเด็ก ๆ ทำชิ้นงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

กิจกรรมที่ 6 การพันที่เสื้อในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” พบว่า เด็ก ๆ ส่วนมากมีสมาธิและตั้งใจทำกิจกรรมดีมาก เนื่องจากเสื้อมีพื้นผิวไม่เรียบ เด็ก ๆ ต้องระบายสีลงไปอย่างช้า ๆ บางคนใช้เวลาค่อนข้างมาก แต่เด็ก ๆ ก็ทำกิจกรรมผ่านไปได้ด้วยดี และหลายคนให้สีที่ค่อนข้างสดใสและสวยงาม เน้นความเรียบง่าย รายละเอียดไม่มากเท่าที่ควร และในกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ต้องทำร่วมกัน เด็ก ๆ ต้องจัดสรรพื้นที่ของตนเองและสำหรับเพื่อน ๆ ด้วย ทำให้เห็นถึงความสามัคคีและการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนในการทำงานชิ้นนี้ สำหรับการตีความหัวข้อนั้น เด็ก ๆ มีความเข้าใจเป็นอย่างดี จึงสามารถสื่อสารออกมาเป็นภาพได้อย่างเข้าใจ รวมทั้งเด็ก ๆ ยังได้พูดคุยและอธิบายสื่อความหมายภาพของตนให้เพื่อน ๆ คุณครู และผู้วิจัยได้เข้าใจได้เป็นอย่างดี

ปัญหาที่พบจากกิจกรรมการพันที่เสื้อ คือ พื้นผิวของเสื้อที่ไม่เรียบ ทำให้เด็ก ๆ ไม่อยากวาดภาพที่มีรายละเอียดมากเท่าไรนัก จนบางคนอาจรู้สึกเบื่อหน่ายเพราะ

ค่อนข้างใช้เวลาพอสมควร แต่ก็มีผลดี คือ เด็ก ๆ มีความตั้งใจในการวาดภาพมากเป็นพิเศษเพราะอยากให้ผลงานของตนออกมาชัดเจน

กิจกรรมที่ 7 การจุดสี ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” พบว่าเด็ก ๆ ทุกคนมีสมาธิและมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี เด็ก ๆ ส่วนมากชอบกิจกรรมนี้เพราะรู้สึกที่กำลังค้นหาสิ่งที่ซ่อนอยู่จริง ๆ เพราะเมื่อเด็ก ๆ ลงสีภายในไว้หลากหลาย เมื่อจุดสีที่ทาออกแล้ว แต่ละคนก็รู้สึกตื่นเต้นกับผลงานของตนเอง ทั้งยังสนุกกับการได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนอีกด้วยเช่นกัน เด็ก ๆ จึงมีสมาธิค่อนข้างมากในการทำกิจกรรมนี้และค่อนข้างใช้เวลาพอสมควร เนื่องจากเด็ก ๆ ใช้สีหลายสีในการระบายรองพื้นก่อนที่จะระบายสีที่เข้มกว่าทับภาพ ผู้วิจัยจึงสังเกตได้จากกิจกรรมนี้คือ การค้นหาสิ่งที่เด็ก ๆ ต้องการจะเป็นพลังทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จได้ไม่ยากเลยหากพวกเขาตั้งใจทำ รวมทั้งมีแรงเสริมที่ดี

ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมการจุดสี คือ เด็ก ๆ ใช้สีชอล์กและสีเทียนในการทำกิจกรรมทำให้พื้นค่อนข้างเลอะเทอะ เนื่องจากเด็ก ๆ ใช้แรงกดมากและบางครั้งระบายสีเกินขอบกระดาษออกมาจึงทำให้พื้นเลอะเทอะ ผู้วิจัยคิดว่า ครั้งหน้าควรใช้กระดาษปูรองก่อนที่จะให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรม เพื่อที่พื้นห้องจะไม่เลอะเทอะ

กิจกรรมที่ 8 ภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” เด็ก ๆ ทุกคนมีสมาธิและมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงค่อนข้างมีความประณีตกับงานมากเป็นพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อาจเป็นเพราะว่าเศษวัสดุส่วนใหญ่ทำมาจากผ้าและมีผ้าแบบต่าง ๆ ให้เลือกมากมาย แต่เมื่อดูภาพรวมแล้วไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายก็มีความตั้งใจเหมือนกัน และจากหัวข้อ สิ่งมหัศจรรย์ของโลกนั้น คนส่วนมากจะนึกถึงเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่คนทั่วโลกรู้จัก แต่เด็ก ๆ หมายถึง ธรรมชาติมนุษย์ และสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นโดยธรรมชาติ ทำให้มองเห็นถึงความคิดที่ละเอียดอ่อนของเด็ก ๆ

ปัญหาที่พบจากการทำกิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ คือ การทากาวซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าที่กาวจะแห้ง เด็ก ๆ จึงต้องรอทากาวแห้งก่อนจึงจะเคลื่อนย้ายผลงานของตนเองได้ นอกจากนี้การยังเลอะมือของเด็ก ๆ ทำให้กาวเลอะที่วัสดุขึ้นไปทีเดียว ๆ หยิบจึงต้องรอให้กาวแห้งเสียก่อน ผู้วิจัยต้องนำอุปกรณ์สำหรับป้ายกาวไปให้เด็ก ๆ เพิ่ม

กิจกรรมที่ 9 ภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” พบว่าเด็ก ๆ ทุกคนมีสมาธิและมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี จากการสังเกตพูดคุยซักถาม ผู้วิจัยพอ

สรุปได้ว่าเด็ก ๆ จะมีสมาธิมากเนื่องจากต้องฉีกกระดาษให้เป็นชิ้นตามที่ตนเองต้องการเพื่อนำมาปะติดเป็นภาพบนกระดาษ บางคนร่างภาพไว้แล้ว บางคนไม่ได้ร่างภาพไว้ เด็ก ๆ ทุกคนต่างสนุกสนานกับการทำงานและคอยแบ่งปันกระดาษ ทั้งยังช่วยกันฉีกกระดาษแบ่งกัน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นผลงานที่เป็นกลุ่มหรือเป็นภาพรวมก็แสดงให้เห็นถึงความรักความสามัคคีที่มีต่อกัน ทั้งนี้สีหน้าและอารมณ์ของทุกคนนั้นสดใส ร่าเริง อยู่ตลอดเวลา ทำให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข

ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมภาพปะติด คือ การฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็กเกินไป ทำให้เด็ก ๆ บางคนปะติดไม่สะดวก แต่เด็ก ๆ ก็สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการทากาวที่แห้งช้าและเลอะเทอะทำให้เด็ก ๆ บางคนทำงานค่อนข้างช้ากว่าเพื่อน ๆ จึงไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร และการปะติดค่อนข้างใช้เวลา เด็ก ๆ ส่วนมากจึงไม่ใส่รายละเอียดในชิ้นงานของตนมากนัก เพราะหากมีรายละเอียดมากก็จะยิ่งทำให้เสียเวลามากขึ้น

กิจกรรมที่ 10 ภาพเทคนิคผสม ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง” พบว่าเด็ก ๆ ทุกคนมีสมาธิและมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ต้องทำร่วมกัน เด็ก ๆ ทุกคนต่างมีความเข้าใจในหัวข้อเป็นอย่างดี ถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์สำหรับคนไทย เด็ก ๆ ต่างเลือกใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มากมายซึ่งมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเศษผ้า กระดาษ สีเทียน สีชอล์ก สีไม้ ฯลฯ ทุกคนต่างแสดงฝีมือของตนเองในมุมต่าง ๆ ที่ตนถนัด หากยังไม่สามารถวาดในส่วนของตนได้เด็ก ๆ ก็จะออกความคิดเห็นร่วมกันว่าจะสื่อความหมายออกมาอย่างไร ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ในการทำกิจกรรม ซึ่งในเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ในรูปแบบของการทำงาน แต่มีความเหมือนกันในด้านความคิดและมุมมอง ซึ่งบางความคิดของเด็ก ๆ ผู้วิจัยคิดว่า เด็ก ๆ เหล่านี้มีมุมมองคล้าย ๆ กับผู้ใหญ่

ปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมภาพเทคนิคผสม คือ พื้นที่สำหรับภาพมีขนาดเล็กไป ทำให้เด็ก ๆ ไม่สามารถทำกิจกรรมพร้อม ๆ กันได้ภายในเวลาเดียวกัน แต่เด็ก ๆ ก็สามารถแก้ปัญหาได้โดยการช่วยกันคิดว่าจะสื่อสารออกมาอย่างไร ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นภาพเทคนิคสื่อผสมเด็ก ๆ บางคนใช้กาวติดจึงทำให้เลอะเทอะ และหลุดไปบ้างเนื่องจากกาวยังไม่แห้งสนิท แต่เด็ก ๆ ทุกคนต่างก็มีความสุขกับชิ้นงานที่ร่วมกันทำนี้เป็นอย่างมาก

จากการสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะทั้ง 10 กิจกรรม ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า มีกิจกรรมที่เด็ก ๆ ให้ความสนใจตั้งใจ และมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี สามารถเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และจากการ

ซักถามพบว่า เด็ก ๆ ทุกคนมีความชอบกิจกรรมนี้มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ คือ กิจกรรมวาดภาพระบายสี ในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” กิจกรรมภาพพิมพ์จากมือและเท้า ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก” กิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” กิจกรรมระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เด็ก ๆ ค่อนข้างเป็นอิสระและสนุกสนานกับการทำชิ้นงานอย่างเต็มที่

และกิจกรรมที่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดีเท่าที่ควรคือ กิจกรรมแฟนทီးสือ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” กิจกรรมเทคนิคผสม “หนูรักในหลวง” เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ต้องทำร่วมกัน บางครั้งมีเนื้อที่จำกัด หรือไม่สามารถทำพร้อมกันทีเดียวหลาย ๆ คนได้ เด็ก ๆ จึงปฏิบัติกิจกรรมนี้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่เด็ก ๆ ก็มีความสุขกับการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม

แต่ละครั้งเมื่อเด็ก ๆ ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะเรียบร้อยแล้ว จะมีการนำเสนอผลงานของแต่ละคน พร้อมทั้งให้เพื่อน ๆ ช่วยกันวิจารณ์ภาพวาดของแต่ละคน เป็นการให้เด็กได้แสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตคือ การที่เด็ก ๆ แต่ละคนได้ออกมาพูดถึงภาพของตนเองหน้าห้อง ทำให้เขารู้สึกภูมิใจในเสียงปรบมือและคำชมของเพื่อน ทำให้ไม่รู้สึกเขินอายและสนุกกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก ๆ คือ ความมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเด็ก ๆ เหล่านี้ได้มีให้ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า กิจกรรมศิลปะจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิด อารมณ์จิตใจ และสติปัญญาของเด็ก ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กประสบความสำเร็จ ได้แสดงออกตามความสามารถของตนเอง สนองความต้องการทางอารมณ์ และจิตใจเป็นไปอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังเสริมสร้างลักษณะนิสัยแก่เด็ก เช่น ความรักและชื่นชม กล้าแสดงออก ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความตั้งใจ ความพยายาม ฯลฯ (ศิริลักษณ์ ศรีกลม. ม.ป.ป. : 5)

การอภิปรายผลการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ระหว่างก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมศิลปะ ซึ่งปรากฏว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ หลังการฝึกกิจกรรมศิลปะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสามารถช่วยพัฒนาเด็กทางด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กได้สูงขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมศิลปะนั้นช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็ก ทำให้เด็กสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ ส่งผลถึงภาวะทางอารมณ์และจิตใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมศิลปะจึงควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมศิลปะมิใช่สูตรสำเร็จ ถ้าครูเข้าใจศิลปศึกษา เข้าใจเป้าหมายและมีทิศทางที่คมชัด กิจกรรมศิลปะเป็นเพียงกระบวนการที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่ครูสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะเด็กอย่างต่อเนื่อง (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ.2549 : 133)

กิจกรรมทางศิลปะจึงมีประโยชน์ต่อเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสร้างศิลปะนิสัยให้กับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศิลปะนิสัยในตัวโดยไม่จำเป็นต้องว่าเขาจะต้องเป็นผู้สร้างหรือผู้แสดงศิลปะโดยตรง แต่การที่เขามีศิลปะนิสัยเป็นพื้นฐานมาแต่เด็ก จะช่วยให้เขาสามารถชื่นชมศิลปะได้อย่างมีรสนิยม ก็เท่ากับว่าเขาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เชื่อว่าความคิดพื้นฐานทางศิลปะจะช่วยให้เขาสามารถแยกแยะความงาม ไม่งาม ความดีและความชั่วได้ด้วยตนเอง และถ้าประชากรของเราส่วนใหญ่มิมีคุณลักษณะเช่นนี้แล้ว บ้านเมืองและประเทศชาติของเราคงจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ แต่ในทางตรงกันข้าม หากเราไม่ปลูกฝังศิลปะนิสัยให้กับเด็กแล้วผลที่ได้รับเมื่อเด็กเหล่านั้นโตขึ้นก็เป็นไปในทางตรงกันข้ามแน่นอน(วิบูลย์ ลี้สุวรรณ.2537 :129)

สำหรับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ปัญหาที่พบในเด็กเหล่านี้ คือเด็กส่วนใหญ่แสดงออกและมีพฤติกรรมเหมือนกับเด็กทั่วไป หากสังเกตและดูจากภายนอกก็จะเหมือนเด็กปกติทั่วไป เนื่องจากผลกระทบที่เด็ก ๆ เหล่านี้ได้รับมิใช่ผลกระทบที่มาจากร่างกายแต่เป็นผลกระทบทางจิตใจที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความคิด และความรู้สึก ตลอดจนการรับรู้จากภายนอก ฉะนั้นการนำกิจกรรมศิลปะจึงเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยบำบัดจิตใจและมองเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (กันตรัตน์ ไพรินทร์. 2546 : 118 ; อ้างมาจาก ประสาร มาลากุล. 2523 : 37 - 38) กล่าวว่า กิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านศิลปะนั้นมีคุณค่าในทางบำบัดได้ด้วย คือ ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ที่เคร่งเครียด เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ต่าง ๆ เช่น โกรธ กลัว ความวิตกกังวล ช่วยขจัดความรู้สึกด้อยค่าไม่สมปรารถนา ขาดความมั่นใจ และยังช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจปัญหาและ

ความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ที่ได้กล่าวว่า ความเข้าใจความต้องการของเด็ก หมายถึงว่า เด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็น สามารถเรียนรู้และรับสิ่งใหม่ ๆ การจัดกิจกรรมศิลปะนั้นจะต้องไม่สร้างภาวะกดดัน การไม่สร้างภาวะกดดันเช่นไม่มีการกำหนดว่าจะต้องเอาคะแนนเป็นเครื่องวัดผล ไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มว่ากลุ่มนี้ทำได้ดีกว่ากลุ่มนั้นมากจนเกินไปอาจจะทำเพื่อการสนุกสนาน ควรจัดให้เด็กเกิดความสนุกและผ่อนคลาย (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2544 : 114)

ฉะนั้น การนำกิจกรรมศิลปะเข้าไปช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจาก
เอดส์ นอกจากจะทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้เห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้เด็ก ๆ
เหล่านี้มีภาวะทางอารมณ์ดีขึ้น สังเกตได้จากการร่วมกิจกรรม การพูดคุยกับเพื่อน ๆ
คุณครูตลอดจนผู้วิจัย หรือไม่ว่าจะเป็นในการทำกิจกรรมและเกมต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน
นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมนั้น ก็ได้หวังเพียงแค่ความสนุกสนานเท่านั้น เมื่อเด็ก ๆ ทำ
กิจกรรมแล้วก็จะได้รับคำชมจากคุณครู หรือจากเพื่อน ๆ ด้วยกันเองทำให้เด็ก ๆ มี
ความสุขมากขึ้นกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยสีหน้าและอารมณ์ที่สดใสว่าจริง

ดังที่ อุมามพร ตรังคสมบัติ ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะรู้สึก
 ตนเองน่ารัก เป็นที่รักและต้องการของผู้อื่น มีคุณค่า มีความหมาย รู้สึกภูมิใจในตนเอง
 กล้าที่จะเปิดเผยตนเอง ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง ไม่มีปฏิกิริยา
 รุนแรงต่อการกระทำหรือคำพูดของผู้อื่น เมื่อผู้อื่นเอ่ยถึงความบกพร่องของเขาจะยอมรับ
 ฟังด้วยความใจกว้าง ไม่โกรธหรือสะเทกสะท้านเพราะรู้ว่าคุณค่าของตนไม่ได้อยู่ที่การ
 เป็นคนสมบูรณ์แบบไม่มีที่ติ หากผู้อื่นชมเขาจะยอมรับคำชมนั้นเพราะรู้ว่าตนก็มีสิ่งดี ๆ
 และเหมาะที่จะได้รับคำชมนั้นด้วยเหมือนกัน ส่วนเด็กที่นับถือตนเองต่ำ จะรู้สึกว่าตนเอง
 ไม่น่ารัก ไม่เป็นที่รักหรือต้องการของใคร ไม่ค่อยเชื่อว่าใครจะรักตนจริงรู้สึกวาทนจะไร้
 คุณค่าพยายามปิดซ่อนตนเอง กลัวความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ปฏิเสธว่าตนไม่ได้เป็น
 อย่างนั้นอย่างนี้เพราะกลัวว่าผู้อื่นจะเห็นความบกพร่องหรือจุดอ่อนของตนเอง มีอารมณ์
 หงุดหงิดง่าย เพราะไม่มีความมั่นคงในตนเอง เมื่อผู้อื่นกล่าวถึงข้อบกพร่องของตนก็จะ
 ยอมรับไม่ได้ และอาจแสดงความโกรธหรือมีปฏิกิริยารุนแรง เมื่อได้รับคำชมเชยก็อาจ
 สงสัยว่าคำชมนั้นจริงหรือไม่ เพราะไม่แน่ใจว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความ
 สามารถของตนจริงหรือไม่ และมีค่าควรแก่การชมใหม่(อุมามพร ตรังคสมบัติ.2543: 32)

กิจกรรมศิลปะจึงสามารถพัฒนาความสามารถไปพร้อม ๆ กับความดีได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการทำจิตใจให้เป็นอิสระต่อจินตนาการและได้ปลดปล่อยไปในทางที่ดี ตอนที่ฉันนั้น ถือเป็นการปลูกฝังความดีงามให้ยังรากลึกลงไป ในจิตใจของเด็กตั้งแต่พวก

เขายังเล็ก ๆ ได้โดยที่ไม่เด็ก ๆ ไม่รู้สึกเลยว่ากำลังถูกสอน แต่พวกเขาได้ซึมซับความดีนั้นลงไปในจิตใจ นั่นจึงหมายถึงผู้ที่สอน ผู้ที่ดูแลเด็กเหล่านี้ จะต้องมีความอ่อนโยนและมีความเข้าใจเด็ก ๆ เหล่านี้อย่างแท้จริง โดยพร้อมที่จะให้เด็ก ๆ เหล่านี้ได้เต็มที่เนื่องจากสภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้จะละเอียดอ่อนมาก การเป็นครูหรือเป็นผู้ดูแลเด็กเหล่านี้จึงต้องมาจากใจ มิใช่เพียงแต่คุณวุฒิหรือประสบการณ์ ฉะนั้นข้อดีของกิจกรรมศิลปะที่เด็ก ๆ ได้ทำจึงควรนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของพวกเขาได้จริง ดังเช่นคำกล่าวของ วิรุณ ตั้งเจริญ ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมุ่งส่งเสริมลักษณะนิสัยไปในทางที่ดีพร้อม ๆ กัน ในทุก ๆ ด้าน มีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุดและส่งเสริมความเจริญเติบโตตามวุฒิภาวะ ความสนใจและความต้องการของเด็ก และในการสอนศิลปะแนวใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บนจิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงาม เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการรับรู้ ความงอกงามของงานศิลปะที่ได้ประดิษฐ์ขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสังเกต เกิดทักษะและความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน(ยุวดี สุพรหมงคลเลิศ.2539 : 9 ; อ้างอิงจาก วิรุณ ตั้งเจริญ. 2527)

คุณค่าที่เด็กได้รับในขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะ จึงเป็นการได้ระบายความรู้สึกภายในออกมาเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่ดี พฤติกรรมที่บกพร่อง หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตนเอง ซึ่งกิจกรรมศิลปะจะส่งผลให้เด็กพัฒนาขึ้น หรืออย่างน้อยก็คงไม่ลดต่ำไปกว่าเดิม จึงสามารถกล่าวได้ว่า กิจกรรมศิลปะสามารถใช้บำบัดรักษาหรือปรับพฤติกรรมที่บกพร่องและเป็นปัญหาของเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านบวก ในการเห็นคุณค่าของตนเอง มองเห็นความสามารถของตนเอง รวมทั้งข้อดีของตนเอง ซึ่งไม่ได้ด้อยค่าไปกว่าคนอื่นเลย ดังนั้นคุณครู หรือผู้ดูแลควรให้แรงเสริมกับเด็กเพื่อเป็นกำลังใจในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพื่อเด็ก ๆ เหล่านี้จะเติบโตไปเป็นอนาคตที่ดีของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การทำกิจกรรมกับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์หรือเด็กที่มีปัญหาภาวะทางอารมณ์ ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจเด็ก ๆ ในระดับหนึ่งก่อนพร้อมทั้งแสดงความสนิทสนมคุ้นเคย อีกทั้งมีที่ท่าที่ดีต่อเด็ก มีความจริงใจต่อเด็ก ๆ เสมอ ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมร่วมกัน
2. การให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมศิลปะอย่างเป็นอิสระเป็นสิ่งที่สำคัญ ไม่ควรจำกัดสถานที่ โดยสามารถให้เด็ก ๆ มีอิสระในการนั่งทำกับพื้น หรือได้ร่มไม้ เป็นต้น
3. กิจกรรมศิลปะที่นำไปใช้กับเด็ก ๆ ควรมีความหลากหลาย แฝงไว้ซึ่งความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ความรู้ พร้อมทั้งการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม
4. จิตใจของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ค่อนข้างละเอียดอ่อน แต่ละคนมีภูมิหลังที่ต่างกัน การวิจัยกับเด็กเหล่านี้นั้นจึงต้องใช้เวลาในการเฝ้าดูรักษาคิดใจ ผู้วิจัยเชื่อว่า ศิลปะสามารถช่วยเด็ก ๆ เหล่านี้ได้หากแต่ต้องอาศัยเวลาให้มาก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กันตรัตน์ ไพรินทร์.(2546).การศึกษาความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3 – 5 ขวบ. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- เกสร ธิตะจारी. (2543). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล.(2533).ผู้ชีวิตด้วยจิตวิทยา.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล.(2540).พลังแห่งความเชื่อมั่น.กรุงเทพฯ : ที.พี.พีรินทร์.
- ครรชิต นิสวอนุตราพันธ์. (2540). ความคาดหวังของครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล.(2532).ผลของการจัดโปรแกรมการศึกษาความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา.ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์.(2548).การใช้ spss เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล.สงขลา : ภาควิชาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา.(2539).ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.ปรินญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์.(2544).ศิลปะเด็กพิเศษ.กรุงเทพฯ : ม.บ.ท.
- ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล.(2547). การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในชุมชนแออัดคลองเตย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุริณี รุจกรกานต์และคณะ.(2549). สถานการณ์เด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับผลกระทบจาก HIV/AIDS. มหาสารคาม : คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดุขุฎี เจริญสุข.(2547).การพัฒนารูปแบบครอบครัวเพื่อป้องกันโรคเอดส์.กรุงเทพฯ: สำนักโรคเอดส์.

ทัศนิตา ระเบียบดี. (2531,มิถุนายน - กันยายน). *การพัฒนาความภูมิใจในตนเอง.*

ศึกษาศาสตร์, ฉบับพิเศษ.1-5.

ทิพย์กมล บุญภักดี. (2547). *การศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะกับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม.* ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นอพร แซ่เลียง.(2539).*ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบครูเห็นคุณค่าในตัวเด็ก.*ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นวลละออ สุภาพล. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นัตยา วงศ์เหล็กภัย.(2532).*ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าของวัยรุ่น.*

ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม.(2519).*การศึกษาบุคลิกภาพแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ.*ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิรมล ตีรสาร สวัสดิบุตร.(2525).*ศิลปะศึกษากับครูประถม.*กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตีรณสาร.

นุชลดดา โรจนประภาพรรณ.(2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การ*

อบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกมีคุณค่าของตนเองในวัยรุ่นตอนต้น

ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว.

ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.

นิรมล ตีรสาร สวัสดิบุตร.(2525). *ศิลปะศึกษากับครูประถม.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตีรณสาร

ประเทิน มหาจันทร์.(2536).*ศิลปะในโรงเรียนประถม.*กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พรทิพย์ ตั้งไชยวรรค์.(2540).*ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางพุทธ*

พิธีและจิตพิสัยของนักเรียนที่เรียนเก่ง นักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่ออก

*กลางคัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร.*ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.

(พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และ ศุภวัฒน์ วังศ์ณัฐ. (2544). *ลักษณะและความสัมพันธ์ของ
นักท่องเที่ยวนักและผู้ขายบริการทางเพศในประเทศไทย*. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพิ่มศรี ชูวิเชียร.(2549). *พัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยใช้ศิลปะการวาดภาพต่อเติม
จากภาพพิมพ์*. ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มยุรี ยกตรี.(2539). *ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของวัยรุ่น*.ปริญญาโท
กศ.ม.(จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มยุรี ยุภาวรรณ.(2539). *ผู้หญิงกับวิกฤตการณ์เอดส์*.กรุงเทพฯ : สร้อยทอง
- มาศสวรรค์ พัฒนานุพงษ์.(2531). *เลี้ยงลูกให้เป็นตัวของตัวเอง*. กรุงเทพฯ : ณ ฌาน.
- มูลนิธิ ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ. (2540). *Heart of happy home*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ.
- ยุวดี สุพรหมงคลเลิศ. (2539). *สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยใน
โรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวนารถ เลหาบรรจง.(2545). *ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อความภูมิใจ
ในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัศมี โพนเมืองหล้า.(2543). *การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่ม
สัมพันธ์*.ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ.(2537). *ศิลปะกับชีวิต*.กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน
- วิรุณ ตั้งเจริญ.(2537). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 8-15
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาศึกษาศาสตร์. ครั้งที่ 6 (2537).*กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2549). *ศิลปกรรมศาสตราจารย์ 60 ปี ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ : อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2549*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สถิต ภัทระ. (2535). *ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพิศ ไชยกิจ. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สยมพร เค โปบุลย์. (2544). *จิตของเด็ก อารมณ์ ความคิด ชีวิตเป็นสุข*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาเซอร์แอดแลน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). *รายงานการวิจัยการศึกษาผลการทดลองใช้แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พ.ศ. 2536*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2534). *สิทธิเด็ก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2528). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณี พุทธิศรี. (2543). *Behavior Therapy*. กรุงเทพฯ : บริษัท ปัยอนด์ เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด.
- หุทัย อติชาตพงศ์. (2525). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อรอุมา สงวนญาติ. (2544). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความภูมิใจในตนเองที่มีรูปแบบการตอบและการวิเคราะห์แตกต่างกัน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มี. (2542). *จิตวิทยาการสอน*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- อุมาพร ตรังสมบัติ. (2543). *Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Berk. (1989). *Child development*. Boston : Allyn and Bacon.

Bruno.(1983). *Adjustment and Personal Growth : Seven Pathway*. New York :
John Wiley and son.

Coopersmith,S.(1984).*Self - Esteem*. New York : Bantam Books.

Maslow.(1970). *Motivation and Personality*. New York : Herper & Row.

Mcneil.(1975).*The Psychology of being Human*.New York : Herper & Row.

Newman.(1986). *Adolescent development*. Columbus : Merrill Pub.Co.

Townsend.(1993). *Synopsis of gynecologic ancology*. New York : Churchill
livingstone.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. จัดหมายขอความอนุเคราะห์ในการขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
2. จัดหมายขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/6533

วันที่ 16 กรกฎาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะคณาธิปไตยศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจรรวณ นกรจรรพงค์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจกิจกรรมศิลปะ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรวณ นกรจรรพงค์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/8534

วันที่ 16 กรกฎาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจรรวณ นกรจรรพงค์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์เกริก ชื่นพันธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจกิจกรรมศิลปะ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรวณ นกรจรรพงค์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/8532

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๖ กรกฎาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวสมทรง อ่วมคง ผู้จัดการโครงการมูลนิธิ ไวเอ็ม ซี เอ กรุงเทพมหานคร สาขานครปฐม

เนื่องด้วย นางสาวจรรวณ นกรจารุงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะ ที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” โดยมี รองศาสตราจารย์ พงษ์ คุ้มเศรษฐศิริ และ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจกิจกรรมศิลปะ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรวณ นกรจารุงศ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-7701-737

ที่ ศธ 0519.12/๑๓๑๔

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตย
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

/ ๕ กันยายน 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

เนื่องด้วย นางสาวจรรววรรณ นกรจารุพงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา ได้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ในวันที่ 24 กันยายน 2551 เวลา 13.00 น. ณ ห้อง 16-1202 A คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า รองศาสตราจารย์สมศิริ อรุโณทัย เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และ สถานที่ดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2258-4119, 0-2649-5067

โทรสาร. 0-2258-4119

ที่ ศธ 0519.12/๕๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ กรกฎาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตวิเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน เลขาธิการมูลนิธิ ไว เอ็ม ซี เอ กรุงเทพฯ

เนื่องด้วย นางสาวจรรวณ นรจรรพงค์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะ ที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” โดยมี รองศาสตราจารย์ พงษ์ ฤกษ์สุทนต์ และ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่บ้านเปี่ยมสุข ไว เอ็ม ซี เอ เพื่อทดลองใช้กิจกรรมศิลปะ และ แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง กับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ จำนวน 15 คน ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2551

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตวิเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรวณ นรจรรพงค์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-7701-737

ภาคผนวก ข

- 1. แผนการทดลองกิจกรรมศิลปะทั้ง 10 กิจกรรม**
- 2. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง**

กิจกรรมที่ 1

นี่คือตัวฉัน (วาดภาพระบายสี)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความสำคัญของตัวเราต่อเพื่อนมนุษย์และต่อสังคม และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของตัวเรา พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญตัวเรา และวิธีที่เราจะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อสังคม
4. ผู้วิจัยถามคำถามว่า เด็ก ๆ คิดว่าตนเองจะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ด้วยวิธีการใดบ้าง

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อของการทำงาน กิจกรรมวาดภาพระบายสีในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน” โดยมีวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

6. ผู้วิจัยให้แต่ละคนอธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพของตนเองมีความหมายอย่างไร พร้อมอธิบายความเป็นตัวตนของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพวาดในหัวข้อ “นี่คือตัวฉัน”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองต่อสังคม ประเทศชาติเพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความสำคัญของตัวเรา
2. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
3. ผลงานการวาดภาพ “นี่คือตัวฉัน”

กิจกรรมที่ 2

กินอาหารดีมีประโยชน์ (ปั้นดินน้ำมัน)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงถึงการกินอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น การกินอาหารให้ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของการกินอาหารดีมีประโยชน์ จะทำให้ร่างกายของเด็ก ๆ แข็งแรง เน้นเรื่องการกินผักและผลไม้ พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับการกินอาหารดีมีประโยชน์ และวิธีเลือกอาหารที่ปลอดภัยต่อร่างกาย
4. ผู้วิจัยตั้งคำถามเกี่ยวกับการบริโภคอาหารหลัก 5 หมู่และให้เด็ก ๆ ยกตัวอย่างอาหารที่มีประโยชน์ และให้เด็ก ๆ วิเคราะห์และพิจารณาว่าอาหารที่ตนเองชอบกินนั้นมีประโยชน์หรือไม่

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อของการทำงาน กิจกรรมปั้นดินน้ำมันในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

6. ผู้วิจัยให้แต่ละคนอธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ชิ้นงานของตนเองมีความหมายอย่างไร ในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของการกินอาหารที่มีประโยชน์ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง

การประเมินผล

8. สังเกตพฤติกรรม การโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเองในการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงจากการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ
9. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
10. ผลงานการปั้นในหัวข้อ “กินอาหารดีมีประโยชน์”

กิจกรรมที่ 3

จินตนาการแสนสนุก (ภาพพิมพ์จากมือและเท้า)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความสำคัญของความคิดและจินตนาการ เพื่อให้เด็ก ๆ มีความคิดที่ดี และคิดในสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของความคิดและจินตนาการ พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญของความคิดและจินตนาการ และวิธีคิดที่ทำให้เรามองโลกในแง่ดี หรือการคิดบวก
4. ผู้วิจัยตั้งคำถาม ให้เด็ก ๆ จินตนาการว่าตนเองเป็นเจ้าของหญิงเจ้าของชาย จะทำอย่างไรให้ชาวเมืองมีความสุข

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมภาพพิมพ์จากมือและเท้าในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

6. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพที่ทุกคนร่วมกันทำมีความหมายอย่างไร พร้อมอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพพิมพ์ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก”
7. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองในด้านความคิด การมองโลกในแง่ดี และคิดบวกอยู่เสมอ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

8. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความสำคัญของความคิดและจินตนาการ
9. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
10. ผลงานภาพพิมพ์จากมือและเท้า ในหัวข้อ “จินตนาการแสนสนุก”

กิจกรรมที่ 4

หนูช่วยสังคม (ระบายสีน้ำ)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสังคม เพื่อให้เด็ก ๆ รู้บทบาทของตนเองต่อสังคม รวมทั้งร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของสังคม รวมถึงการช่วยเหลือสังคม พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญของสังคม รวมถึงการช่วยเหลือสังคม และวิธีที่เราจะช่วยเหลือสังคมได้ด้วยวิธีการใดบ้าง เช่น การเป็นเด็กดี การรักษาความสะอาดที่สาธารณะ หรือการเคารพรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไรในการช่วยเหลือสังคม โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นภาพสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยสังคม”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของตนเองในด้านสังคม การมองโลกในแง่ดี โดยเฉพาะสังคมและคนรอบข้าง เด็ก ๆ สามารถเป็นคนดีของสังคมได้และช่วยเหลือสังคมได้ เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง การช่วยเหลือสังคม
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานระบายสีน้ำ ในหัวข้อ “หนูช่วยช่วยเหลือสังคม”

กิจกรรมที่ 5

ความดีติดหัวใจ (เข็มกลัดติดเสื้อ)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความดี เพื่อปลูกฝังเด็ก ๆ ทำความดี รวมทั้งร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงคุณค่าของการทำความดี รวมถึงการช่วยเหลือสังคม พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ คุณค่าของการทำความดี การทำตนเป็นเด็กดี และการทำความดีในรูปแบบต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ สามารถทำได้ ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การช่วยเพื่อทำความสะอาดบ้าน การเก็บขยะในที่สาธารณะ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำงาน กิจกรรมทำเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาเป็นเข็มกลัด ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณค่าของการทำความดี การปลูกฝังสิ่งที่ดี โดยเฉพาะการคิดดีทำดี เด็ก ๆ สามารถเป็นคนดีได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากตนเอง ในการมีความคิดที่ดีต่อตนเอง เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง การช่วยเหลือสังคม
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความดีติดหัวใจ”

กิจกรรมที่ 6

ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง (แฟนท์เสื้อ)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงความรัก มุมมองของความรักต่อตนเอง เพื่อน และบุคคลรอบข้าง และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องความรักในมุมมองต่าง ๆ รวมถึงการมอบความรักให้แก่คนรอบข้างและที่สำคัญ คือ การรักตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ เรื่องความรักที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ความสุขในการมอบความรักและการได้รับความรัก และสิ่งที่สำคัญคือการรักตนเอง

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมแฟนท์เสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารจากการแฟนท์เสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงความรักที่มีอยู่ทุกหนทุกหน โดยเริ่มจากตัวเรา รักตนเองและรักผู้อื่น เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ความรัก
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานเข็มกลัดติดเสื้อ ในหัวข้อ “ความรักอยู่ทุกหนทุกแห่ง”

กิจกรรมที่ 7

สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ (ชุดสี)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงข้อดีของเราและร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องสิ่งดีที่ซ่อนอยู่ในคนทุกคน เพื่อให้เด็ก ๆ คิดว่าในสิ่งดี ๆ ที่หลายคนทำได้ เด็ก ๆ ก็ทำได้เช่นกัน เช่น การเรียนให้ได้เกรด 4 พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ถามตอบคำถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับ เรื่องสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ ส่วนดีของแต่ละคน รวมถึงไม่ลืมที่จะนำส่วนที่ไม่ดีในตนเองมาแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้เกิดสิ่งดีในตัวเอง โดยการสื่อสารออกมาเป็นการกระทำ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมชุดสี ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่า ภาพมีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมชุดสีในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงสิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่ในคนทุกคน เช่น บางคนมีความสามารถมากแต่ไม่ได้นำมาใช้เลย จนในที่สุดความสามารถนั้นก็หายไป แต่หากมีความพยายามก็จะสามารถนำความสำเร็จมาได้เช่นกัน โดยเริ่มจากตัวเรา เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานการชุดสี ในหัวข้อ “สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่”

กิจกรรมที่ 8

สิ่งมหัศจรรย์ของโลก (ภาพจากเศษวัสดุ)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ตามความคิดของเด็ก ๆ และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงเรื่องสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ในความคิดหรือในมุมมองของเด็ก ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ คิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาบนโลกนี้ ล้วนแล้วแต่มีคุณค่าและมีความสำคัญซึ่งกันและกันทั้งสิ้น
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ซึ่งมีทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและไม่ได้สร้างขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่ชีวิตก็คือมนุษย์ มนุษย์มีความมหัศจรรย์ในการเลือกกระทำ ฉะนั้นเด็ก ๆ จึงทำความดี

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ฟังถึงสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ที่หลายคนคุ้นเคยและรู้จักกันดี ก็คือ 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่มนุษย์ได้กำหนดขึ้นมา แต่ในมุมมองของเด็ก ๆ อาจจะเป็นธรรมชาติหรือตัวเราเอง ที่เป็นสิ่งมหัศจรรย์ การปลูกฝังสิ่งที่ดีต่อตนเองจึงจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง สิ่งดี ๆ ที่ซ่อนอยู่
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพจากเศษวัสดุ ในหัวข้อ “สิ่งมหัศจรรย์ของโลก”

กิจกรรมที่ 9

กายแข็งแรง ใจแข็งแรง (ภาพปะติด)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกมน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ ตามความคิดของเด็ก ๆ และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ เมื่อเรากินอาหารที่ดีและมีประโยชน์และ ร่างกายของเราแข็งแรงแล้ว เราต้องดูแลสุขภาพจิตใจให้ดีด้วยเช่นเดียวกัน นั่นก็คือ การคิดดี มองโลกในแง่ดี มีสติในการกระทำ
3. ผู้วิจัยพูดสรุปเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายควบคู่ไปกับการดูแลจิตใจ ให้ทั้งสองสิ่งแข็งแรงไปพร้อม ๆ กัน เด็ก ๆ ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีความสุข

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้เด็ก ๆ ดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเองด้วยวิธีการง่าย ๆ เช่น การกินอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ และคิดในสิ่งที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น การปลูกฝังสิ่งที่ดีต่อตนเองจึงจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง กายแข็งแรง ใจแข็งแรง
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพปะติด ในหัวข้อ “กายแข็งแรง ใจแข็งแรง”

กิจกรรมที่ 10

หนูรักในหลวง (เทคนิคผสม)

ขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการเล่นเกม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ รวมทั้งพูดคุยถึงในหลวง ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ของปวงชนชาวไทย และร่วมกันถามตอบปัญหาต่าง ๆ

ขั้นการอธิบายกิจกรรม

2. ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ความจงรักภักดีของคนไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือในหลวงของเรา เนื่องจากพระองค์เสด็จไปทุกที่อย่างไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย เพราะทรงทำเพื่อราษฎร
3. ผู้วิจัยพูดสรุปถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และในหลวงของเรา ให้เด็ก ๆ ตระหนักถึงความอดทน พยายาม อุทิศสละของพระองค์ ดังวรรณกรรม เรื่อง พระมหาชนก เพื่อปลูกฝังให้เด็ก ๆ รักและตอบแทนคุณพระองค์ท่าน

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยบอกหัวข้อการทำกิจกรรมเทคนิคผสม ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง” โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้และให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างอิสระ

ขั้นการสรุปกิจกรรม

5. ผู้วิจัยให้เด็ก ๆ อธิบายถึงผลงานของตนเองว่ามีความหมายอย่างไร โดยอธิบายแนวคิดของตนเองที่สื่อสารออกมาจากการทำกิจกรรมเทคนิคผสม “หนูรักในหลวง”
6. ผู้วิจัยพูดสรุปให้นักเรียนฟังถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือในหลวง พระราชกรณียกิจและสิ่งต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงทำเพื่อราษฎร เพื่อเป็นการปลูกฝังความคิดที่ดีสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเป็นเด็กดีเพื่อตอบแทนพระคุณของพระองค์ท่าน เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

7. สังเกตพฤติกรรมการโต้ตอบบทสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพูดถึง ในหลวง
8. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
9. ผลงานภาพเทคนิคผสม ในหัวข้อ “หนูรักในหลวง”

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความรู้สึกของตนเอง ถ้าข้อความใดตรงกับความรู้สึกของตนเองให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ใช่” ถ้าข้อความใดไม่ตรงกับความรู้สึกของตนเองให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ไม่ใช่”

ลำดับ	ข้อความ	คำตอบ	
		ใช่	ไม่ใช่
1.	ฉันไม่ค่อยยึดติดกับเหตุการณ์ต่าง ๆ		
2.	ฉันไม่ชอบออกไปพูดหน้าชั้น		
3.	ฉันสามารถตัดสินใจได้โดยไม่รู้สึกหนักใจมากเกินไป		
4.	ใคร ๆ ก็รู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่กับฉัน		
5.	ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่ายเมื่ออยู่ที่บ้าน		
6.	แม่มักนึกถึงความรู้สึกของฉัน		
7.	ฉันมักยอมแพ้ง่าย ๆ		
8.	ชีวิตของฉันเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย		
9.	ฉันรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย		
10.	บ่อยครั้งที่ฉันอยากหนีออกจากบ้าน		
11.	ฉันรู้สึกหงุดหงิดบ่อย ๆ เมื่ออยู่ที่โรงเรียน		
12.	ถ้าฉันอยากพูดอะไรฉันมักพูดออกมาเลย		
13.	แม่เข้าใจในตัวฉัน		
14.	ฉันได้รับการชื่นชมมากกว่าคนอื่น		
15.	บ่อยครั้งที่ฉันอยากเป็นคนอื่น		
16.	ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้		
17.	ฉันมีความมั่นใจในตนเอง		
18.	ฉันมักเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น		
19.	แม่มีความสุขเมื่ออยู่กับฉัน		
20.	ฉันอยากจะเป็นเด็กมากกว่านี้		
21.	ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น		
22.	ฉันภูมิใจกับงานที่ฉันทำที่โรงเรียน		
23.	ต้องมีคนคอยบอกฉันเสมอว่าต้องทำอะไรบ้าง		
24.	ฉันเป็นคนที่ค่อนข้างมีความสุข		
25.	ฉันชอบทุก ๆ คนที่ฉันรู้จัก		

ลำดับ	ข้อความ	คำตอบ	
		ใช่	ไม่ใช่
26.	ที่โรงเรียนฉันมักทำอะไรได้ไม่ดีเท่าที่ฉันอยากให้เป็น		
27.	ฉันสามารถตัดสินใจได้และยึดมั่นกับการตัดสินใจนั้นโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง		
28.	บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกอายตัวเอง		
29.	เพื่อน ๆ ชอบหาเรื่องฉันบ่อย ๆ		
30.	ฉันพูดแต่ความจริงเสมอ		
31.	ครูทำให้ฉันรู้สึกที่ฉันเป็นเด็กไม่ดี		
32.	ฉันเป็นคนล้มเหลว		
33.	ฉันอารมณ์เสียง่ายเมื่อถูกดูหรือถูกตำหนิ		
34.	ฉันรู้อยู่เสมอว่าอะไรควรพูดอะไรไม่ควรพูด		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจารุวรรณ นครจารุพงศ์
เกิดวันที่	23 ธันวาคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	158 หมู่ที่ 9 ตำบลห้วยพระ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท แพลน ฟอว์ คிடส์ จำกัด 1/999 ถนนกำแพงเพชร 6 (Local Road) แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคงทองวิทยา จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2541	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร